

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVA SEKCIJA

ZADEVA RANTSEV proti CIPRU in RUSIJI

(Pritožba št. 25965/04)

SODBA

STRASBOURG

7. januar 2010

DOKONČNA

10/05/2010

Ta sodba bo postala dokončna glede na okoliščine, določene v 44 § 2 členu Konvencije. Lahko je predmet redakcijskih sprememb.

V zadevi Rantsev proti Cipru in Rusiji,

Evropsko sodišče za človekove pravice (prva sekcija) je v senatu, ki so ga sestavljali naslednji sodniki:

Christos Rozakis, *predsednik*,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

George Nicolaou, *sodniki*,

in Søren Nielsen, *vodja sodne pisarne sekcije*,

po razpravljanju na nejavni seji dne 10. decembra 2009,

na zadnji navedeni datum izdalo naslednjo sodbo:

POSTOPEK

1. Zadeva temelji na pritožbi (št. 25965/04) proti Republiki Ciper in Ruski federaciji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ("Konvencija") na sodišču vložil ruski državljani, g. Nikolay Mikhaylovich Rantsev ("pritožnik"), dne 26. maja 2004.

2. Pritožnika, ki mu je bila odobrena pravna pomoč, je zastopala gđc. L. Churkina, odvetnica, ki opravlja svojo prakso v Yekaterinburgu. Ciprsko vlado je zastopal njen predstavnik, g. P. Clerides, generalni državni pravobranilec Republike Ciper. Rusko vlado je zastopal njen predstavnik, g. G. Matyushkin.

3. Pritožnik se je pritožil na podlagi 2., 3., 4., 5. in 8. člena Konvencije zaradi pomanjkanja zadostne preiskave o okoliščinah smrti njegove hčerke, pomanjkanja ustrezne zaščite njegove hčerke, ki bi jo morala nuditi ciprska policija, ko je bila še živa, in nezmožnosti ciprskih organov, da bi sprejeli ukrepe, s katerimi bi kaznovali osebe, odgovorne za smrt njegove hčerke in slabo ravnanje. Pritožil se je tudi na podlagi 2. in 4. člena zaradi nezmožnosti ruskih organov, da bi preiskali domnevno vpletenost njegove hčerke pri trgovanju in poznejši smrti, in da bi sprejeli potrebne ukrepe, s katero bi jo zaščitili pred nevarnostjo trgovanja. Nazadnje se je pritožil na podlagi 6. člena Konvencije glede postopka preiskave o vzroku smrti in domnevnem pomanjkanju dostopa do sodišča na Cipru.

4. Dne 19. oktobra 2007 sta ciprska in ruska vlada prejeli zaprosilo, da predložita celotni spis o preiskavi, skupaj z vsemi dopisi o tej zadevi med obema vladama. Dne 17. decembra 2007 in dne 17. marca 2008 sta ciprska in ruska Vlada predložili številne dokumente.

5. Dne 20. maja 2008 se je predsednik prve sekcije odločil, da se ta primer obravnava prednostno v skladu z 41. členom Poslovnika sodišča.

6. Dne 27. junija 2008 se je predsednik prve sekcije odločil, da bo obvestilo o tožbi posredoval vsaki toženi vladi. Sprejeta je bila tudi odločitev, da se hkrati preuči utemeljenost ter dopustnost pritožbe (tretji odstavek 29. člena).

7. Dne 27. in 28. oktobra 2008 sta ciprska in ruska vlada predložili svoja pisna stališča o dopustnosti in utemeljenosti pritožbe. Poleg tega so svoje pripombe posredovale tretje osebe, in sicer dve nevladni organizaciji iz Londona, organizacija Interights in center AIRE Centre, ki jima je predsednik dovolil, da intervenirata v pisnem postopku (drugi odstavek 36. člena Konvencije in drugi odstavek 44. člena Poslovnika).

8. Dne 12. decembra 2008 se je predsednik prve sekcije odločil, da se pritožniku odobri pravna pomoč za zastopanje pred sodiščem.

9. Dne 16. decembra 2008 je pritožnik v odgovor predložil pisno stališče skupaj z zahtevki za pravično zadoščenje.

10. Ciprska in ruska vlada sta predložili svoja stališča o navedbah pritožnika glede pravičnega zadoščenja.

11. Z dopisom z dne 10. aprila 2009 je ciprska vlada zaprosila Sodišče, da primer izbriše primer s seznama, in predložila enostransko izjavo z namenom, da bi rešila vprašanja, ki jih je sprožil pritožnik. Pritožnik je vložil pisna stališča o zaprosilu ciprske vlade dne 21. maja 2009.

12. Pritožnik je zahteval ustno obravnavo, vendar se je Sodišče pred izdajo pričujoče sodbe odločilo, da za to ni potrebe.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

13. Pritožnik, g. Nikolay Mikhaylovich Rantsev, je ruski državlján, ki je bil rojen leta 1938 in živi v Svetlogorsku, v Rusiji. Je oče gđč. Oxane Rantseve, tudi ruske državljanke, rojene leta 1980.

14. Dejstva zadeve, ki so bila ugotovljena z navedbami strank in na podlagi gradiva, ki so ga predložile stranke, posebej še izjave prič, ki so bile podane ciprski policiji, lahko povzamemo, kot sledi.

A. Izhodiščna dejstva

15. Oxana Rantseva je prispela na Ciper dne 5. marca 2001. Dne 13. februarja 2001 je X.A., lastnik kabareta v Limassolu, zaprosil za vizo za "artistke" in za delovno dovoljenje za gđč. Rantsevo, kar bi ji omogočilo

delo artistke v njegovem kabaretu (glej odstavek 115 spodaj). Vlogi je bila priložena kopija potnega lista gdč. Rantseve, zdravniško spričevalo, kopija pogodbe o zaposlitvi (ki jo gdč. Rantseva očitno še ni podpisala) in jamstvo, ki ga je podpisala [X.A.] Agencije, z naslednjimi besedami (izvirnik v angleščini):

“KOT JE VSEM SPLOŠNO ZNANO, da sem jaz, [X.A.] iz L/SSOL zavezan Ministru za notranje zadeve Republike Ciper plačati znesek v višini £150, ki se izplača omenjenemu Ministru za notranje zadeve ali drugemu [sic] trenutnemu Ministru za notranje zadeve, ali njegovemu odvetniku ali odvetnikom.

Zapečateno z mojim pečatom.

Dne 13. februarja 2001

KER gdč. Oxana RANTSEVA iz RUSIJE

v nadaljevanju priseljenka (pri čemer izraz, če sobesedilo to dovoljuje, vključuje njene dediče, izvršitelje, upravitelje in prejemnike) vstopa na Ciper in sem prevzel obvezo, da priseljenka na Cipru v obdobju petih let od tega datuma ne bo potrebovala pomoči in sem se obvezal ponovno odigrati¹[sic] Republiki Ciper kakršenkoli znesek, ki bi ga Republika Ciper plačala za pomoč ali podporo priseljenki (o potrebi glede kakšne pomoči in podpore je izključni sodnik Minister) ali za stroške² [sic] repatriacije priseljenke iz Cipra v obdobju petih let od tega datuma.

TOREJ POGOJ ZGORAJ ZAPISANEGA JAMSTVA je takšen, da če priseljenka ali sam, moji dediči, izvršitelji, upravitelji in prejemniki na prošnjo povrnejo Republiki Ciper vsak znesek, ki bi ga Republika Ciper morda plačala, kot je omenjeno zgoraj, za pomoč ali podporo priseljenki ali za stroške repatriacije priseljenke iz Cipra, potem je zgoraj zapisano jamstvo nično sicer pa ostane v polni veljavi.”

16. Gdč. Rantsevi je bilo izdano dovoljenje za začasno prebivanje kot obiskovalki do dne 9. marca 2001. Stanovala je v stanovanju z drugimi mladimi ženskami, ki so delale v kabaretu X.A.-ja. Dne 12. marca 2001 ji je bilo izdano dovoljenje, da lahko dela do dne 8. junija 2001 kot artistka v kabaretu, katerega lastnik je bil X.A.-ja, vodil pa ga je njegov brat, M.A. Delati je začela dne 16. marca 2001.

17. Dne 19. marca, okoli 11 ure, so ostale ženske, ki so živele z gdč. Rantsevo, obvestile M.A.-ja, da je ta zapustila stanovanje in s seboj vzela vso svojo prtljago. Ženske so mu povedale, da je pustila obvestilo v ruskem jeziku, v katerem je zapisala, da je utrujena in, da se želi vrniti v Rusijo. Istega dne je M.A. obvestil Urad za priseljevanje v Limassolu, da je gdč. Rantseva zapustila svoje delovno mesto in prebivališče. Glede na nadaljnje izjave priče M.A., je M.A. želel, da bi gdč. Rantsevi odvzeli prostost in jo

¹ Opomba prevajalke: v izvirniku uporabljeni glagol se glasi “replay”, ki ga dobesedno prevajamo kot “še enkrat igrati”; smiselni prevod bi se glasil “povrniti”, ki pa bi se v izvirniku moral glasiti “repay”.

² Opomba prevajalke: beseda je smiselno prevedena; v izvirniku je zapisano “expenses”; pravilno bi se moralo glasiti “expenses”.

izgnali iz Cipra, tako da bi lahko pripeljal drugo dekle, ki bi delalo v kabaretu. Vendar ime gdč. Rantseve ni bilo vneseno na seznam iskanih oseb, ki jih je iskala policija.

B. Dogodki z dne 28. marca 2001

18. Dne 28. marca 2001, okoli 4 ure zjutraj, je druga artistka v kabaretu videla gdč. Rantsevo v diskoteki v Limassolu. Ko je kabaretna artistka obvestila M.A.-ja, da je gdč. Rantseva v diskoteki, je M.A. poklical policijo in zaprosil, da ji odvzamejo prostost. Nato je skupaj z varnostnikom iz svojega kabareta odšel v diskoteko. Uslužbenec diskoteke je gdč. Rantsevo pripeljal k njemu. V nadaljnji izjavi priče, je M.A. povedal (prevod):

“Ko je [gdč. Rantseva] stopila v moj avto se ni pritoževala ali naredila karkoli drugega. Izgledala je pijana in jaz sem ji samo rekel, naj gre z menoj. Zaradi dejstva, da je izgledala pijana, se nisva pogovarjala in ona sploh ni govorila z mano.”

19. M.A. je odpeljal gdč. Rantsevo na osrednjo policijsko postajo v Limassolu, kjer sta bila na dolžnosti dva policista. Podal je kratko izjavo, v kateri je opisal okoliščine prihoda gdč. Rantseve na Ciper, o njeni zaposlitvi in njenemu kasnejšemu izginotju iz stanovanja dne 19. marca 2001. Glede na izjavo policista, ki je bil odgovoren, ko sta prispela (prevod):

“Dne 28. marca 2001, nekaj pred 4 uro zjutraj, je [M.A.] našel [gdč. Rantsevo] v nočnem klubu Titanic ... prijel jo je in jo pripeljal na policijsko postajo, in izjavil, da je gdč. Rantseva ilegalka in da jo moramo zapreti v celico. Nato je ([M.A.]) odšel (iz policijske postaje).”

20. Policista sta nato stopila v stik z dežurnim uradnikom za potne liste na njegovem domu in ga zaprosila, da razišče, ali je gdč. Rantseva ilegalka. Po preiskovanju, jima je povedal, da njeno ime ni v podatkovni bazi iskanih oseb. Dodal je še, da ni nobenega zapisa o pritožbi M.A.-ja z dne 19. marca 2001 in, da v vsakem primeru, oseba ne postane ilegalni priseljenec do 15 dni po vložitvi pritožbe. Uradnik za potne liste je stopil v stik z vodjo službe AIS (Police Aliens and Immigration Service - Službo za priseljevanje in tujce v okviru policije), ki je dala navodila, da se gdč. Rantsevo ne sme pridržati in, da mora njen delodajalec, ki je bil zanjo odgovoren, priti po njo in jo zaradi nadaljnje preiskave pripeljati v Urad Limassol tega dne ob 7 uri zjutraj. Policista sta stopila v stik z M.A.-jem, da bi ga zaprosila, da pride po gdč. Rantsevo. M.A. je bil razburjen, da je policija ni pridržala, in je odklonil, da bo prišel ponjo. Policista sta mu povedala, da so njihova navodila takšna, da če ne pride ponjo, ji bosta dovolila oditi. M.A. je postal jezen in je zaprosil, da bi govoril z njunim nadrejenim. Policista sta M.A.—ju dala telefonsko številko. Nato ju je nadrejeni obvestil, da bo M.A. prišel po gdč. Rantsevo. Oba policista sta v svojih izjavah kot priči dejala, da gdč. Rantseva ni izgledala pijana. Odgovorni policist je dejal (prevod):

“Gdč. Rantseva je ostala z nama ... Nanašala si je ličila in ni izgledala pijana ... Okoli 5.20 zjutraj ... sem bil ... obveščen, da bo ponjo prišel [M.A.]...”

21. Glede na izjavo priče M.A., ko je M.A. prišel na policijsko postajo po gdč. Rantsevo, je vzel tudi njen potni list in ostale dokumente, ki jih je izročil policiji, ko so bili prišli. Nato je odpeljal gdč. Rantsevo v stanovanje M.P.-ja, moškega, zaposlenega v njegovem kabaretu. Stanovanje, v katerem je živel M.P. s svojo ženo, D.P., je bilo stanovanje z deljenim nadstropjem z vhodom v petem nadstropju stanovanjskega bloka. Kot je povedal M.A., so gdč. Rantsevo namestili v sobo v drugem nadstropju stanovanja. V svoji izjavi policiji, je povedal:

“Res je izgledala pijana in ni se zdelo, da bi nameravala storiti karkoli. Ničesar nisem storil, da bi ji preprečil zapustiti sobo v stanovanju, v katerega sem jo odpeljal.”

22. M.A. je povedal, da sta M.P. in njegova žena odšla spat v svojo spalnico v drugem nadstropju in, da je on ostal v dnevni sobi stanovanja, kjer je zaspal. Stanovanje je bilo urejeno tako, da si moral iti mimo dnevne sobe, če si želel zapustiti stanovanje skozi glavna vrata.

23. M.P. je povedal, da je končal delo v kabaretu “Zygos” v Limassolu okoli 3.30 zjutraj in je odšel na pijačo v diskoteko “Titanic”. Ob njegovem prihodu v diskoteko, so ga obvestili, da je dekle, ki so jo iskali, in ki je ruskega porekla, v diskoteki. Nato je v spremstvu varnostnika iz kabareta prišel M.A. in je zaprosil zaposlene v “Titanicu”, da bi dekle pripeljali k vhodu. M.A., gdč. Rantseva in varnostnik so nato sedli v M.A.-jev avto in odšli. Okoli 4.30 zjutraj se je M.P. vrnil v svojo hišo in odšel spat. Okoli 6h zjutraj ga je žena zbudila in ga obvestila, da je M.A. prišel skupaj z gdč. Rantsevo, ter da bosta ostala, dokler se ne odpre Urad za priseljevanje. Nato je zaspal.

24. D.P. je izjavila, da je M.A. pripeljal gdč. Rantsevo v stanovanje okoli 5.45 zjutraj. Skuhala je kavo in M.A. je govoril z njenim možem v dnevni sobi. M.A. je nato vprašal D.P., če lahko gdč. Rantsevi zagotovi spalnico, da se bi nekoliko odpočila. D.P. je izjavila, da je gdč. Rantseva izgledala pijana, in ni želela ničesar ne jesti ne piti. Glede na izjavo D.P. sta ona in njen mož odšla spat okoli 6h zjutraj, medtem ko je M.A. ostal v dnevni sobi. Ko je podala izjavo, je D.P. popravila svoj prvotni opis dogodkov, in je sedaj trdila, da je njen mož spal, ko je M.A. prišel v stanovanje z gdč. Rantsevo. Izjavila je, da jo je bilo strah priznati, da je sama odprla vrata stanovanja in pila kavo z M.A.jem.

25. Dne 28. marca 2001, okoli 6.30 zjutraj, so gdč. Rantsevo našli mrtvo na cesti pod stanovanjem. Njena torba je visela čez njeno ramo. Policija je našla posteljno pregrinjalo, zavezano na ograjo manjšega balkona, ki je bil poleg sobe, v kateri je bivala gdč. Rantseva v zgornjem nadstropju stanovanja, pod katerim se je nahajal večji balkon v petem nadstropju.

26. M.A. je trdil, da se je zbudil ob 7 uri zjutraj, da bi odpeljal gdč. Rantsevo na Urad za priseljevanje. Poklical je D.P.-ja in M.P.-ja in slišal

D.P., ki je povedala, da je na ulici pred stanovanjskim poslopjem policija. Pogledali so v spalnico, a gdč. Rantseve ni bilo tam. Pogledali so čez balkon in na cesti videli truplo. Pozneje je odkril, da je bila to gdč. Rantseva.

27. D.P. je trdila, da jo je zbudilo trkanje M.A.-ja na njena vrata, da bi ji povedal, da gdč. Rantseve ni v njeni sobi in, da bi jo morali iti iskat. Iskala jo je po celem stanovanju in opazila, da so balkonska vrata v spalnici odprta. Odšla je na balkon in opazila posteljno pregrinjalo in ugotovila, kaj je gdč. Rantseva naredila. Odšla je na drug balkon in videla truplo, ki je ležalo na cesti, prekrito z belo rjuho in obkroženo s policisti.

28. M.P. je izjavil, da ga je okoli 7 ure zjutraj zbudil hrup, in da je videl svojo ženo v šoku; povedala mu je, da je gdč. Rantseva padla z balkona. Odšel je v dnevno sobo, kjer je zagledal M.A.-ja in nekaj policistov.

29. V svojem pričanju dne 28. marca 2001, je G.A. izjavil, da je dne 28. marca 2001 okoli 6.30 zjutraj kadil na svojem balkonu, ki se nahaja v prvem nadstropju M.P.-jeve in D.P.-jeve stavbe. Dejal je:

“Videl sem nekaj podobnega senci, ki je padla od zgoraj, neposredno mimo mene. Takoj zatem sem slišal hrup, kot da se nekaj lomi... Moji ženi sem rekel, naj pokliče policijo ... Pred padcem nisem slišal ničesar in takoj po padcu nisem slišal nobenih glasov. Med padcem ni kričala. Padla je kot, da bi bila nezavestna ... Četudi bi šlo za prepir (v stanovanju v petem nadstropju), ga ne bi mogel slišati.”

C. Preiskava in preiskava o vzroku smrti na Cipru

30. Ciprska vlada je obvestila sodišče, da je bil prvotni spis o preiskavi uničen na podlagi notranje politike, da se v primeru zadev, ko so zaključili, da smrt ni bilo mogoče pripisati kaznivemu dejanju, po obdobju petih let spise uniči. Vlada je sodišču posredovala kopijo spisa, ki je vsebovala vse pomembne dokumente razen liste z zaznamki.

31. Spis vsebuje poročilo policista, odgovornega za preiskavo. Poročilo podrobno navaja izhodiščna dejstva, ki so bila ugotovljena s forenzičnimi dokazi, dokazi, pridobljenimi na kraju kaznivega dejanja, in identificira 17 prič: M.A., M.P. D.P., G.A., dva policista, ki sta bila na dolžnosti na policijski postaji v Limassolu, dežurnega uradnika za potne liste, osem policistov, ki so obiskali kraj dejanja po padcu gdč. Rantseve, forenzičnega preiskovalca in laboratorijskega tehnika, ki je analiziral vzorce krvi in urina.

32. Poročilo navaja, da so nekaj minut potem, ko so prejeli klic G.A.jeve žene, kmalu po 6.30 zjutraj, policisti prispeli v stanovanjsko poslopje. Ob 6.40 zjutraj so zapečatili kraj dejanja in začeli s preiskavo o vzroku padca gdč. Rantsejeve. Fotografirali so kraj dejanja, vključno s fotografijami sobe v stanovanju, kjer je bila gdč. Rantseva, in fotografijami balkona. Ob 9.30 zjutraj je prispel forenzični preiskovalec in potrdil smrt. Začetna forenzična preiskava je potekala na kraju dejanja.

33. Istega dne je policija opravila pogovor z M.A., M.P. in D.P. ter G.A. Opravili so tudi pogovor z dvema policistoma, ki sta videla M.A.-ja in gdč.

Rantsevo na policijski postaji v Limassolu tik pred smrtjo gdč. Rantseve, in dežurnega uradnika za potne liste (pomembni izvlečki in povzetki podanih izjav so vključeni v dejstva, ki so razložena v zgornjih odstavkih). Od osmih policistov, ki so bili prisotni na kraju dejanja, vključuje spis o preiskavi izjave šestih, vključno s policistom, ki je vodil preiskavo. Nobenega zapisa ni o izjavah, ki bi jih pridobili ali od drugih zaposlenih v kabaretu, kjer je gdč. Rantseva delala, ali od žensk, s katerimi je za kratek čas delila stanovanje.

34. Ko je podal svojo izjavo priče dne 28. marca 2001, je M.A. izročil policiji potni list gdč. Rantseve in druge dokumente. Potem, ko je zaključil in podpisal izjavo, je dodal pojasnilo v zvezi s potnim listom. Navedel je, da je gdč. Rantseva vzela svoj potni list in dokumente, ko je zapustila stanovanje dne 19. marca 2001.

35. Dne 29. marca 2001 so ciprski organi izvedli obdukcijo. Obdukcija je pokazala številne poškodbe na telesu gdč. Rantsejeve in na njenih notranjih organih. Zaključili so, da so bile te poškodbe posledica njenega padca, in da je bil padec vzrok njene smrti. Ni jasno, kdaj je bil pritožnik obveščen o izsledkih obdukcije. Po pritožnikovih besedah pritožnik ni prejel kopije poročila o obdukciji, in ni jasno, ali je bil obveščen o podrobnostih glede zaključkov v poročilu, ki so bili na kratko povzeti v ugotovitvah poznejše preiskave o vzroku smrti.

36. Dne 5. avgusta 2001 je pritožnik obiskal policijsko postajo v Limassolu skupaj z odvetnikom in govoril s policistom, ki je sprejel gdč. Rantsevo in M.A.-ja dne 28. marca 2001. Pritožnik je zaprosil, da bi se udeležil preiskave o vzroku smrti. Po kasnejši izjavi policista z dne 8. julija 2002 je policija pritožniku med njegovim obiskom dejala, da bo njegov odvetnik obveščen o datumu obravnave glede preiskave o vzroku smrti pred Okrožnim sodiščem v Limassolu.

37. Dne 10. oktobra 2001 je pritožnik poslal vlogo na Okrožno sodišče v Limassolu, in njeno kopijo na Urad generalnega prokurista Republike Ciper ter na Ruski konzulat v Republiki Ciper. Skliceval se je na zahtevo Urada prokurista regije Chelyabinsk z dne 8. oktobra 2001 v zvezi s pravno pomočjo (glej 47. odstavek spodaj) in zaprosil, da bi uveljavil svojo pravico, da se seznani z gradivom o zadevi pred obravnavo v zvezi s preiskavo o vzroku smrti, da je prisoten na obravnavi, in da je pravočasno obveščen o datumu obravnave. Prav tako je izrazil željo, da bi sodišču pravočasno predložil dodatne dokumente.

38. Postopek v zvezi s preiskavo o vzroku smrti je bil določen na dan 30. oktobra 2001 in po izjavi policista z dne 8. julija 2002 (glej 36. odstavek zgoraj) je bil odvetnik pritožnika o tem takoj obveščen. Vendar niti ona niti pritožnik nista nastopila pred Okrožnim sodiščem. Zadevo so odložili na 11. december 2001 in izdana je bila odredba, da je treba obvestiti rusko veleposlaništvo o novem datumu, da bi lahko obvestili pritožnika.

39. V telefaksu z datumom 20. oktober 2001, ki so ga dne 31. oktobra 2001 poslali Okrožnemu sodišču v Limassolu, kopijo pa Uradu generalnega prokurista Republike Ciper in Ruskemu konzulatu v Republiki Ciper, je pritožnik zahteval, da se podatke glede datuma preiskave o vzroku smrti pošlje na njegovo novo prebivališče.

40. Dne 11. decembra 2001 pritožnik ni nastopil pred okrožnim sodiščem in preiskava o vzroku smrti je bila odložena do dne 27. decembra 2001.

41. Dne 27. decembra 2001 je preiskava o vzroku smrti potekala pred Okrožnim sodiščem v Limassolu v odsotnosti pritožnika. Razsodba sodišča z istega dne, se je med drugim glasila, (prevod):

“Okoli 6.30 zjutraj [dne 28. marca 2001] je pokojnica v poskusu pobega iz prej omenjenega stanovanja in v nenavadnih okoliščinah skočila v praznino, zaradi česar se je smrtno ponesrečila...

Moja razsodba se glasi, da je OXANA RANTSEVA umrla dne 28. marca 2001 v okoliščinah, ki spominjajo na nesrečo, v poskusu pobega iz stanovanja, v katerem je bila gostja (*επιλοχενίτο*).

Ni dokazov, ki bi za njeno smrti kazali na kazensko odgovornost tretje osebe.”

D. Poznejši postopek na Cipru in v Rusiji

42. Truplo gdč. Rantseve so prepeljali v Rusijo dne 8. aprila 2001.

43. Dne 9. aprila 2001 je pritožnik pri Pokrajinskem uradu za medicinske preiskave (“urad Chelyabinsk”) zaprosil, da opravijo obdukcijo trupla. Nadalje je zaprosil, da Zvezna varnostna služba Ruske federacije in Urad generalnega državnega tožilca preiščeta smrt gdč. Rantseve na Cipru. Dne 10. maja 2001 je urad Chelyabinsk izdal poročilo o obdukciji.

44. V forenzični diagnozi so še posebej navedli (predložen prevod):

“To je telesna poškodba, ki je posledica padca iz velike višine, padca na ploskev na različnih višinah, telesna politravma, odprta poškodba lobanje: večkratni, fragmentarni, kominutivni prelom obraznega dela lobanje in lobanjskega svoda, številne raztrganine¹ možganske opne na lobanjskem svodu in na lobanjskem dnu v prednji kotanji, krvavitve pod mehko možgansko opno, krvavitve v mehko tkivo, številne udarnine, velike udarnine in rane na koži, izražena deformacija glave v smeri spredaj-zadaj, zaprta topa poškodba prsnega koša s poškodbami organov prsnega koša...., kontuzija pljuč vzdolž zadnje površine, zlom hrbtenice v predelu prsnega koša s popolno prekinitvijo hrbtenjače in premikom v vzdolžni in prečni smeri ...

Zastrupitev z alkoholom srednje stopnje: koncentracija etil alkohola v krvi:1,8%, v urinu :2,5%.”

45. Zaključki poročila so vključevali naslednje:

---

¹ Opomba prev: gre za smislen prevod; v originalu je tu zapisan “breeches”, kar se prevaja kot “zadnjica”; najbrž da gre za napako in zamenjavo za besedo “breach”, kar prevajamo kot zlom, prelom, razpoka, vrzel ipd.

“Barva in videz podplutb, raztrganin in ran kot tudi krvavitve z morfološkimi spremembami enakega tipa v poškodovanih tkivih nedvomno kažejo na to, da so travme nastale v času življenja, ter na dejstvo, da so nastale nedolgo pred smrtjo v zelo kratkem časovnem obdobju ena za drugo. .

Med forenzično preiskavo trupla Rantseve O.N. niso bile ugotovljene poškodbe, ki bi nastale zaradi zunanjega nasilja, povezanega z uporabo različnega strelnega orožja, različnih ostrih predmetov in orožij, vpliva fizikalnih ali kemijskih agensov ali naravnih dejavnikov. ... Med forenzično preiskavo krvi in urina, notranjih organov trupla niso bili ugotovljeni narkotiki, močne ali toksične snovi. Navedene okoliščine izključujejo možnost, da so vzrok smrti Rantseve O.N. strelno orožje, hladno orožje, fizikalni, kemijski ali naravni dejavniki ter zastrupitve in bolezni različnih organov in sistemov. ...

Upoštevajoč mesto poškodbe, morfološke značilnosti ter določene razlike, ugotovljene med morfološko in histološko analizo, ter odziv poškodovanih tkiv, menimo, da je v tem primeru prišlo do poškodbe zaradi padca iz velike višine, in da je bila posledica tako imenovanega stopenjskega padca na ploskve različnih višin, med katerim je nastopil primarni stik telesa z oviro v končni fazi padca iz velike višine s hrbtno stranjo telesa z možnim drsenjem in sekundarni stik s prednjo površino telesa, predvsem obraza z izraženo deformacijo glave v smeri spredaj-zadaj, zaradi kompresijskega učinka padca.

S forenzično, kemijsko¹ preiskavo pri umrli Rantsevi O.N. je bil v krvi in urinu ugotovljen etilni alkohol v koncentraciji 1,8 oz. 2,5², kar bi v času življenja ustrezalo zmerni stopnji intoksikacije z alkoholom, za katero je klinično značilna precejšnja čustvena nestabilnost, motnje presoje in orientacije v prostoru in času.”

46. Dne 9. avgusta 2001 so iz Ruskega veleposlaništva na Cipru od načelnika policijske postaje iz Limassola zahtevali kopije spisa o preiskavi v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve.

47. Dne 13. septembra 2001 se je pritožnik obrnil na državnega tožilca pokrajine Chelyabinsk in zaprosil, da tožilec v njegovem imenu pri državnem tožilcu Cipra zaprosi za brezplačno pravno pomoč ter za oprostitev plačila sodnih stroškov za dodatno preiskavo o smrti njegove hčerke na ozemlju Cipra.

48. Z dopisom dne 11. decembra 2001 je namestnik generalnega državnega tožilca Ruske federacije obvestil Ministra za pravosodje Republike Ciper, da je Urad javnega tožilca pokrajine Chelyabinsk opravil preiskavo v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve, vključno s forenzično medicinsko preiskavo. *Dne 8. oktobra 2001 je na podlagi Evropske konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah (“Konvencija o medsebojni pravni pomoči” – glej odstavka 175 in 178 spodaj) in mednarodne pogodbe med ZSSR in Republiko Ciper o civilnih in kazenskih zadevah 1984 (“Pogodba o pravni pomoči” – glej odstavka 179 in 185 spodaj) posredoval*

---

¹ Op. prevajalca: gre najbrž za toksikološko preiskavo telesnih tekočin.

² Op. prev.: manjka %, torej: 1,8 oz. 2,5%

zaprosilo za pravno pomoč, da bi se ugotovile vse okoliščine smrti gdč. Rantseve in na podlagi ciprske zakonodaje privedlo pred sodišče krive stranke. Zaprosilo je vsebovalo ugotovitve ruskih organov o izhodiščnih okoliščinah; ni jasno, kako so do teh ugotovitev prišli, in katero, če sploh kakšno, preiskavo so ruski organi neodvisno opravili.

49. Med drugim so ugotovitve navajale naslednje (predložen prevod):

“Policisti so zavrnili, da bi Rantsevi O.N. odvzeli prostost zaradi njene pravice, da biva na ozemlju Cipra brez pravice do dela 14 dni, t.j. do dne 2. aprila 2001. Nato je gospod [M.A.] predlagal, da Rantsevo O.N. pridržijo do jutra kot pijano osebo. Njegov predlog so zavrnili, saj je po pojasnilih policistov Rantseva O.N. izgledala trezna, obnašala se je spodobno, bila je mirna, in si je nanašala ličila. M.A. je skupaj z neznano osebo ob 5.30 zjutraj dne 28. marca 2001 odpeljal Rantsevo O.N. iz regionalne policijskega okoliša in jo odpeljal v stanovanje [D.P.ja] ..., kjer so pripravili obrok hrane in nato, ob 6.30 zjutraj, zaprli Rantsevo O.N. v sobo na podstrešju sedmega nadstropja omenjene hiše.”

50. V zaprosilu so izpostavili sklep strokovnjakov iz Urada za sodno medicino v Chelyabinsku, da je prišlo do dvostopenjskega padca Rantseve; najprej na hrbet in nato na sprednjo stran. V zaprosilu so zapisali, da je ta ugotovitev v nasprotju z ugotovitvami ciprske forenzične preiskave, da je bila smrt gdč. Rantseve posledica padca z obrazom navzdol. Nadalje je bilo zapisano:

“Možno je domnevati, da bi v času padanja žrtev kričala od groze. Vendar je to v nasprotju z gradivom preiskave, ki vsebuje dokaz stanovalca iz drugega nadstropja tega dela stavbe z loggiami, ki navaja, da je tiho telo padlo na asfalt ...”

51. V poročilu so zaključili:

“Na osnovi poročila preiskovalca g. Rantsevu N.M., se preiskava konča z zaključkom, da se je smrt Rantseve O.N. primerila v nenavadnih in neugotovljenih okoliščinah, ki zahtevajo dodatno preiskavo.”

52. Zato je tožilec pokrajine Chelyabinsk v skladu s Pogodbo o pravni pomoči zaprosil, da se izvede nadaljnja preiskava o okoliščinah smrti gdč. Rantseve, da bi ugotovili vzrok smrti in iz razpoložljivih dokazov izločili protislovja, da bi identificirali in opravili razgovore z osebami s kakršnimikoli informacijami o okoliščinah smrti, da bi preučili ravnanje različnih strank s stališča vložitve obtožbe zaradi umora in/ali ugrabitve ter nezakonitega odvzema prostosti, in še posebej, da se opravi preiskava v zvezi z M.A.-jem, da bi pritožnika obvestili o gradivu iz preiskave, da bi ruski organi dobili kopijo pravnomočne odločbe pravosodnih organov v zvezi z smrtjo gdč. Rantseve; in, da bi pritožniku odobrili brezplačno pravno pomoč in ga oprostili plačila sodnih stroškov.

53. Dne 27. decembra 2001 je Ruska federacija v imenu pritožnika pisala ciprskemu Ministrstvu za pravosodje dopis z zaprosilom, da se sproži kazenski postopek v zvezi z smrtjo gdč. Rantseve, da se v postopku pritožnik pridruži kot žrtev in da se mu odobri brezplačna pravna pomoč.

54. Dne 16. aprila 2002 je Rusko veleposlaništvo na Cipru posredovalo ciprskemu Ministrstvu za pravosodje in javni red zaprosila z dne 11. decembra in 27. decembra 2001, pripravljena na Uradu državnega tožilca Ruske federacije v skladu s Pogodbo o pravni pomoči, za pravno pomoč v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve.

55. Dne 25. aprila 2002 je Urad državnega tožilca Ruske federacije ponovno poslal svoje zaprosilo za sprožitev kazenskega postopka v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve in pritožnikovo zaprosilo, da se v postopkih priključi kot žrtev, da bi predložil svoje nadaljnje dokaze, ter njegovo zaprosilo za pravno pomoči. Ciprsko vlado so zaprosili, da bi priskrbeli posodobljene dokumente in jih seznanili z vsemi sprejetimi odločitvami.

56. Dne 25. novembra 2002 je pritožnik pri ruskih organih oblasti vložil zahtevek, da ga priznajo kot žrtev v postopku v zvezi s smrtjo njegove hčerke in ponovno zaprosil za pravno pomoč. Zahtevek je Urad državnega tožilca Ruske federacije posredoval ciprskemu Ministrstvu za pravosodje.

57. Z dopisom dne 27. decembra 2002 je pomočnik državnega tožilca Ruske federacije pisal ciprskemu Ministrstvu za pravosodje o podrobnem zaprosilu pritožnika za sprožitev kazenskega postopka v zvezi s smrtjo njegove hčerke in za pravno pomoč na Cipru, ki so ga predhodno posredovali ciprskim oblastem na podlagi Konvencije o medsebojni pravni pomoči in Pogodbe o pravni pomoči. V pismu je navedel, da niso prejeli nobenih informacij, in je zaprosil za odgovor.

58. Dne 13. januarja 2003 je Rusko veleposlaništvo pisalo ciprskemu Ministrstvu za zunanje zadeve in zaprosilo za takojšnji odgovor glede zaprosila za pravno pomoč v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve.

59. V pismih z dne 17. in 31. januarja 2003 je predstavnik Urada državnega tožilca Ruske federacije zapisal, da od ciprskih organov niso prejeli nobenega odgovora v zvezi z zaprosilom za pravno pomoč ter ponovno zapisal vsebino zaprosila.

60. Dne 4. marca 2003 je ciprsko Ministrstvo za pravosodje obvestilo državnega tožilca Ruske federacije, da je njegovo zaprosilo pravilno podpisala ciprska policija. Priloženo je bilo pismo načelnika policije in policijsko poročilo z dne 8. julija 2002, v katerem je zabeležen pritožnikov obisk policijske postaje v Limassolu avgusta 2001.

61. Dne 19. maja 2003 so iz Ruskega veleposlaništva pisali ciprskemu Ministrstvu za zunanje zadeve in zaprosili za takojšnji odgovor na zaprosilo za pravno pomoč v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve.

62. Dne 5. junija 2003 so iz Urada državnega tožilca Ruske federacije predložili nadaljnje zaprosilo v skladu s Pogodbo o pravni pomoči. Zaprosili so, da se opravi nadaljnja preiskava o smrti gdč. Rantseve, saj je razsodba z dne 27. decembra 2001 nezadovoljiva. Še posebej so zapisali, da kljub nenavadnim okoliščinam nesreče in potrditve, da je gdč. Rantseva poskušala pobegniti iz stanovanja, v katerem je bil zaprta, razsodba ne omenja

protislovna pričanja pomembnih prič ali vsebuje podrobnejšega opisa ugotovitev obdukcije, ki so jo opravili ciprski organi.

63. Dne 8. julija 2003 so z Ruskega veleposlaništva pisali ciprskemu Ministrstvu za zunanje zadeve in zahtevali nujen odgovor na prejšnja zaprosila.

64. Dne 4. decembra 2003 je Varuh človekovih pravic Ruske federacije posredoval pritožnikovo pritožbo glede neustreznega odgovora ciprskih organov ciprskemu Varuhu človekovih pravic.

65. Dne 17. decembra 2003 je ciprsko Ministrstvo za pravosodje kot odgovor na zaprosilo ruskih organov (glej 52. odstavek zgoraj) državnemu tožilcu Ruske federacije posredovalo nadaljnje poročilo, ki ga je pripravila ciprska policija z datumom 17. november 2003. Poročilo je pripravil eden izmed policistov, ki je bil dne 28. marca 2001 na kraju dejanja, in je podal tudi kratke odgovore na vprašanja, ki so jih zastavili ruski organi. V poročilu je ponovil, da so bili s pričami opravljeni razgovori in da so bile podane izjave. V poročilu je bilo poudarjeno, da so bili v preiskavi o vzroku smrti upoštevani vsi dokazi. Poročilo se je nadaljevalo takole (prevod):

“Okoli 6.30 zjutraj, dne 28. marca 2001, je preminula odšla na balkon svoje sobe skozi balkonska vrata, splezala do prvega nadstropja stanovanja s pomočjo posteljnega pregrinjala, ki ga je zavezala na zaščitno ograjo balkona. Na rami je nosila osebno torbo. Od te točke se je oprijela zaščitne aluminijaste ograje balkona, da bi splezala na balkon stanovanja v spodnjem nadstropju, da bi pobegnila. V neznanih okoliščinah je padla na cesto, zaradi česar se je smrtno poškodovala.”

66. V poročilu so pripomnili, da ni bilo znano, zakaj je gdč. Rantseva dne 19. marca 2001 zapustila stanovanje, vendar na podlagi preiskave (prevod):

“... se lahko sklepa, da preminula ni želela biti izgnana iz Cipra, in ker je bil njen delodajalec pri vходу v stanovanje, v katerem je bila gostja, se je odločila, da tvega in poskuša splezati čez balkon, zaradi česar je nato padla na tla in nemudoma umrla.”

67. Glede kritike ciprske obdukcije in domnevnih protislovij v forenzičnih dokazih ciprskih in ruskih organov je v poročilu navedeno, da so te pripombe bile posredovane ciprskemu forenzičnemu preiskovalcu, ki je opravil obdukcijo. Njegov odgovor je bil, da njegove ugotovitve zadoščajo, in da ni potrebe po dodatnih informacijah. Nazadnje so v poročilu ponovno navedli, da je preiskava o vzroku smrti prišla do zaključka, da niso podani nobeni znaki za kakršnokoli kazensko odgovornost v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve.

68. S pismom z dne 17. avgusta 2005 je ruski veleposlanik na Cipru zahteval nadaljnje informacije o obravnavi v zvezi z zadevo, ki naj bi bila predvidena za 14. oktober 2005, in ponovno navedel zaprosilo pritožnika za brezplačno pravno pomoč. S ciprskega Ministrstva za pravosodje so dne 21. septembra 2005 odgovorili s telefaksom in navedli, da na Okrožnem sodišču v Limassolu niso mogli najti nobenega podatka, ki bi se nanašal na

obravnavo v zadevi, ki bi bila določena za 14. oktober 2005, in zaprosili za pojasnilo ruskih organov.

69. Dne 28. oktobra 2008 je pritožnik vprašal ruske organe, da bi pridobili izpovedbo dveh mladih ruskih žensk, ki sedaj bivata v Rusiji, sta pa delali z gdč. Rantsevo v kabaretu v Limassolu in bi lahko pričevale o spolnem izkoriščanju, ki se je tam dogajalo. Svoje zaprosilo je ponovil dne 11. novembra 2005. Ruski organi so odgovorili, da bi takšne izpovedbe lahko pridobili le po prejemu zaprosila ciprskih organov.

70. S pismom z dne 22. decembra 2005 so z Urada državnega tožilca Ruske federacije pisali ciprskemu Ministrstvu za pravosodje in zaprosili za posodobljene podatke o novi preiskavi o vzroku smrti gdč. Rantseve ter zaprosili za informacije, kako bi se pritožili na ciprske sodne odločbe. V pismu so navedli, da je bila glede na razpoložljive informacije obravnava, določena dne 14. oktobra 2005, začasno odložena zaradi pomanjkanja dokazov ruskih državljanov, ki so v kabaretu delali z gdč. Rantsevo. Pismo so zaključili z zavezo, da bodo v zvezi s kakršnimkoli zaprosilom Cipra za pravno pomoč pomagali pri zbiranju nadaljnjih dokazov.

71. Po besedah pritožnika je januarja leta 2006 ciprski generalni državni pravobranilec pritožnikovemu odvetniku pritrdil, da je po prejemu nadaljnjih dokazov, ki bi kazale na kakršnokoli kriminalno dejavnost, pripravljen ponovno odpreti preiskavo.

72. Dne 26. januarja 2006 so z Ruskega veleposlaništva pisali ciprskemu Ministrstvu za pravosodje ter zaprosili za nove podatke o dne 14. oktobra 2005 začasno odloženi obravnavi. Z Ministrstva za pravosodje so s telefaksom dne 30. januarja 2006 odgovorili in potrdili, da ne Okrožno sodišče v Limassolu ne ciprsko Vrhovno sodišče nimata nobenih zapisov o takšni obravnavi in zaprosili za nadaljnja pojasnila o podrobnostih v zvezi z domnevno obravnavo.

73. Dne 11. aprila 2006 so z Urada državnega tožilca Ruske federacije pisali ciprskemu Ministrstvu za pravosodje in zahteval posodobljene podatke o začasno odloženi obravnavi in ponovno zapisali poizvedo v zvezi s pritožbenim postopkom na Cipru.

74. Dne 14. aprila 2006 je generalni državni pravobranilec Cipra v pismu ruskim organom sporočil, da ne vidi nobenega razloga, da bi ruske organe zaprosil, da pridobijo izpovedbi dveh ruskih državljanek, ki ju je identificiral pritožnik. Če bi se omenjeni osebi nahajali v Republiki Ciper, bi lahko njuni izpovedbi pridobila ciprska policija, in če bi se nahajali v Rusiji, ruski organi ne bi potrebovali soglasja ciprskih organov za pridobitev njunih izjav.

75. Dne 26. aprila 2006 je ciprsko Ministrstvo za pravosodje odgovorilo Uradu državnega tožilca Ruske federacije, ki je ponovilo svoje zaprosilo za več podatkov o domnevno začasno odloženi obravnavi.

76. Dne 17. junija 2006 so z Urada državnega tožilca Ruske federacije pisali generalnemu državnemu pravobranilcu Cipra in ga opomnili o

odprtem zaprosilu za obnovitev preiskave o smrti gdč. Rantseve in za podatke o poteku sodnega postopka.

77. Dne 22. junija in 15. avgusta 2006 je pritožnik ponovno zaprosil ruske organe, da bi pridobili izjave dveh ruskih žensk.

78. Dne 17. oktobra 2006 je ciprsko Ministrstvo za pravosodje pritrdilo Uradu državnega tožilca Ruske federacije, da je bila preiskava o vzroku smrti gdč. Rantseve zaključena dne 27. decembra 2001 in, da je bilo v preiskavi ugotovljeno, da je bila njena smrt posledica nesreče. V pismu je bilo navedeno:

“Zaradi pomanjkanja dodatnih dokazov ni bila zoper odločbo vložena nobena pritožba.”

79. Dne 26. oktobra 2006, 27. oktobra 2006, 3. oktobra 2007 in 6. novembra 2007 je pritožnik ponovno zaprosil ruske organe, da bi pridobili izjavi dveh ruskih žensk.

II. POROČILA O STANJU “ARTISTK¹” NA CIPRU

A. Poročilo ciprske Varuhinje za človekove pravice, ki je nastalo po uradni dolžnosti, o režimu vstopa in zaposlitve tujih žensk kot artistk v zabaviščnih prostorih na Cipru, dne 24. novembra 2003

80. Novembra leta 2003 je ciprska Varuhinja za človekove pravice objavila poročilo o “artistkah” na Cipru. V svojem uvodu je pojasnila razloge za svoje poročilo takole (vsi citati prihajajo iz prevoda poročila, ki ga je zagotovila ciprska vlada):

“Glede na okoliščine, v katerih je izgubila življenje [Oxana] Rantseva, in v luči podobnih primerov, ki so prišli v javnost v zvezi z nasiljem nad tujimi ženskami ali glede smrti tujih žensk, ki pridejo na Ciper in delajo kot “artistke”, sem se odločila, da sprožim preiskavo po uradni dolžnosti ...”

81. Kar zadeva posebna dejstva primera gdč. Rantseve, je zapisala naslednje:

“Po uradnih imigracijskih postopkih je začela delati dne 16. marca 2001. Tri dni kasneje je zaradi razlogov, ki niso bili nikoli pojasnjeni, zapustila kabaret in kraj, kjer je stanovala. Delodajalec je sporočil dejstvo Oddelku za tujce in priseljevanje v Limassolu. Vendar pa prav tako iz neznanih razlogov ime [Oxane] Rantseve ni bilo dodano na seznam kompromitiranih oseb, ki jih išče policija.”

82. Nadalje je zapisala, da:

“Razlog, zaradi katerega je policija [Oxano] Rantsevo predala delodajalcu, namesto da bi jo izpustila na prostost, saj proti njej ni bil izdan [niti] sodni nalog za prijetje [niti] odredba o izgonu, ostaja neznan.”

---

¹ Op. prev: v prevodu se smiselno uporablja ženska oblika tega samostalnika.

83. V poročilu Varuhinje za človekove pravice so preučili zgodovino zaposlitev mladih tujih žensk v vlogi kabaretnih artistk in omenili, da je na Cipru beseda "artistka" postala sinonim za besedo "prostitutka." V njenem poročilu so pojasnili, da je vse od sredine 70-ih let na tisoče mladih žensk zakonito vstopilo na Ciper, da bi delale kot artistke, vendar so dejansko delale kot prostitutke v enem izmed mnogih kabaretov na Cipru. Od začetka 80-ih let so si organi oblasti prizadevali, da bi uvedli strožji režim, da bi zagotovili učinkovito nadziranje priseljavanja in omejili "dobro znan in splošno priznan pojav žensk, ki so prišle na Ciper, da bi delale kot artistke." Vendar številni predlagani ukrepi niso bili izvedeni zaradi nasprotovanja upravnikov kabaretov in artistskih agentov.

84. V poročilu Varuhinje za človekove pravice je Varuhinja omenila, da so v 90-ih letih na trgu prostitucije na Cipru začele služiti ženske, ki so večinoma prihajale iz držav nekdanje Sovjetske zveze. Zaključila je, da:

"V istem obdobju lahko opazimo določene izboljšave pri izvajanju omenjenih ukrepov in politiki, ki se je sprejemala. Vendar pa ni prišlo do izboljšanja na področju spolnega izkoriščanja, trgovine in mobilnosti žensk izpod režima modernega suženjstva."

85. Glede življenjskih in delovnih pogojev artistk, je Varuhinja v poročilu navedla:

"Večina žensk, ki vstopa v državo, da bi delale kot artistke, prihaja iz revnih družin postsocialističnih držav. Večina jih je izobraženih ... Redke so prave artistke. Običajno se zavedajo, da jih bodo prisilili, da se prostituirajo. Vendar včasih ne vedo o delovnih pogojih, pod katerimi bodo morale opravljati to službo. Obstajajo tudi primeri tujih žensk, ki pridejo na Ciper z občutkom, da bodo delale kot natakarike ali plesalke, in da bodo morale s strankami zgolj popiti pijačo (»consomation«¹). S silo in grožnjami jih prisilijo, da privolijo v dejanske pogoje dela ...

Tuje ženske, ki pod temi pritiski ne klonejo, delodajalci prisilijo, da se pokažejo na okrožni poslovalnici Urada za tujce in priseljavanje, da bi izrazile željo, da bi prekinile pogodbo in zapustile Ciper iz navideznih razlogov ... Zato jih delodajalci lahko hitro zamenjajo z drugimi artistkami ...

Tuje artistke so od vstopa v Republiko Ciper do odhoda pod stalnim nadzorom in varstvom delodajalcev. Po končanem delu ne smejo oditi, kamor bi si želele. Obstajajo resne pritožbe celo o primerih artistk, ki ostanejo zaklenjene v stanovanju. Poleg tega njihovi delodajalci ali artistski agenti obdržijo njihove potne liste in druge osebne dokumente. Tiste, ki nočejo ubogati, nasilno kaznujejo ali pa jim naložijo plačilo, ki običajno vključuje odbitek pri proviziji, ki jo prejmejo za pijačo, za »consommation«² ali komercialno spolnost. Seveda so ti zneski vključeni v pogodbah, ki jih artistke podpišejo.

...

¹ Op.orev: izraz "consomation" ni angleškega izvora. Spominja na francoski izraz "consommation".

² Op. prev.: tokrat je izraz "consommation" zapisan skladno z izvirnim francoskim izrazom, ki bi ga lahko prosto prevedli kot "poraba".

Artistke običajno stanujejo v hotelih z eno zvezdico ali brez zvezdic, v stanovanjih ali gostiščih, ki se nahajajo blizu ali nad kabareti, katerih lastniki so artistični agenti ali lastniki kabaretov. Ti kraji so stalno varovani. V vsaki sobi spijo tri ali štiri ženske. Glede na poročila policije je večina teh stavb neprimernih in ima premalo zadostnih sanitarnih zmogljivosti.

...Varuhinja je nazadnje v poročilu zapisala, da so tuje artistke ob prihodu na Ciper obremenjene z dolgovi, na primer s stroški potovanja, odbito provizijo za artističnega agenta, ki jih je pripeljal na Ciper, ali s provizijo, ki si jo odtegne agent, ki jih je v njihovi državi našel, itd. Zato morajo delati pod vsakršnimi pogoji, da odplačajo vsaj svoje dolgove.” (*opombe izpuščene*)

86. V zvezi z novačenjem žensk v državi izvora, je Varuhinja v poročilu zapisala:

“Iskanje žensk, ki pridejo delat na Ciper, običajno opravijo lokalni artistični agenti v sodelovanju z ustreznimi sodelavci v različnih državah in med njimi so sklenjeni dogovori. Potem ko te artistke največ šest mesecev delajo na Cipru, številne artistke pošljejo v Libanon, Sirijo, Grčijo ali Nemčijo.” (*opombe izpuščene*)

87. Varuhinja za človekove pravice je pripomnila, da je policija prejela malo pritožb žrtev trgovine:

“Policija pojasnjuje, da je število vloženih pritožb majhno zaradi strahu, ki ga artistke čutijo, saj od zvodnikov prejemajo grožnje zoper življenje.”

88. Nadalje je zapisala, da so zaščitni ukrepi za žrtve, ki vložijo pritožbe, nezadostni. Čeprav jim je bilo dovoljeno, da delajo drugje, so morale nadaljevati z delom na podobnem delovnem mestu. Tako so jih prejšnji delodajalci z lahkoto našli.

89. Varuhinja za človekove pravice je zaključila:

“Pojav trgovine z osebami se je izredno povečal po vsem svetu. Trgovina z ljudmi se ne nanaša zgolj na spolno izkoriščanje drugih oseb, ampak tudi na izkoriščanje njihove zaposlitve pod pogoji suženjstva in služnosti ...

Iz podatkov tega poročila je mogoče opaziti, da več kot zadnji dve desetletji Ciper ni bil zgolj namembna država ampak tranzitna država, kjer so ženske sistematično spodbujali, da so vstopale na trg prostitucije. Iz tega tudi sledi, da je to tudi posledica velike mere strpnosti organov za priseljevanje, ki se popolnoma zavedajo, kaj se resnično dogaja.

Na podlagi politike, ki ji organi sledijo ob izdaji dovoljenj za vstop in zaposlitev v zabaviških prostorih, je na tisoče tujih žensk brez sleherne “varovalke” zakonito vstopilo v državo, da bi nezakonito delale kot artistke. Z različnimi oblikami pritiska in prisile delodajalci večino teh žensk pod krutimi pogoji, ki kršijo temeljne človekove pravice, kot so osebna svoboda in človekovo dostojanstvo, prisilijo v prostitucijo.” (*opombe izpuščene*)

90. Četudi je po presoji Varuhinje obstoječi pravni okvir za boj proti trgovini in spolnemu izkoriščanju zadovoljiv, je Varuhinja ugotovila, da ni

bil sprejet noben praktičen ukrep za izvedbo opredeljenih politik, in pripomnila, da:

“...Različni oddelki in službe, ki se ukvarjajo s to težavo, se problematike pogosto ne zavedajo in niso ustrezno usposobljeni ali pa se ne zmenijo za tiste obveznosti, ki so vsebovane v zakonu ...”

B. Izvlečki iz poročila z dne 12. februarja 2004, ki ga je pripravil Komisar za človekove pravice Sveta Evrope ob svojem obisku Cipru junija leta 2003 (CommDH(2004)2)

91. Komisar za človekove pravice Sveta Evrope je obiskal Ciper junija leta 2003 in v kasnejšem poročilu z dne 12. februarja 2004 se je navezal na zadeve na Cipru v zvezi s trgovino z ženskami. V poročilu je med drugim omenil, da:

“29. Sploh ni težko razumeti, kako je glede na izjemen gospodarski in turistični razvoj Ciper postal pomembnejša destinacija za ta promet na področju vzhodnega Sredozemlja. Odsotnost politike priseljevanje in zakonodajne pomanjkljivosti na tem področju so le še spodbudile ta pojav.”

92. Glede pravnega okvira, ki velja na Cipru (glej odstavke 127 do 131 spodaj), je Komisar pripomnil:

“30. Organi oblasti so se odzvali na normativni ravni. Zakon iz leta 2000 (številka 3(I), 2000) je vzpostavil ustrezen okvir za zatiranje trgovine z ljudmi in spolnega izkoriščanja otrok. Na podlagi zakona je katerokoli dejanje, ki se ga lahko prepozna kot dejanje trgovine z ljudmi v luči Konvencije o zatiranju trgovine z ljudmi, izkoriščanja in prostitucije skupaj z drugimi dejanji podobne narave, ki so opredeljeni z zakonom, kaznivo dejanje, ki se kaznuje z 10 letno zaporno kaznijo, pri čemer se kazen poveča na 15 let, ko gre za žrtev, ki je mlajša od 18 let. Spolno izkoriščanje se kaznuje s 15 letno zaporno kaznijo. Če kaznivo dejanje zagrešijo osebe, ki skrbijo za žrtve¹, ali osebe, ki žrtev nadzirajo ali nanjo vplivajo, se jih kaznuje z 20 letno zaporno kaznijo. V skladu z določbami 4. člena je uporaba otrok za produkcijo in prodajo pornografskega materiala kaznivo dejanje. S 7. členom je žrtvam izkoriščanja v razumnih mejah dodeljena državna pomoč; takšna pomoč vključuje nadomestilo za življenjske stroške, začasno nastanitev, zdravstveno oskrbo in psihiatrično terapijo. 8. člen ponovno potrdi pravico do odškodnine, tako da poudari moč sodišča, da dosodi kaznovalne odškodnine, ki so utemeljene na podlagi stopnje izkoriščanja ali glede na stopnjo pritiska, ki jo je nad žrtvijo izvajala obtožena oseba. Tuj delavec, ki je na Cipru zakonito prisoten, ki je žrtev izkoriščanja, lahko pristopi do organov oblasti, da bi našel drugo zaposlitev vse do izteka prvotnega delovnega dovoljenja (9. člen). Nazadnje, v skladu z 10. členom Svet ministrov imenuje Varuha za žrtve, katerega glavne dolžnosti so svetovanje in pomoč žrtvam, preučitev pritožb glede izkoriščanja, in kazenski pregon krivcev ter natančna določitev vseh pomanjkljivosti in vrzeli v zakonu in priprava priporočil za njihovo odstranitev.”

93. Glede praktičnih ukrepov je Komisar navedel:

---

¹ Op. prev: v izvirniku je dobesedno zapisano /.../osebe, ki nudijo spremstvo žrtvam/.../”

“31. Na praktični ravni si je vlada prizadevala zaščititi ženske, ki so vložile pritožbo zoper njihove delodajalce, tako da jim je dovolila ostati v državi, da bi utemeljile obtožbe. V določenih primerih so med potekom preiskave ženske ostale na Cipru na vladne stroške.

94. Vendar je Komisar kritiziral neuspeh organov oblasti pri reševanju težave v zvezi s prekomernim številom mladih tujih žensk, ki so prihajale na delo v ciprske kabarete:

“32. Vendar bi lahko poleg kaznovalnih postopkov uvedli preventivne nadzorne ukrepe. Po lastnem priznanju organov oblasti je število mladih žensk, ki se priseljujejo na Ciper kot artistke v nočnih klubih, preveč nesorazmerno s številom prebivalcev na otoku.”

C. Izvečki iz nadaljnega poročila z dne 26. marca 2006, ki ga je pripravil Komisar za človekove pravice Sveta Evrope o napredku pri izvajanju njegovih priporočil (CommDH(2006)12)

95. Dne 26. marca 2006 je Komisar za človekove pravice Sveta Evrope objavil nadaljnje poročilo, v katerem je ocenil napredek ciprske vlade pri izvajanju priporočil iz prejšnjega poročila. Glede vprašanje trgovine je v poročilo pripomnil, da:

“48. V svojem poročilu iz leta 2003 je Komisar zapisal, da je število mladih žensk, ki se priseljujejo na Ciper kot artistke v nočnih klubih, preveč nesorazmerno s številom prebivalcev na otoku, in da bi morali organi oblasti premisliti o uvedbi preventivnih nadzornih ukrepov za obravnavo tega pojava v povezavi z zakonskimi zaščitnimi ukrepi. Komisar je še posebej priporočil, da organi oblasti sprejmejo in izvedejo načrt za ukrepanje proti trgovini z ljudmi.”

96. Poročilo se je nadaljevalo:

“49. Tako imenovani vizumi za 'kabaretne artistke' so dejansko dovoljenja za vstop in delo v nočnih klubih in barih. Ta dovoljenja veljajo 3 mesece z možnostjo podaljšanja za nadaljnje 3 mesece. Za izdajo dovoljenja zaprosi lastnik ustanove v imenu zadevne ženske. Vsako leto organi oblasti izdajo približno 4000 dovoljenj, pri čemer ob določenem času dela 1200 žensk. Večina žensk prihaja iz vzhodne Evrope. Služba za priseljevanje je pripravila poseben letak in ga prevedla v štiri jezike. Letak izročijo ženskam, ki vstopijo v državo na podlagi takšnih dovoljenj. Ta letak je na voljo tudi na spletni strani Ministrstva za notranje zadeve in Ministrstva za zunanje zadeve. Kopije letaka posredujejo konzulat v Rusiji, Bolgariji, Ukrajini in Romuniji, da bi ženske obvestili, preden vstopijo na Ciper. V letaku so podrobno razložene pravice žensk in odgovornosti njihovih delodajalcev. Organi oblasti se zavedajo, da se bo večina žensk, ki vstopijo na Ciper na podlagi teh vizumov za artistke, dejansko ukvarjala s prostitucijo.”

97. V poročilo je Komisar izpostavil nedavni razvoj dogodkov, ki so bili tedaj na Cipru še v teku:

“50. Trenutno je v obravnavi nov zakon o trgovini z ljudmi. Novi zakon bo vključil druge oblike izkoriščanja kot so izkoriščanje pri delu ter trgovino za spolno izkoriščanje. Ciper je podpisal, vendar ni ratificiral Konvencijo Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi.

51. Urad generalnega državnega pravobranilca je pripravil nacionalni akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi. Ta akcijski načrt je aprila leta 2005 predstavil in odobril Svet ministrov. Nekatere nevladne organizacije so se pritožile zaradi njihove ne vključitve v posvetovalnem procesu. Ministrstvo za notranje zadeve je odgovorno za izvedbo akcijskega načrta. Glede na akcijski načrt se ženskam, ki so vpletene v primere spolnega izkoriščanja ali zvodništva, ne odvzame prostost ali se jih obtoži za kakršnokoli kaznivo dejanje, pač pa se jih obravnava kot žrtve in zanje skrbi Ministrstvo za delo in socialno varnost. Žrtve, ki bodo v sodnih postopkih nastopile kot priče, lahko prebivajo na Cipru do zaključka primera. Lahko delajo ali, če ne želijo delati, bo ministrstvo pokrilo stroške za vse njihove stanovanjske, zdravstvene in druge potrebe. Zasnovali so poseben priročnik o postopkih za ravnanje z žrtvami trgovine, ki so ga, da bi se posvetovali, razposlali vsem ministrstvom in vladnim oddelkom ter nevladnim organizacijam.

52. Trenutno ni nobenega posebnega zatočišča za žrtve trgovine, čeprav lahko organi oblasti žrtve nastanijo v dveh sobah v domovih za upokojece v državni lasti, ki so na voljo v vsakem večjem mestu. V kratkem bo odprto zatočišče v Limassolu. Zagotovilo bo nastanitev za 15 žensk ter usluge socialnega delavca, odvetnika in poklicnega svetovalca.

98. Glede ukrepov, ki so bili sprejeti, da se izboljša zbiranje informacij in raziskava o trgovini, je Komisar zapisal:

“53. Policija je aprila leta 2004 ustanovila Urad za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi. Naloga urada je zbiranje in ovrednotenje podatkov v zvezi s trgovino z ljudmi, usklajevanje delovanja vseh policijskih sektorjev in oddelkov, organiziranje in sodelovanje pri operacijah, in spremljanje zadev, ki so v preiskavi, pred sojenjem ali so predložene sodišču. Urad pripravlja tudi poročila o trgovini in preiskuje otroško pornografijo na internetu. Poleg tega urad organizira izobraževalne seminarje, ki se izvajajo na ciprski Policijski akademiji.

54. Glede na statistične podatke, ki jih je za obdobje od leta 2000 do leta 2005 zagotovila policija, gre za jasno povečanje števila prijavljenih zadev, ki se nanašajo na spolno izkoriščanje, zvodništvo, in življenje s prejemki iz prostitucije, itd. Nevladne organizacije potrjujejo, da se je povečala ozaveščenost o vprašanjih, ki se nanašajo na trgovino.”

99. Nazadnje je Komisar v zvezi s preventivnimi ukrepi poudaril nedavni pozitivni razvoj dogodkov:

“55. Policija izvaja tudi preventivne in zatiralne ukrepe, kot so racije v kabareti, inšpekcijski pregledi, razgovori z ženskami, sodelovanje z množičnimi mediji in nadzor nad oglasi, ki se pojavljajo v različnih časopisih. Policija zagotavlja anonimno brezplačno telefonsko linijo, ki jo lahko pokliče vsakdo, ki išče pomoč ali da posreduje informacije. Kabareti, v katerih poteka preiskava, so postavljeni na črno listo in njihovi direktorji ne morejo zaposliti za nove vizume.

56. Ciprski organi oblasti so si precej prizadevali, da bi izboljšali identifikacijo žrtev in napotitve¹, in so v zvezi s to problematiko posebej usposobili 150 policistov. Vendar pa po mnenju nevladnih organizacij še vedno prevladuje kultura, na osnovi

---

¹ Op.prev.: iz sobesedila je težko razumeti, ali gre v tem primeru pri izrazu “referral”, ki ga prevajamo kot “napotitev”, “naznanitev” za eno ali drugo.

katere policija gleda na ženske kot na osebe, ki so se s »privoljenjem« znašle v težavnem položaju, in identifikacija žrtev ostaja neustrezna.”

100. V poročilu je Komisar prišel do naslednjih zaključkov:

“57. Trgovina z ljudmi je eno izmed najbolj težavnih in zapletenih vprašanj na področju človekovih pravic, s katerimi se soočajo države članice Sveta Evrope, vključno s Ciprom. Očitno je, da obstaja tveganje, da so lahko mlade ženske, ki vstopajo na Ciper na podlagi vizumov za artistke, žrtve trgovine z ljudmi ali kasneje postanejo žrtve zlorab ali nasilja. Te ženske uradno novačijo kot kabaretne plesalke, vendar se kljub temu od njih pogosto pričakuje, da delajo kot prostitutke. Običajno prihajajo iz držav z nižjimi ravnmi dohodka, kot jih ima Ciper, in se lahko znajdejo v ranljivem položaju, ki onemogoča zavrnitev zahtev delodajalcev ali strank. Sam sistem, na osnovi katerega lastnik ustanove zaprosi za dovoljenje v imenu ženske, pogostokrat prispeva k temu, da postane ženska odvisna od delodajalca ali agenta in povečuje tveganje, da pade v roke mrežam, ki delujejo na področju trgovine z ljudmi.

58. Komisar poziva ciprske organe oblasti naj bodo še posebej pozorni pri nadziranju stanja in naj zagotovijo, da se sistem vizumov za artistke ne uporablja za pospeševanja trgovine ali prisilne prostitucije. V tem kontekstu se Komisar spominja zglednega odziva luksemburških organov na podobne zadeve, ki jih je izrazil v svojem poročilu o državi, in o njihovem preklicu vizumskega režima za kabaretne artistke. S spremembami sedanje prakse bi lahko vsaj vključili ženske, da bi te morale same zaprositi za vizum, in da bi ženskam, če bi le bilo mogoče, izročili letake z informacijami pred vstopom v državo.

59. Komisar pozdravlja nov nacionalni akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi kot prvi korak pri reševanju tega vprašanja in spodbuja Ministrstvo za notranje zadeve, da zagotovi njegovo popolno izvajanje. Nov zakon o trgovini bo, ko bo sprejet, prav tako odigral pomembno vlogo. Različne policijske dejavnosti kot odgovor na ta pojav, kot je vzpostavitev Urada za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi, je prav tako treba pozdraviti.

60. Da bi spoštovali človekove pravice oseb, s katerimi poteka trgovina z ljudmi, morajo organi oblasti biti sposobni prepoznati žrtve in jih napotiti k posebnim agencijam, ki lahko ponudijo zatočišče in zaščito ter podporne storitve. Komisar poziva ciprske organe oblasti, da nadaljujejo z usposabljanjem policistov na področju identifikacije žrtev in napotitve¹, in jih spodbuja k vključevanju policistk na to področje dela. Prav tako je treba razviti bolj učinkovito partnerstvo z nevladnimi organizacijami in drugimi akterji iz civilne družbe. Komisar izraža upanje, da bo zatočišče v Limassolu čimprej začelo obratovati.

D. Izvlečki iz poročila z dne 12. decembra 2008, ki ga je pripravil Komisar za človekove pravice Sveta Evrope ob svojem obisku na Cipru v dneh od 7. do 10. julija 2008 (CommDH(2008)36)

101. Komisar za človekove pravice je nedavno objavil nadaljnje poročilo po svojem obisku na Cipru julija leta 2008. Poročilo prinaša komentar o razvoju dogodkov v zvezi z vprašanji, ki se nanašajo na trgovino z ljudmi,

---

¹ Op. prev.: kot zgoraj.

pri čemer na začetku Komisar poudari, da je bila trgovina z ženskami, katere namen je bilo izkoriščanje, glavni problem v mnogih evropskih državah, vključno s Ciprom. Poročilo se je nadaljevalo takole:

“33. Že leta 2003 je Pooblaščenka za upravo (Varuhinja človekovih pravic) navedla, da je bil Ciper povezan s trgovino, in sicer kot namembna ter kot tranzitna država, pri čemer je bila večina žensk podvržena izsiljevanju in prisiljena nuditi spolne usluge. V letu 2008 je otok še vedno namembna država za veliko število žensk iz Filipinov, Rusije, Moldavije, Madžarske, Ukrajine, Grčije, Vietnama, Uzbekistana in Dominikanske republike, s katerimi se trguje za namene komercialnega spolnega izkoriščanja ... Kot se poroča ženskam odrečejo del ali celotno plačo, prisilijo jih k predaji potnih listov in jih prisilijo k nudenju spolnih uslug za stranke. Večina teh žensk se ne more gibati svobodno, prisiljena je delati več od običajnih delovnih ur in živeti v obupnih razmerah, izolirano in pod strogim nadzorom.

34. Žrtve trgovine z ljudmi rekrutirajo na Ciper večinoma na podlagi trimesečnih, tako imenovanih vizumov za »artistke« ali »zabaviščnih« vizumih za delo v industriji kabaretov vključno z nočnimi klubi in bari ali na podlagi turističnih vizumov za delo v masažnih salonih, ki so prikrita kot zasebna stanovanja ... Za dovoljenje zaprosi lastnik ustanove, v večini primerov tako imenovanih »kabaretov«, in sicer za zadevne ženske.

35. Študija, ki jo je opravil Sredozemski inštitut za študije spolov (v izvirniku Mediterranean Institute of Gender Studies - MIGS), je privedla do poročila o trgovini z ljudmi, ki je bilo objavljeno oktobra leta 2007. Ta kaže, da predvidoma 2000 tujih žensk vsako leto vstopi na otok na podlagi kratkoročnih »artističnih« ali »zabaviščnih« delovnih dovoljenj. V več kot 20-letnem obdobju od leta 1982 do leta 2002 je prišlo do dramatičnega povečanja (111%) števila kabaretov, ki delujejo na otoku...

36. Med svojim obiskom je Komisar izvedel, da se v Republiki Ciper sedaj nahaja približno 120 kabaretov, pri čemer vsak od njih zaposluje približno 10 do 15 žensk...”
(opombe izpuščene)

102. Komisar je zapisal, da je vlada sprejela obširno zakonodajo na področju boja proti trgovini, ki inkriminira vse oblike trgovine in za spolno izkoriščanje določa vse do 20 let zapor ter predpisuje zaščito in podporne ukrepe za žrtve (glej odstavke 127 do 131 spodaj). Obiskal je tudi novo zatočišče, ki obratuje od novembra leta 2007 in ga upravlja vlada, in bil navdušen nad objektom in zavzetostjo zaposlenih. Kar zadeva trditve o korupciji v policiji, je v poročilu navedeno naslednje:

“42. Komisarju so odgovorni zagotovili, da so trditve o s trgovino povezani korupciji znotraj policije osamljeni primeri. Organi oblasti so Komisarja obvestili, da so do sedaj preiskali tri disciplinske primere, ki so vključevali trgovino z ljudmi/prostitucijo: v enem primer je bila oseba oproščena, v dveh primerih pa preiskava še vedno poteka. Poleg tega je bil leta 2006 pripadnik policije obsojen na 14 mesecev zapor in nato odpuščen iz službe zaradi s trgovino povezanimi obtožbami.

103. V poročilu so navedeni naslednji zaključki v zvezi z režimom glede artističnih dovoljenj na Cipru:

“45. Komisar ponavlja, da je na področju človekovih pravic trgovina z ženskami za namene spolnega izkoriščanja težavno in zapleteno vprašanje, s katerim se soočajo številne države članice Sveta Evrope, vključno s Ciprom. Nedvomno obstaja paradoks, da medtem, ko si je ciprska vlada na področju zakonodaje prizadevala za boj proti trgovini z ljudmi in preko Nacionalnega akcijskega načrta 2005 pokazala pripravljenost na tem področju, vlada nadaljuje z izdajanjem delovnih dovoljenja za tako imenovane kabaretne artistke in podeljevanjem licenc za kabaretne ustanove. Medtem ko so na papirju dovoljenja izdana tistim ženskam, ki bodo izvajale neko obliko artistske predstave, se dejansko od mnogo, če ne od večine teh žensk, pričakuje da bodo delale kot prostitutke.

46. Obstoj 'artistskega' delovnega dovoljenja vodi v situacijo, ki organom pregona otežuje delo pri dokazovanju nasilja in trgovine in na področju učinkovitega boja proti tem pojavom. Tovrstno dovoljenje bi tako lahko dojemali kot nekaj, kar je kontradiktorno ukrepom, ki so bili sprejeti za boj proti trgovini, ali vsaj da povzroča, da postanejo neučinkoviti.

47. Zaradi teh razlogov Komisar obžaluje, da danes še vedno obstajajo »artistska« delovna dovoljenja navkljub dejstvu, da je vlada že izrazila zavezanost za njihovo ukinitve. Izgleda, da poseben letak z informacijami, ki ga ženske prejmejo, ko vstopijo v državo na podlagi takšnega dovoljenja, nima večjega učinka, čeprav ga mora ženska prebrati in podpisati v prisotnosti uradnika.

48. Komisar poziva ciprske organe oblasti, da odpravijo sedanjo shemo kabaretnih »artistskih« delovnih dovoljenj ...”

104. Komisar je tudi ponovno izpostavil pomen dobro usposobljene in motivirane policije za boj proti trgovini z ljudmi in spodbudil organe oblasti, da zagotovijo ustrezno in pravočasno identifikacijo žrtev.

E. Poročilo o trgovini z ljudmi, Zunanje ministrstvo ZDA, junij leta 2008

105. V svojem poročilu iz leta 2008 o trgovini z ljudmi so na Ministrstvu za zunanje zadeve ZDA zapisali, da

“Ciper je namembna država za veliko število žensk iz Filipinov, Rusije, Moldavije, Madžarske, Ukrajine, Grčije, Vietnama, Uzbekistana in Dominikanske republike, s katerimi se trguje za namene komercialnega spolnega izkoriščanja ... Na podlagi goljufije pridobijo večino žrtev trgovine in jih pripeljejo na Ciper na podlagi trimesečnega 'artistskega' delovnega dovoljenja za delo v industriji kabaretov ali na podlagi turističnih vizumov za delo v masažnih salonih, ki so prikriti kot zasebna stanovanja.”

106. V poročilu so ugotovili, da Ciper ni predložil dokazov, da je od prejšnjega leta povečal svoja prizadevanja za boj proti hudim oblikam trgovine z ljudmi.

107. V poročilu so priporočili, da ciprska vlada:

“Nadaljuje do konca z načrti za odpravo, ali za bistveno omejitev uporabe artistskih delovnih dovoljenj – dobro znan kanal za trgovino; da vzpostavi standardne operativne postopke za zaščito in pomoč žrtvam v njihovem novem zatočišču pred

delovanji trgovine z ljudmi¹; da razvije in sproži obsežno kampanjo za zmanjševanje povpraševanja na tem področju, ki bi bila posebej namenjena strankam in širši javnosti, da bi zmanjšali široko razširjene, napačne predstave o trgovini in industriji kabaretov, da namenijo več sredstev svoji enoti za boj proti trgovini; in da izboljša kakovost na področju kazenskega pregona v zvezi s trgovino z ljudmi, da bi zagotovila obsodbe in ustrezne kazni za trgovce.”

III. USTREZNA DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

Ciper

1. Izvlečki iz Ustave

108. V skladu s ciprsko Ustavo je pravica do življenja in telesne celovitosti zaščiten s 7. členom.

109. 8. člen določa, da nobena oseba ne sme biti izpostavljena mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju.

110. 9. člen zagotavlja, da:

“Vsaka oseba ima pravico do dostojnega življenja in socialne varnosti. Zakon zagotavlja zaščito delavcev, pomoč revnim in sistem socialnega zavarovanja.”

111. 10. člen določa, kolikor je relevantno, da:

“1. Nikogar se ne sme zadrževati v suženjstvu ali služnostnem odnosu.

2. Nikogar se ne sme prisiliti k opravljanju prisilnega ali obveznega dela ...”

112. 11(1). člen določa, da ima vsaka oseba pravico do prostosti in varnosti. 11(2). člen prepoveduje odvzem prostosti razen v primerih, ki so dovoljeni v skladu s členom 5 § 1 Konvencije, in kot je določeno z zakonom.

2. Vloge za vstop, bivanje in delovna dovoljenja za artistke

a. Postopek ob ustreznem času

113. V letu 2000 je Oddelek za civilni register in migracije izraz »artistka« opredelil kot:

“vsaka tujka², ki želi vstopiti na Ciper z namenom opravljanja dela v kabaretu, glasbeno-plesnem prostoru ali drugem nočnem zabavišču in je dopolnila 18 let.”

114. V skladu z 20. členom Zakona o tujcih in priseljevanju, poglavje 105, je Svet ministrov pristojen za izdajo predpisov v zvezi z zahtevami

¹ Op. prev: prevod je smislen, saj izvirni izraz “new trafficking shelter”, nima prave ustreznice.

² Op. prev.: v prevodu se smiselno uporablja ženska oblika samostalnika.

glede vstopa tujcev, za nadzorovanje priseljevanja in gibanja tujcev, za urejanje jamstev v zvezi s tujci, ki imajo dovoljenja, in za določanje kakršnihkoli ustreznih pristojbin. Ne glede na obstoj teh pristojnosti so bili v odločilnem trenutku postopki vstopa v državo za tiste, ki so vstopale na Ciper, da bi delale kot kabaretne artistke, urejeni z odločitvami ali navodili ministra za notranje zadeve, uradniki za priseljevanje in generalnimi direktorji ministrstva.

115. V skladu s postopkom, ki je bil uveden leta 1987, je moral prošnje za vstop, začasno bivanje in delovna dovoljenja predložiti predvideni delodajalec (direktor kabareta) in artistski agent skupaj s pogodbo o zaposlitvi, v kateri so bili navedeni točni pogoji, ki so bili dogovorjeni med strankami, in fotokopije ustreznih strani artistkega potnega lista. Artistski agenti so morali tudi položiti bančno garancijo v višini 10.000 ciprskih funtov (CYP) (približno 17.000 EUR) za kritje morebitnih stroškov vrnitve v domovino. Direktorji kabaretov so morali predložiti bančno jamstvo v znesku 2.500 CYP (približno 4.200 EUR) za kritje stroškov vrnitve v domovino, za katerega je bil odgovoren direktor.

116. Če so bili izpolnjeni vsi pogoji, je bilo odobreno dovoljenje za vstop in začasno bivanje za 5 dni. Ob prihodu je morala artistka opraviti različne zdravstvene preiskave za AIDS in ostale nalezljive bolezni. Ob predložitvi zadovoljivih rezultatov je bilo odobreno dovoljenje za začasno bivanje in delo za 3 mesece. Dovoljenje se je lahko podaljšalo za nadaljnje tri mesece. Število artistk, ki so bili lahko zaposlene v enem kabaretu, je bilo omejeno.

117. V prizadevanju, da se artistkam prepreči, da bi bile prisiljene zapustiti kabaret s strankami, so morale biti prisotne v prostorih kabareta med 21.00 in 3.00 zjutraj, tudi če je njihova predstava trajala le eno uro. Odsotnost zaradi bolezni je bilo treba potrditi z zdravniškim opravičilom. Direktorji kabaretov so morali obvestiti Urad za priseljevanje, če artistka ni prišla na delo, ali je kako drugače kršila svojo pogodbo. Če tega ne bi storili, bi temu sledil izgon artistke, pri čemer bi stroške za vrnitev v domovino krili z bančnim jamstvom, ki ga je deponiral direktor kabareta. Če bi bil artistski agent obsojen zaradi kaznivih dejanj, povezanih s prostitucijo, mu ne bi odobrili dovoljenj za vstop za artistke.

b. Drugi ustrezni razvoj dogodkov

118. Leta 1986 je po poročilih glede prostitucije artistk direktor policije predlagal, da se ustanovi *ad hoc* odbor, ki bi bil odgovoren za presojanje o tem, ali imajo artistke, ki želijo vstopiti na Ciper, ustrezne kvalifikacije za dodelitev vizuma za artistke. Vendar ukrep ni bil nikoli izveden. Ustanovljen je bil odbor z bolj omejenim področjem pristojnosti, vendar je postopno oslabel.

119. V okviru postopka, ki je bil uveden v letu 1987, je bilo treba poleg vloge za dovoljenje za vstop predložiti tudi dokazilo o artistski sposobnosti. Vendar je bil decembra leta 1987 po navodilih takratnega

generalnega direktorja Ministrstva za notranje zadeve ta ukrep odložen za nedoločen čas.

120. Leta 1990 so predstavniki Oddelka za civilni register in priseljevanje¹ zaradi zaskrbljenosti nad dejstvom, da so imeli artistični agenti tudi v lasti ali da so vodili kabarete ali imeli v lasti nastanitvene prostore, v kateri so njihove artistke prebivale, opozorili vse artistične agente, da s 30. junijem 1990 lastniki kabaretov ne smejo opravljati dela tudi kot artistični agentje. Od lastnikov kabaretov so zahtevali, da morajo organom oblasti sporočiti, katerega od dveh poklicev nameravajo opravljati. Poleg tega so zvišali višino bančne garancije iz 10.000 CYP na 15.000 CYP za artistične agente in iz 2.500 CYP na 10.000 CYP za direktorje kabaretov. Vendar ti ukrepi niso bili nikoli izvedeni zaradi ugovorov artističnih agentov in direktorjev kabaretov. Edina sprememba je bilo povišanje višine bančnega jamstva iz 2.5000 CYP na 3.750 CYP (približno 6.400 EUR) za direktorje kabaretov.

3. Zakon o preiskavah o vzroku smrti

121. Izvedba preiskav o vzroku smrti na Cipru je urejena z Zakonom o uradnih mrliških oglednikih iz leta 1959, poglavje 153. V skladu s 3. razdelkom lahko vsak okrožni ali mirovni sodnik odredi preiskavo o vzroku smrti znotraj svoje lokalne sodne pristojnosti. Razdelek 3(3) določa, da se lahko vsaka preiskava o vzroku smrti, ki jo sproži mrliški oglednik, nadaljuje, obnovi ali ponovno odpre na način, kot je določen z zakonom.

122. Razdelek 14 določa postopek pri preiskavi o vzroku smrti in predpisuje naslednje (vsi citati iz ciprske zakonodaje so prevedeni):

“Pri vsaki preiskavi o vzroku smrti-

(a) mrliški oglednik pod prisego prevzame takšen dokaz, ki se ga da dobiti za določitev identifikacije umrlega ter čas, kraj in način smrti;

(b) vsaka zainteresirana stranka lahko nastopi z odvetnikom ali sama in zasliši, navzkrižno zasliši ali ponovno zasliši, odvisno od primera, katerokoli pričo.”

123. Razdelek 16 ureja obseg pristojnosti mrliškega oglednika in določa, da:

“(1) Mrliški oglednik, ki opravlja preiskavo o vzroku smrti, ima in lahko izvršuje vsa pooblastila okrožnega ali mirovnega sodnika v zvezi s pozivanjem in zagotavljanjem prisotnosti prič in od njih zahteva, da predložijo dokaze, in pooblastila v zvezi s predložitvijo katerega koli dokumenta ali stvari pri takšni preiskavi.

---

¹Op. prev.: v pričujočem dokumentu se je že pojavilo poimenovanje takšnega oddelka, ki je bil v izvirniku poimenovan kot “Civil Registry and Migration Department” (preveden v “Oddelek za civilni register in migracijo”); prevedeni izraz se striktno drži razlike v poimenovanju pri “migration” in “immigration”.

124. V skladu z razdelkom 24, ko mrliški oglednik meni, da so navedeni zadostni razlogi za obtožbo zoper osebo v zvezi s smrtjo, lahko ta izda poziv ali nalog za zagotovitev prisotnosti takšne osebe pred vsakim pristojnim sodiščem.

125. Razdelek 25 določa, da po obravnavi, na kateri so predloženi dokazi, mrliški oglednik poda svojo razsodbo in jo pisno potrdil, s čimer javno izrazi, v skladu s tem, v kolikor so bili takšni osebni podatki izkazani, kdo je bil pokojnik, in kako, kdaj ter kje je umrl. V skladu z razdelkom 26, če mrliški oglednik ob koncu preiskave o vzroku smrti meni, da obstajajo razlogi za sum, da je neka oseba kriva za kaznivo dejanje v zvezi s preiskovano zadevo, vendar ne more ugotoviti, kdo ta oseba je, mora svoje mnenje o tem potrditi in posredovati kopijo postopka policistu, ki je zadolžen za okrožje, v katerem poteka preiskava o vzroku smrti.

126. Razdelek 30 omogoča predsedniku okrožnega sodišča in sicer na podlagi prošnje generalnega državnega pravobranilca, da v zvezi s preiskavo o vzroku smrti ali razsodbo odredi postopek, ga ponovno odpre ali razveljavi. Določa, da:

“(1) Ko na podlagi vložene prošnje ali na podlagi pooblastila generalnega državnega pravobranilca predsednik, okrožno sodišče meni, da je potrebno ali da bi bilo zaželeno, lahko –

(a) odredi preiskavo o vzroku smrti, ki se nanaša na smrt katerekoli osebe,

(b) odredi, da se zaradi pridobitve nadaljnjih dokazov ponovno sproži kakršnakoli preiskava o vzroku smrti, ali da se v ta postopek in zaradi premisleka o že predloženih dokazih vključijo kakršnikoli dokazi, predloženi v kakršnemkoli sodnem postopku, ki bi lahko bili pomembni za kakršnokoli vprašanje, ki se v takšni preiskavi o vzroku smrti ugotavlja, in da odredi zapis nove razsodbe o postopku kot celoti ,

(c) razveljavi razsodbo v kakršnikoli preiskavi o smrti in jo nadomesti z neko drugo razsodbo, za katero se zdi, da je zakonita in v skladu z dokazi, kot je zabeleženo ali vsebovano v tem razdelku, ali

(d) razveljavi kakršnokoli preiskavo o vzroku smrti in odredi ali ne odredi novo preiskavo o vzroku smrti.”

4. Trgovina z ljudmi

127. Zakonodaja o trgovini z ljudmi je bila na Cipru uvedena v skladu z Zakonom št. 3(1) iz leta 2000 o boju proti trgovini z ljudmi in spolnemu izkoriščanju otrok. Razdelek 3(1) prepoveduje:

“a. Spolno izkoriščanje odraslih oseb za zaslužek, če:

i. je to storjeno z uporabo sile, nasilja ali z grožnjami, ali

ii. če gre za goljufijo, ali

iii. če je storjeno z zlorabo moči ali z drugo obliko pritiska do takšne mere, da določena oseba ne bi imela nobene realne ali razumne možnosti, kot da podleže pritisku ali slabemu ravnanju,

b. trgovina z odraslimi osebami za zaslužek ali za namene spolnega izkoriščanja v okoliščinah, omenjenih v zgornjem pododseku (a),

c. spolno izkoriščanje ali slabo ravnanje z mladoletniki,

d. trgovina z mladoletniki za namene spolnega izkoriščanja ali slabega ravnanja.”

128. Razdelek 6 določa, da soglasje žrtve ne predstavlja obrambe pred storitvijo kaznivega dejanja trgovine z ljudmi.

129. V skladu z razdelkom 5(1) se lahko osebe, spoznane za krive trgovine z odraslimi osebami za namene spolnega izkoriščanja, kaznuje z zaporno kaznijo vse do 10 let ali z denarno kaznijo v višini 10.000 CYP ali oboje. V primeru otroka se možna zaporna kazen poveča na 15 let in denarna kazen na 15.000 CYP. Razdelek 3(2) določa večje kazni v določenih primerih:

“Za namene tega razdelka krvno sorodstvo ali sorodstveni odnos z žrtvijo do tretje stopnje sorodstva ali kakršenkoli drugi odnos žrtve z osebo, ki zaradi svojega položaja izvaja vpliv na žrtev in je zanjo pooblaščen, kar vključuje odnos s skrbnikom, vzgojiteljem, upravo mladinskega doma, rehabilitacijskega centra, zaporov ali drugih podobnih ustanov in druge osebe s podobnim položajem ali s pristojnostjo, ki predstavlja zlorabo moči ali drugo obliko nasilja:

a. oseba, ki deluje v nasprotju z določbami razdelka 1(a) in (b) stori kaznivo dejanje in je ob obsodbi kaznovana z zaporno kaznijo petnajstih let,

b. oseba, ki deluje v nasprotju z določbami razdelka 1(c) in (d) stori kaznivo dejanje in je ob obsodbi kaznovana z zaporno kaznijo dvajsetih let.«

130. Razdelek 7 nalaga dolžnost državi, da zaščiti žrtve trgovine tako, da jim nudi podporo vključno z nastanitvijo, zdravstveno oskrbo in psihiatrično terapijo.

131. V skladu z razdelki 10 in 11 lahko Svet ministrov imenuje “Varuha žrtev”, da svetuje, zastopa in vodi žrtve izkoriščanja; prisluhne in preiskuje pritožbe glede izkoriščanja, da nudi žrtvi zdravljenje in varno bivanje, da sprejme potrebne ukrepe za pregon storilcev kaznivega dejanja, da sprejme ukrepe za rehabilitacijo, ponovno zaposlitev ali vrnitev žrtev v domovino, in da ugotovi morebitne pomanjkljivosti v zakonu za boj proti trgovini z ljudmi. Čeprav je bil v času nastanka poročila ciprske Varuhinje za človekove pravice iz leta 2003 (glej odstavke 80 do 90 zgoraj) skrbnik imenovan, je vloga varuha ostala opredeljena na teoretični ravni, niso pa pripravili nobenega progama, s katerim bi zagotovili zaščito žrtev.

B. Rusija

1. Sodna pristojnost na podlagi ruskega Kazenskega zakonika

132. 11. in 12. člen Kazenskega zakonika Ruske federacije določata ozemeljsko področje¹ uporabe ruskega kazenskega prava. 11. člen ureja rusko sodno pristojnost nad kaznivimi dejanji, ki jo oseba stori na ozemlju Ruske federacije. 12(3) člen določa omejeno pristojnost v zvezi z neruskimi državljani, ki storijo kazniva dejanja izven ruskega ozemlja, ko kazniva dejanja delujejo v nasprotju z interesi Ruske federacije, in v primerih, ki so določeni z mednarodnim sporazumom.

2. Splošna kazniva dejanja na podlagi Kazenskega zakonika

133. 105. člen ruskega Kazenskega zakonika določa, da se umor kaznuje z zaporem.

134. 125. člen ruskega Kazenskega zakonika določa, da se namerna zapustitev in opustitev pomoči osebi v nevarnosti kaznuje z denarno kaznijo, delom v korist skupnosti, korektivnimi ukrepi² ali z zaporem.

135. 126. in 127. člen določata, da se ugrabitev in nezakonit odvzem prostosti kaznuje z zaporem.

3. Trgovina z ljudmi

136. Decembra leta 2003 je prišlo z uvedbo novega člena 127.1 do spremembe ruskega Kazenskega zakonika in sicer takole:

“1. Trgovina z ljudmi, to je, nakup in prodaja osebe ali novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča, ali sprejemanje zaradi izkoriščanja ... se kaznuje z odvzemom prostosti za dobo do 5 let.

2. Storitve istega dejanja,:

a) ki se nanaša na dve ali več oseb,

...

d) premestitev žrtev čez državno mejo Ruske federacije ali nezakonito zadrževanje žrtve v tujini;

...

f) z uporabo sile ali z grožnjo po uporabi sile;

...

se kaznuje z odvzemom prostosti za obdobje od treh do desetih let.

3. Dejanja, ki jih določata prvi in drugi del tega člena:

---

¹ Op. prev: Kazenski zakonik RS govori o krajevni veljavnosti.

² Op. prev: izvirnik dobesedno uporablja izraz “korektivno delo”.

- a) ki so povzročila smrt žrtve zaradi malomarnosti, večjo škodo za zdravje žrtve ali ostale hude posledice,
  - b) storjena na takšen način, da predstavljajo nevarnost za življenje ali zdravje mnogih ljudi,
  - c) ki jih je storila organizirana skupina-
- se kaznujejo z odvzemom prostosti za obdobje od osmih do petnajstih let.”

IV. USTREZNE MEDNARODNE POGODBE IN OSTALO GRADIVO

A. Suženjstvo

1. Konvencija o suženjstvu 1926

137. Konvencija o suženjstvu, podpisana leta 1926 v Ženevi, je začela veljati 7. julija leta 1955. Rusija je h Konvenciji o suženjstvu pristopila dne 8. avgusta 1956, Ciper pa dne 21. aprila 1986. Pogodbenice so v uvodnih navedbah izjavile takole:

“Z željo ... da bi odkrili sredstva, s katerimi bi po celem svetu takšnim pobudam, kot so jih podpisnice Konvencije iz Saint-Germain-en-Laye izrazile v zvezi s trgovino s sužnji in glede suženjstva, zagotovili praktični učinek, in ob priznavanju, da je treba v ta namen skleniti bolj podrobne sporazume, kot so tisti, ki so vsebovani v Konvenciji,

Ob upoštevanju, da je poleg tega treba preprečiti, da se prisilno delo razvije v okoliščine, ki so podobne suženjstvu ...”

138. 1. člen opredeljuje suženjstvo kot:

“status ali stanje osebe, nad katero se izvršujejo kakršnokoli ali vsa pooblastila, ki se pripisujejo pravici lastništva.”

139. V skladu z 2. členom se pogodbenice zavezujejo, da bodo preprečevale in zatirale trgovino s sužnji, in da bodo postopoma in v najkrajšem možnem času popolnoma odpravile suženjstvo v vseh pojavnih oblikah.

140. 5. člen obravnava prisilno ali obvezno delo in med drugim določa, da:

“Visoke pogodbenice priznavajo, da ima lahko uporaba obveznega ali prisilnega dela hude posledice in se zavezujejo, vsaka za ozemlje pod svojo suverenostjo, pristojnostjo, zaščito, nadzorstvom ali varstvom, da sprejmejo vse potrebne ukrepe, da bi preprečile, da se obvezno ali prisilno delo razvije v okoliščine, ki so podobne suženjstvu.”

141. 6. člen od držav, katerih zakoni nimajo ustreznih določil za kaznovanje kršitev zakonov, sprejetih v luči učinkovanja namenov

Konvencije o suženjstvu, zahteva, da sprejmejo potrebne ukrepe, da bi se lahko v primeru takšnih kršitev lahko naložile strožje kazni.

2. Sodna praksa Mednarodnega sodišča za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije

142. V prvem primeru, v katerem se je obravnavala opredelitev zaslužjevanja kot zločina proti človeštvu za namene spolnega izkoriščanja, in sicer *Tožilec v. Kunarac, Vukovic in Kovac*, 12. junija 2002, je Mednarodno sodišče za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije pripomnilo, da:

“117. ... tradicionalni koncept suženjstva, kot je opredeljen v Konvenciji o suženjstvu iz leta 1926 in pogosto omenjen kot »tlačansko suženjstvo«¹, se je razvil na ta način, da vključuje različne sodobne oblike suženjstva, ki temeljijo tudi na izvrševanju kateregakoli ali vseh pooblastil, ki se pripisujejo pravici lastništva. V primeru teh različnih sodobnih oblik suženjstva ne gre za to, da je žrtev izpostavljena izvrševanju bolj skrajnih pravic lastništva, ki so povezana s »tlačanskim suženjstvom«, vendar pa pride v vseh primerih do nekega uničenja pravne osebnosti kot posledice izvrševanja neke ali vseh pooblastil, ki se pripisujejo pravici lastništva. V primeru »tlačanskega suženjstva« je uničenje sicer večje, vendar je razlika zgolj ena od stopenj ...”

143. Prišli so do sklepa, da:

“119. ... vprašanje, ali je posamezen pojav oblika suženjstva bo odvisno od učinkovanja² elementov ali znakov suženjstva [vključno z] »nadzorom nad gibanjem nekoga, nadzorom fizičnega okolja, psihološkim nadzorom, sprejetimi ukrepi za preprečitev pobega, sila, nasilna grožnja ali grožnje z nasiljem, trajanje, uveljavljanje ekskluzivnosti, izpostavljenost okrutnemu ravnanju in zlorabi, nadzorom spolnosti in prisilnega dela'. Zato ni mogoče izčrpno naštet vse sodobne oblike suženjstva, ki se razumejo v okviru razširjene izvirne ideje ...”

3. Rimski statut

144. Statut Mednarodnega kazenskega sodišča (“Rimski statut”), ki je začel veljati 1. julija 2002, določa, da v skladu s 7(1)(c) členom Rimskega statuta “suženjstvo” :

“pomeni izvrševanje kakršnih koli ali vseh pooblastil, ki se pripisujejo pravici lastništva in vključuje izvrševanje takšnih pooblastil v okviru trgovine z ljudmi, še posebej žensk in otrok.”

145. Ciper je Rimski statut podpisal dne 15. oktobra 1998 in ga ratificiral dne 7. marca 2002. Rusija je statut podpisala dne 13. septembra 2000. Statuta ni ratificirala.

¹ Op.prev.: gre za prevod izvirnega termina “chattel slavery”, pri čemer se beseda “chattel” prevaja kot “suženj, tlačan, vazal”, zato taka izpeljanka.

² Op. prev.: izvirni “operation” lahko prevajamo kot “delovanje”, “učinkovanje”.

B. Trgovina z ljudmi¹

1. Prvi sporazumi o trgovini z ljudmi

146. Prvi mednarodni instrument, ki je obravnaval trgovino z ljudmi, in sicer Mednarodni sporazum o preprečevanju trgovine z belim blagom, je bil sprejet leta 1904. Leta 1910 mu je sledila Mednarodna konvencija za preprečevanje trgovine z belim blagom. Pozneje, leta 1921, je Društvo narodov (oziroma Liga narodov) sprejelo Konvencijo za preprečevanje trgovine z ženskami in otroki, ki je bila kasneje potrjena s Konvencijo za preprečevanje trgovine s polnoletnimi ženskami iz leta 1933. Konvencija za preprečevanje trgovine z osebami in izkoriščanja prostituiranja drugih iz leta 1949 je privedla prejšnje instrumente pod okrilje Združenih narodov.

2. Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk

147. Generalna skupščina ZN je leta 1979 sprejela Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (v izvirniku s kratico CEDAW). Rusija jo je ratificirala dne 23. januarja 1981 in Ciper je k njej pristopil dne 23. julija 1985.

148. 6. člen te konvencije določa, da:

“Države pogodbenice sprejmejo vse ustrezne ukrepe, vključno z zakonodajo, za preprečevanje vseh oblik trgovine z ženskami in izkoriščanjem prostituiranja žensk.”

3. Palermški protokol

149. Ciper je dne 12. decembra 2000 podpisal Protokol za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki (“Palermški protokol”), ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu iz leta 2000, Rusija pa dne 16. decembra 2000. Ciper ga je ratificiral dne 26. maja 2004, Rusija pa dne 6. avgusta 2003. V preambuli je zapisano:

“izjavljajo, da učinkovito ukrepanje za preprečevanje in zatiranje mednarodne trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, zahteva celovit mednarodni pristop v izvornih, tranzitnih in namembnih državah, ki vključuje ukrepe za preprečevanje take trgovine, kaznovanje prekupčevalcev in zaščito žrtev take trgovine, vključno z varstvom njihovih mednarodno priznanih človekovih pravic;”

150. 3(a) člen opredeljuje “trgovino z ljudmi” kot:

“novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb zaradi izkoriščanja z grožnjo, uporabo sile ali drugimi oblikami prisile, ugrabitvijo, goljufijo,

---

¹ Op. prev.: v besedilu se pogosto uporabljen izraz “trafficking in human beings” skladno z utečeno prakso v slovenskem prostoru prevaja kot “trgovina z ljudmi”. Možna rašitev bi tudi bila “trgovanje”, torej “trgovanje z ljudmi” in podobne izpeljanke, ki bi bolj označevala sam proces tega dejanja.

prevaro, zlorabo pooblastil ali ranljivosti ali dajanjem ali prejemanjem plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo. Izkoriščanje vključuje vsaj izkoriščanje prostitucije ali drugih oblik spolne zlorabe oseb, njihovo prisilno delo ali storitve, suženjstvo ali podobna stanja, služabništvo ali odstranitev organov.”

151. 3(b) člen določa, da je soglasje žrtve trgovine k nameravanemu izkoriščanju nepomembno, ko so bila uporabljena katerakoli sredstva, ki so določena v 3(a) členu.

152. 5. člen obvezuje države, da:

“sprejmejo zakonodajne in druge ukrepe, ki bi bile potrebne, da se kot kazniva dejanja določijo ravnanja, ki so razložena v 3. členu tega protokola, kadar so ta namerno storjena.”

153. Pomoč in zaščita za žrtve trgovine obravnava 6. člen, ki določa, v kolikor je ustrezno:

“2. Vsaka država pogodbenica zagotovi, da njen pravni ali upravni sistem vsebuje ukrepe, ki žrtvam trgovine z ljudmi v ustreznih primerih zagotavljajo:

(a) obveščanje o ustreznih sodnih in upravnih postopkih;

(b) pomoč pri predstavitvi in obravnavi njihovih mnenj in težav na primerni stopnji kazenskih postopkov proti storilcem kaznivih dejanj na način, ki ne škoduje pravicam ožbrambe.

3. Vsaka država pogodbenica preuči ukrepe za zagotavljanje fizičnega, psihičnega okrevanja žrtev trgovine z ljudmi in njihove ponovne vključitve v družbo ...

...

5. Vsaka država pogodbenica si prizadeva zagotoviti fizično varnost žrtev trgovine z ljudmi, ko so na njenem ozemlju.

...”

154. 9. člen o preprečevanju trgovine z ljudmi, določa, da:

Države pogodbenice uvedejo celovite usmeritve, programe in druge ukrepe:

(a) za preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej, in

(b) za zaščito žrtev trgovine z ljudmi, zlasti žensk in otrok pred tem, da bi ponovno postale žrtve.

2. Države pogodbenice si prizadevajo izvesti ukrepe, kot so raziskave, obveščanje in medijske kampanje ter družbene in gospodarske pobude za preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej.

3. Politike, programi in drugi ukrepi, sprejeti v skladu s tem členom, vključujejo, kadar je to primerno, sodelovanje z nevladnimi organizacijami, drugimi ustreznimi organizacijami in deli civilne družbe.

4. Države pogodbenice tudi z dvostranskim ali večstranskim sodelovanjem sprejmejo ali okrepijo ukrepe za ublažitev dejavnikov, kot so revščina, nerazvitost in pomanjkanje enakih možnosti, ki vplivajo na to, da so ljudje, zlasti ženske in otroci, lažje žrtve trgovine z ljudmi.

5. Države pogodbenice tudi z dvostranskim in večstranskim sodelovanjem sprejmejo ali poostrijo zakonodajne ali druge ukrepe, kot so izobraževalni, socialni ali kulturni ukrepi, za zmanjšanje povpraševanja, ki pospešuje vse oblike izkoriščanja ljudi, zlasti žensk in otrok, zaradi česar prihaja do trgovanja z ljudmi.

155. 10. člen poudarja potrebo po uspešni izmenjavi informacij med pristojnimi organi in usposabljanje uslužbencev organov pregona in priseljevanja. Določa, v kolikor je ustrezno:

“1. Organi pregona in priseljevanja ali drugi ustrezni organi držav pogodbenic primerno sodelujejo med seboj z izmenjavo informacij v skladu s svojim notranjim pravom, da lahko ugotovijo:

...

(c) kakšna sredstva in metode uporabljajo organizirane kriminalne združbe za trgovanje z ljudmi, vključno za novačenje in prevoz žrtev, katere poti uporabljajo in kakšne so povezave med posamezniki in združbami, ki so vpletene v tako trgovino, ter kateri so možni ukrepi za njihovo odkrivanje.

2. Države pogodbenice zagotovijo ali okrepijo usposabljanje pripadnikov pregona, priseljevanja ter drugih pristojnih uslužbencev za preprečevanje trgovine z ljudmi. Usposabljanje naj bi bilo osredotočeno na metode, ki se uporabljajo za preprečevanje take trgovine, pregon prekupčevalcev in varstvo pravic žrtev, vključno z njihovo zaščito pred prekupčevalci. Upoštevalo naj bi tudi nujnost obravnavanja človekovih pravic in vprašanj v zvezi s starostjo in spolom in spodbujalo sodelovanje z nevladnimi organizacijami ter drugimi ustreznimi organizacijami in deli civilne družbe.

...”

4. Ukrepi Evropske unije za boj proti trgovini

156. Svet Evropske unije je sprejel Okvirni sklep o boju proti trgovini z ljudmi (Okvirni sklep Sveta 2002/JHA/629 z dne 19. julija 2002). Določa ukrepe za zagotavljanje približevanja kazenskega prava držav članic glede opredelitve kaznivih dejanj, kazni, pristojnosti in pregona, zaščite in pomoči žrtvam.

157. Leta 2005 je Svet sprejel akcijski načrt o najboljših praksah, standardih in postopkih za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi (UL S 311/1 z dne 9. 12. 2005). Akcijski načrt predlaga ukrepe, ki jih morajo sprejeti države članice, Komisija in ostali organi EU, ki vključujejo usklajevanje ukrepov EU, določitev problema, preprečevanje trgovine, zmanjševanje povpraševanja, preiskovanje in preganjanje trgovine z ljudmi,

nudnje zaščite in pomoči žrtvam trgovine, povratek in ponovno integracijo ter zunanje odnose.

5. Splošni ukrepi Sveta Evrope o trgovini z ljudmi

158. V zadnjih letih je Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel tri pravna besedila, ki obravnavajo trgovino z ljudmi za namene spolnega izkoriščanja: Priporočilo št. R (2000) 11 Odbora ministrov držav članic o ukrepanju proti trgovini z ljudmi za namene spolnega izkoriščanja; Priporočilo Rec (2001) 16 Odbora ministrov državam članicam o varstvu otrok pred spolnim izkoriščanjem; in Priporočilo Rec (2002) 5 Odbora ministrov državam članicam o zaščiti žensk pred nasiljem. Ta besedila med drugim predlagajo vseevropsko strategijo, ki vsebuje opredelitve, splošne ukrepe, metodološki in akcijski okvir, preprečevanje, pomoč in zaščito žrtve, kazenske ukrepe, pravosodno sodelovanje in dogovore za mednarodno sodelovanje in usklajevanje.

159. Tudi Parlamentarna skupščina Sveta Evrope je sprejela več besedil na tem področju, vključno z: Priporočilo 1325 (1997) o trgovini z ženskami in prisiljeni prostituciji v državah članicah Sveta Evrope; Priporočilo 1450 (2000) o nasilju nad ženskami v Evropi; Priporočilo 1523 (2001) o suženjstvu v domačem okolju; Priporočilo 1526 (2001) o boju proti trgovini z mladoletniki za ustavitev vzhodnoevropske poti: primer Moldavije; Priporočilo 1545 (2002) o boju proti trgovini z ženskami; Priporočilo 1610 (2003) o migracijah, povezanih s trgovino z ženskami in prostitucijo; in Priporočilo 1663 (2004) o suženjstvu v domačem okolju: uslužnost, varuške in "naročila nevest po pošti."

6 Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi, CETS št. 197, 16. maj 2005

160. Ciper je Konvencijo Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi ("Konvencija za boj proti trgovini") podpisal dne 16. maja 2005 in jo ratificiral dne 24. oktobra 2007. Na Cipru je začela veljati dne 1. februarja 2008. Rusija mora konvencijo še podpisati. Skupno je Konvencijo za boj proti trgovini podpisalo 41 držav članic Sveta Evrope. 26 držav jo je tudi ratificiralo.

161. V obrazložitvenem poročilu, ki je priloženo h Konvenciji za boj proti trgovini, so avtorji poudarili, da je danes trgovina z ljudmi v Evropi velika težava, ki ogroža človekove pravice in temeljne vrednote demokratičnih družb. V poročilo nadaljujejo:

"Trgovina z ljudmi je z zapeljevanjem svojih žrtev sodobna oblika stare, po vsem svetu razširjene trgovine s sužnji. Človeka obravnava kot blago, ki se kupi in prodaja prisili k prisilnemu delu, običajno v spolni industriji, vendar tudi, na primer, v

kmetijskem sektorju, prijavljenih ali neprijavljenih izkoriščevalskih delavnicah¹, za majhno nagrado ali celo zastoj. Večina identificiranih žrtev trgovine je ženskega spola, vendar so včasih žrtve trgovine z ljudmi tudi moški. Poleg tega je veliko žrtev mladih, včasih so to tudi otroci. Vsi si obupano želijo vsaj skromno preživeti, vendar njihova življenja uniči izkoriščanje in grabežljivost.

Da bi bila učinkovita, mora strategija za boj proti trgovini z ljudmi sprejeti multidisciplinaren pristop, ki vključuje preprečevanje, zaščito človekovih pravic žrtev in pregon trgovcev, hkrati pa si prizadevati za usklajevanje ustreznih notranjih zakonov in zagotoviti, da se ti zakoni uporabljajo enotno in učinkovito.

162. Konvencija za boj proti trgovini v svoji preambuli, med drugim, navaja, da:

“ob upoštevanju, da trgovina z ljudmi pomeni kršitev človekovih pravic in kaznivo dejanje kršitve dostojanstva in integritete osebe;

ob upoštevanju, da trgovina z ljudmi za žrtve posledično lahko pomeni suženjstvo;

ob upoštevanju, da morajo biti spoštovanje pravic in zaščita žrtev ter boj proti trgovini z ljudmi najpomembnejši cilji,

...”

163. 1. člen določa, da so nameni Konvencije za boj proti trgovini preprečitev in boj proti trgovini z ljudmi, zaščita človekovih pravic žrtev trgovine, oblikovanje celovitega okvirja za zaščito in pomoč žrtvam ter pričam in zagotavljanje učinkovite preiskave in pregona trgovine z ljudmi. 164. 4(a) člen sprejema opredelitev Palermškega protokola o trgovini z ljudmi in 4(b) člen ponavlja določbe iz Palermškega protokola o neupoštevanju soglasja žrtve trgovine k izkoriščanju (glej odstavke 150 do 151 zgoraj).

165. 5. člen zahteva, da države ukrepajo, da bi preprečile trgovino z ljudmi in med drugim določa:

“1. Vsaka pogodbenica sprejme ukrepe za vzpostavitev ali okrepitev nacionalnega usklajevanja med različnimi organi, odgovornimi za preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej.

2. Vsaka pogodbenica sprejme in/ali okrepi učinkovite politike in programe za preprečevanje trgovine z ljudmi s sredstvi, kot so: raziskave, informacije, kampanje za večjo ozaveščenost ter izobraževalne kampanje, socialne in gospodarske pobude ter programi za usposabljanje, zlasti za osebe, ki so ranljive v zvezi s trgovino z ljudmi, in za strokovnjake s področja trgovine z ljudmi.

...”

---

¹ Op. prev: izraz “sweatshop” pomeni delavnico, podjetje, v katerem delajo bedno plačani delavci.

166. 6. člen zahteva, da države sprejmejo ukrepe za zmanjšanje povpraševanja, ki spodbuja trgovino z ljudmi in določa, v kolikor je ustrezno, kot sledi:

“Z namenom da zmanjša povpraševanje, ki spodbuja vse oblike izkoriščanja žrtev, zlasti žensk in otrok, ki vodijo v trgovino, vsaka pogodbenica sprejme ali okrepi zakonodajne, upravne, izobraževalne, socialne, kulturne ali druge ukrepe, kot so:

- a. raziskave o najboljših praksah, metodah in strategijah;
- b. zviševanje ozaveščenosti o odgovornosti in pomembni vlogi medijev ter civilne družbe pri prepoznavanju povpraševanja kot enega od poglavitnih vzrokov za trgovino z ljudmi;
- c. usmerjene informacijske kampanje, ki med drugim vključujejo, če je to primerno, javne organe in nosilce političnih odločitev;

...”

167. 10. člen določa ukrepe v zvezi z usposabljanjem in sodelovanju in določa, da:

«1. Vsaka pogodbenica svojim pristojnim organom zagotovi osebje, ki je usposobljeno in kvalificirano za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi, za identifikacijo in pomoč žrtvam, vključno z otroki, in poskrbi, da različni organi sodelujejo med seboj, pa tudi z ustreznimi organizacijami za podporo z namenom, da se omogoči identifikacija žrtev v postopku, v katerem se ustrezno upošteva posebna situacija, v kateri se nahajajo žrtve - ženske in otroci...

2. Vsaka pogodbenica sprejme takšne zakonodajne ali druge ukrepe, kot so morebiti potrebni za identifikacijo žrtev, po potrebi v sodelovanju z drugimi pogodbenicami in ustreznimi organizacijami za podporo. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se v primeru, če imajo pristojni organi utemeljene razloge za sum, da je bila oseba žrtev trgovine z ljudmi, ta oseba ne odstrani z njenega ozemlja, dokler pristojni organ ne opravi postopka identifikacije žrtve kaznivega dejanja v skladu z 18. členom Konvencije, in dokler ta ne prejme pomoči, kot to določata prvi in drugi odstavek 12. člena.

...”

168. 12. člen določa, da:

1. Vsaka pogodbenica sprejme takšne zakonodajne in druge ukrepe, kot so morebiti potrebni za pomoč žrtvam pri njihovem fizičnem, psihološkem in socialnem okrevanju ...

2. Vsaka pogodbenica ustrezno upošteva varnostne in varstvene potrebe žrtev.

...”

169. 18. do 21. členi zahtevajo, da za kaznivo dejanje države štejejo določene vrste ravnanja:

»18. Vsaka pogodbenica sprejme takšne zakonodajne in druge ukrepe, kot so morebiti potrebni, da se ravnanje, kot je vsebovano v 4. členu Konvencije, določi kot kaznivo dejanje, če je storjeno namerno.

19. Vsaka pogodbenica prouči možnost sprejetja takšnih zakonodajnih in drugih ukrepov, kot so morebiti potrebni, da se uporaba storitev, ki so predmet izkoriščanja, kot določa odstavek a) 4. člena Konvencije, opredeli kot kaznivo dejanje po njeni notranji zakonodaji, če je znano, da je oseba žrtev trgovanja z ljudmi.

20. Vsaka pogodbenica sprejme takšne zakonodajne ali druge ukrepe, kot so morebiti potrebni, da se navedena ravnanja opredelijo kot kazniva dejanja, kadar so storjena namerno in z namenom omogočanja trgovine z ljudmi:

- a. ponarejanje potovalnih dokumentov ali dokumentov o istovetnosti;
- b. pridobivanje ali zagotavljanje takšnih dokumentov;
- c. zadržanje, odvzem, skrivanje, poškodovanje ali uničenje potovalnih dokumentov ali dokumentov o istovetnosti druge osebe.

21(1). Vsaka pogodbenica sprejme takšne zakonodajne in druge ukrepe, kot so morebiti potrebni, da se, kadar sta storjena namerno, pomoč in udeležba z napeljevanjem k storitvi kaznivih dejanj, kot sta določena v 18. in 20. členu Konvencije, opredelita kot kaznivi dejanji.

(2) Vsaka pogodbenica sprejme takšne zakonodajne in druge ukrepe, kot so morebiti potrebni, da se, kadar je storjen namerno, poskus storitve kaznivih dejanj, kot so določena v 18. členu in odstavku a 20. člena Konvencije, opredeli kot kaznivo dejanje.

170. 23. člen zahteva, da države sprejmejo takšne zakonodajne in ostale ukrepe, kot so potrebni, da zagotovi, da so kazniva dejanja, opredeljena v skladu z 18. do 21. členom, kaznovana z učinkovitimi, sorazmernimi in odvračilnimi sankcijami. Za kazniva dejanja, ki so opredeljena v skladu z 18. členom, morajo takšne sankcije vključevati kazni, ki zajemajo odvzem prostosti, ki lahko privede do izročitve.

171. 27. člen določa, da morajo države zagotoviti, da preiskave in pregon kaznivih dejanj v skladu s Konvencijo za boj proti trgovini niso odvisne od poročila ali obtožbe žrtve, vsaj ko je kaznivo dejanje storjeno v celoti ali delno na njenem ozemlju. Države morajo nadalje zagotoviti, da lahko žrtve kaznivega dejanja na ozemlju države, ki ni država stalnega prebivališča, vložijo pritožbo pri pristojnih organih njihove države stalnega prebivališča. Ta država mora brez odlašanja posredovati pritožbo pristojnim organom države na ozemlju, na katerem je bilo kaznivo dejanje storjeno, kjer je potrebno pritožbo obravnavati v skladu z notranjo zakonodajo države, v kateri je bilo kaznivo dejanje storjeno.

172. 31.(1) člen obravnava pristojnost in zahteva, da države sprejmejo takšne zakonodajne in ostale ukrepe, kot so potrebni za določitev pristojnosti v zvezi s katerim koli kaznivim dejanjem, ki je opredeljeno v skladu s Konvencijo za boj proti trgovini, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno:

- a. na njenem območju; ali

...

d. če ga je storil njen državljan ali oseba brez državljanstva, ki običajno prebiva na njenem ozemlju, če je dejanje kaznivo po kazenski zakonodaji tam, kjer je bilo storjeno, ali če je bilo dejanje storjeno zunaj krajevne pristojnosti katere koli države;

e. proti kateremu od njenih državljanov.”

173. Države si lahko pridržijo pravico, da ne uporabijo, ali da uporabijo samo določene primere ali pogoje, pravila o pristojnosti iz 31.(1)(d) in (e) člena.

174. 32. člen zahteva, da države sodelujejo med seboj v skladu z določbami Konvencije v največjem možnem obsegu in z izvajanjem ustreznih veljavnih mednarodnih in regionalnih dokumentov:

–za namene preprečevanja in boja proti trgovini z ljudmi;

–da bi zagotovile zaščito in pomoč žrtvam;

– za namene preiskave ali postopkov glede kaznivih dejanj, kot se določijo v skladu s to konvencijo.”

C. Medsebojna pravna pomoč

1. Evropska konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah, CETS št. 30, z dne 20. maja 1959 (“Konvencija o medsebojni pravni pomoči”)

175. Ciper je Konvencijo o medsebojni pravni pomoči podpisal dne 27. maja 1996. Ratificiral jo je dne 24. februarja 2000, in začela je veljati dne 24. maja 2000. Ruska federacija je konvencijo podpisala dne 7. novembra 1996 in jo ratificirala dne 10. decembra 1999. V Rusiji je začela veljati dne 9. marca 2000.

176. 1. člen zavezuje pogodbenice, da:

»si bodo v skladu z določbami te konvencije čim bolj medsebojno pomagale v postopkih v zvezi s kaznivimi dejanji, za katera je kaznovanje v trenutku zaprosila za pravno pomoč v pristojnosti pravosodnih organov pogodbenice prosilke.«

177. 3. člen določa, da:

«1. Zaprošena pogodbenica v skladu s svojo zakonodajo ugotovi vsakemu zaprosilu za pravno pomoč v zvezi s kazensko zadevo, ki ji ga pošljejo pravosodni organi pogodbenice prosilke, da priskrbi ali pošlje materialne dokaze, spise ali listine.

2. Če pogodbenica prosilka želi, da priče ali izvedenci dajo izjave pod prisego, to v zaprosilu izrecno navede, zaprošena pogodbenica pa temu ugotovi, če to ni prepovedano po njeni zakonodaji.«

178. 26. člen omogoča državam, da sklenejo dvostranske sporazume o medsebojni pravni pomoči zaradi dopolnjevanja določb Konvencije o medsebojni pravni pomoči.

2. Pogodba med ZSSR in Republiko Ciper o medsebojni pravni pomoči v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah z dne 19. januarja 1984 ("Pogodba o medsebojni pravni pomoči")

179. 2. člen Pogodbe o medsebojni pravni pomoči (ratificirala ga je Rusija po razpadu ZSSR) določa splošno obveznost za obe pogodbenici, da druga drugi zagotovita pravno pomoč v civilnih in kazenskih zadevah v skladu z določbami Pogodbe.

180. 3. člen določa obseg pravne pomoči, potrebne v skladu s Pogodbo, in določa:

“Pravna pomoč v civilnih in kazenskih zadevah vključuje vročitev in pošiljanje dokumentov, oskrbo z informacijami o zakonu, ki je v veljavi, in o sodni praksi in o učinkovanju posebnih procesnih dejanj, določenih z zakonom pogodbenice prosilke, in še posebej pridobivanje dokazov od tožnikov, obtožencev, tožencev, prič in strokovnjakov ter priznavanje in izvrševanje sodb v civilnih zadevah, sprožitev kazenskih postopkov in izročanje storilcev kaznivih dejanj.

181. Postopek za vložitev zaprosila je podrobno opisan v 5.(1) členu, ki določa, kolikor je ustrezno, da:

“Zaprosilo za pravno pomoč mora biti v pisni obliki in vsebovati naslednje:-

(1) poimenovanje organa prosilca,

(2) poimenovanje zaprosenega organa,

(3) navedbo primera, v zvezi s katerim je podano zaprosilo za pravno pomoč, in vsebina prošnje,

(4) imena in priimke oseb, na katere se prošnja nanaša, njihovo državljanstvo, poklic in začasno ali stalno prebivališče.

...

(6) po potrebi dokaze, ki jih je treba pojasniti, ter seznam potrebnih dokumentov in vse ostale dokaze,

(7) v kazenskih zadevah je treba poleg zgoraj omenjenega navesti podrobnosti o kaznivem dejanju in pravno opredelitev kaznivega dejanja.

182. 6. člen določa postopek v zvezi z izvrševanjem zaprosila:

«1. Zaproseni organ zagotovi pravno pomoč na način, kot ga določa procesno pravo in predpisi njegove lastne države. Vendar lahko zaprosilo izvrši na način, kot je določen v pogodbi, če ni v nasprotju z zakonodaje njegove lastne države.

2. Če zaprošeni organ ni pristojen za izvršitev zaprosila za pravno pomoč, posreduje prošnjo pristojnemu organu in o tem ustrezno seznani organ prosilca.

3. Na zahtevo zaprošeni organ pravočasno obvesti organ prosilca o kraju in času izvršitve zaprosila.

4. Zaprošeni organ pisno obvesti organ prosilca o izvršitvi zaprosila. Če prošnje ni mogoče izvršiti, zaprošeni organ o tem takoj pisno obvestil organ prosilca in navede razloge za neuspeh izvršitve ter vrne dokumente.

183. V skladu z 18. členom morajo države pogodbenice zagotoviti, da so državljani ene države oproščeni plačila pristojbin in stroškov na ozemlju druge države, in da so jim pod enakimi pogoji in v enakem obsegu kot državljanom druge države ponujene zmogljivosti in brezplačna pravna pomoč. 20. člen določa, da lahko oseba, ki zahteva brezplačno pravno pomoč, predloži ustrezno vlogo pri pristojnemu organu države na ozemlju, na katerem ima svoje stalno ali začasno prebivališče. Ta organ bo nato posredoval vlogo drugi državi.

184. VI. poglavje Pogodbe vsebuje posebne določbe o kazenskih zadevah, še posebej v zvezi s sprožitvijo kazenskih postopkov. 35.(1) člen določa, da:

«Vsaka pogodbenica sproži, na zahtevo druge pogodbenice, v skladu z in glede na določbe svoje lastne zakonodaje, kazenski postopek proti svojim državljanom, ki so domnevno zagrešili kaznivo dejanje na ozemlju druge pogodbenice.

185. 36. člen določa postopek za izpolnitev zaprosila, da se sproži kazenski postopek:

«1. Zaposilo za sprožitev kazenskega postopka se poda v pisni obliki in vsebuje:

(1) poimenovanje organa prosilca,

(2) opis dejanj, ki predstavljajo kaznivo dejanje, v povezavi s katerim se zahteva sprožitev kazenskega postopka,

(3) čim bolj natančen čas in kraj storjenega dejanja,

(4) besedilo zakona pogodbenice prosilke, v skladu s katerim je dejanje opredeljeno kot kaznivo dejanje,

(5) ime in priimek osumljene osebe, podatke o državljanstvu, stalnem ali začasnem prebivališču in ostale podatke v zvezi z njim ter, če je mogoče, opis osebe, njegovo fotografijo in prstne odtise,

(6) pritožbe, če obstajajo, ki jih je podala žrtev kaznivega dejanja, vključno z zahtevkom za odškodnino,

(7) razpoložljive podatke o obsegu materialne škode, ki izhaja iz kaznivega dejanja.»

V. ENOSTRANSKA IZJAVA CIPRSKE VLADE

186. S pismom z dne 10. aprila 2009 je generalni državni pravobranilec Republike Ciper obvestil sodišče takole:

«Prosim upoštevajte, da želi vlada podati enostransko izjavo z namenom rešitve vprašanj, izpostavljenih s pritožbo. Z enostransko izjavo vlada zaproša sodišče, da v skladu s 37. členom Konvencije pritožbo izbriše.»

187. Ustrezni deli priložene enostranske izjave se glasijo takole:

“... (a) Vlada obžaluje odločitev policistov, ki so jo sprejeli dne 28. marca 2001, da ne izpustijo pritožnikovo hčerko, pač pa da jo predajo [M.A.ju], od katerega je poskušala pobegniti. Vlada priznava, da je bila z zgoraj omenjeno odločitvijo kršena njena pozitivna obveznost do pritožnika in njegove hčerke, ki izhaja iz 2. člena Konvencije, da sprejme preventivne ukrepe za zaščito pritožnikove hčerke pred kaznivimi dejanji drugega posameznika.

(b) Vlada priznava, da je bila v tem primeru policijska preiskava glede vprašanja, ali je bila pritožnikova hčerka pred smrtjo izpostavljena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, neučinkovita. Glede na to vlada priznava, da je kršila postopkovno obveznost iz 3. člena Konvencije v zvezi z nezmožnostjo izvedbe ustrezne in učinkovite preiskave o tem, ali je bila pritožnikova hčerka pred svojo smrtjo izpostavljena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju.

(c) Vlada priznava, da je kršila svoje pozitivne obveznosti do pritožnika in njegove hčerke, ki izhajajo iz 4. člena Konvencije, in da ni sprejela nobenih ukrepov, da bi ugotovila, ali je bila pritožnikova hčerka žrtev trgovine z ljudmi in/ali je bila izpostavljena spolnemu ali kateri koli drugi obliki izkoriščanja.

(d) Vlada priznava, da je bilo ravnanje s pritožnikovo hčerko na policijski postaji dne 28. marca 2001 glede odločitve, da je ne izpustijo, ampak izročijo [M.A.ju], čeprav brez podlage za odvzem njene prostosti, neskladno s 5.(1) členom Konvencije.

(e) Vlada priznava, da je kršila pritožnikovo pravico do učinkovitega dostopa do sodišča s tem, ko ni vzpostavila resnične in učinkovite komunikacije med svojimi organi (t.j. Ministrstvom za pravosodje in javni red ter policijo) in pritožnikom, v zvezi s postopki preiskave o vzroku smrti in drugimi morebitnimi pravnimi sredstvi, ki bi jih pritožnik lahko uporabil.

3. V zvezi z zgoraj navedenimi zadevami se vlada sklicuje na to, da je Svet ministrov upošteval mnenje generalnega državnega pravobranilca – predstavnika vlade, in je tako dne 5. februarja 2009 imenovala tri neodvisne kazenske preiskovalce, katerih naloga je preiskati:

(a) okoliščine smrti pritožnikove hčerke in kakršnokoli kazensko odgovornost katere koli osebe, organa Republike ali člana policije v zvezi z njeno smrtjo,

(b) okoliščine v zvezi z njeno zaposlitvijo in bivanjem na Cipru v povezavi z možnostjo njene izpostavljenosti nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kazni in/ali trgovini in/ali spolnemu ali drugemu izkoriščanju (s strani policije, organov republike ali tretjih oseb) v nasprotju z ustrežno zakonodajo Republike, ki se je uporabljala v odločilnem trenutku, in

(c) o naročilu kakršnega koli drugega nezakonitega dejanja zoper njo (s strani članov policije, organov oblasti Republike ali tretjih oseb) v nasprotju z ustrezno zakonodajo Republike, ki se je uporabljala v odločilnem trenutku.

4. Vlada opozarja, da so preiskovalci od policije neodvisni (prvi preiskovalec je predsednik Neodvisnega organa za preiskovanje obtožb in pritožb zoper policijo, drugi preiskovalec je član omenjenega organa oblasti in tretji je odvetnik s prakso in izkušnjami na področju kazenskega prava). Vlada opozarja, da so preiskovalci že začeli izvajati svojo preiskavo.

5. V teh okoliščinah in ob upoštevanju določenih dejstev v zvezi s primerom je vlada pripravljena plačati pritožniku skupni znesek v višini 37.300 (sedemintrideset tisoč tristo) EUR (za poplačilo denarne in nedenarne škode ter stroškov in izdatkov). Po njenem mnenju bi bil ta znesek primerna odškodnina in ustrezno nadomestilo za očitane kršitve in tako sprejemljiv znesek glede na količino v pričujočem primeru. Če pa sodišče meni, da zgoraj omenjeni znesek ne predstavlja ustrezne odškodnine in zadostno nadomestilo, je vlada pripravljena tožniku plačati na podlagi pravičnega zadoščenja takšen znesek nadomestila, kot ga predlaga Sodišče...”

PRAVO

I. UPORABA 37. § 1 ČLENA KONVENCIJE

188. 37. § 1 člen Konvencije omogoča Sodišču, da s seznama primerov izbriše zadevo in določa, kot je ustrezno, naslednje:

“1. Sodišče lahko v katerikoli fazi postopka zahtevo za obravnavo izbriše s seznama zadev, če je na podlagi okoliščin možno sklepati:

...

(b) da je bila zadeva rešena; ali

(c) da zaradi kakega drugega razloga, ki ga ugotovi Sodišče, nadaljnje obravnavanje zadeve ni več upravičeno.

Kljub temu pa Sodišče nadaljuje z obravnavo zadeve, če to zahteva spoštovanje človekovih pravic, opredeljenih v Konvenciji in njenih protokolih.

...”

A. Stališča, predložena sodišču

1. *Ciprska vlada*

189. Ciprska vlada je predložila stališče, da kjer bi bila prizadevanja za zagotovitev prijateljske poravnave v primeru neuspešna, bi lahko Sodišče na podlagi enostranske izjave izbrisalo pritožbo s seznama z utemeljitvijo, da zaradi "akega drugega razloga", kot je navedeno v 37. § 1 (c) členu Konvencije, ki ga ugotovi Sodišče, nadaljnje obravnavanje zadeve ni več upravičeno. Na podlagi vsebine iz enostranske izjave in tekoče nacionalne preiskave o okoliščinah smrti gdč. Rantseve (glej odstavek 187 spodaj), je ciprska vlada menila, da so zahteve iz 37. § 1 (c) člena v celoti izpolnjene.

2. *Pritožnik*

190. Pritožnik je zaprosil Sodišče, da zavrne zaprosilo ciprske vlade za izbris pritožbe s seznama zadev na podlagi enostranske izjave. Dokazoval je, da predlogi, vsebovani v izjavi, niso jamčili, da bodo odgovorne osebe kaznovane, da izjava ni vsebovala nobenih splošnih ukrepov za preprečitev podobnih kršitev v prihodnosti, četudi je bila trgovina za namene spolnega izkoriščanja na Cipru priznana težava, in da, če bo Sodišče zavrnilo izrek sodbe v pričujočem primeru, Svet ministrov ne bo mogel nadzorovati pogojev, ki jih predlaga ciprska Vlada.

3. *Stališča tretjih strank, ki jih je predložil center AIRE*

191. Center AIRE je predložil stališče, v katerem so predstavniki trdili, da obseg trgovine z ljudmi v državah članicah Sveta Evrope in sedanji neustrezen odziv držav na težavo pomenita, da spoštovanje človekovih pravic, kot je opredeljeno v Konvenciji, zahteva nenehno obravnavo zadev, ki so sprožila vprašanja v zvezi s trgovino z ljudmi, čeprav bi jih sicer lahko izbrisali s seznama v skladu s 37 § 1 členom.

192. V svojem stališču so se predstavniki centra AIRE sklicevali na dejavnike, ki jih je Sodišče upoštevalo, ko je sprejelo odločitev v skladu s 37. § 1 členom, in sicer v zvezi s tem, ali je za primer upravičena nadaljnja obravnavo, pri čemer so poudarili, da je bil eden izmed takšnih dejavnikov »ali so sprožena vprašanja primerljiva z vprašanji, o katerih je Sodišče že odločalo v predhodnih zadevah«. Predstavniki centra AIRE so izpostavili negotovost glede obsega obveznosti držav članic, da zaščitijo žrtve trgovine z ljudmi, posebej še v zvezi z zaščitnimi ukrepi, ki niso neposredno povezani s preiskavo in pregonom kaznivih dejanj trgovine z ljudmi in izkoriščanja.

B. Presoja Sodišča

1. Splošna načela

193. Sodišče uvodoma upošteva, da se enostranska izjava nanaša zgolj na Republiko Ciper. Ruska federacija ni predložila nobene enostranske izjave. Zato bo Sodišče preučilo, ali je upravičeno, da izbriše pritožbo v zvezi s pritožbami, ki se nanašajo zgolj na ciprske organe oblasti.

194. Sodišče se sklicuje na to, da bi lahko bilo v določenih okoliščinah, v skladu s členom 37 § 1, na podlagi enostranske izjave tožene vlade, primerno izbrisati pritožbo, ali samo njen del, tudi ko pritožnik želi, da se obravnava zadeve nadaljuje. Ali je to v določeni zadevi primerno, je odvisno od tega, ali enostranska izjava ponuja zadostno podlago za ugotovitev, da spoštovanje človekovih pravic, kot je opredeljeno v Konvenciji, od Sodišča ne zahteva, da nadaljuje obravnavo zadeve (člen 37 § 1 *na koncu*; glej tudi, *med drugim*, *Tahsin Acar v. Turčiji* (predhodni ugovor) [GC], št. 26307/95, § 75, ESČP 2003-VI; in *Radoszewska-Zakościelna v. Poljska*, št. 858/08, § 50, 20. oktober 2009).

195. Pomembni dejavniki v tej zvezi vključujejo naravo pritožbe, ali so sprožena vprašanja primerljiva z vprašanji, o katerih je Sodišče že odločalo v prejšnjih primerih, naravo in obseg vseh ukrepov, ki jih je tožena vlada sprejela v zvezi z izvrševanjem sodb, ki jih je Sodišče v vseh takšnih prejšnjih primerih izreklo, in vpliv teh ukrepov na zadevni primer. Prav tako je lahko pomembno, ali se dejstva med strankami izpodbijajo, in če je temu tako, v kakšnem obsegu in kolikšna dokazna vrednost se lahko na prvi pogled pripiše stališčem strank o dejstvih. Drugi pomembni dejavniki lahko vključujejo to, ali je v svoji enostranski izjavi tožena vlada priznala domnevne kršitve Konvencije in, če je temu tako, obseg takšnih priznanj in način, s katerim želi vlada pritožniku povrniti odškodnino. V zvezi z zadnjo omenjeno točko, v zadevah, v katerih je mogoče odstraniti učinke domnevne kršitve in tožena vlada izrazi svojo pripravljenost, da to stori, je bolj verjetno, da se za namene izbrisa pritožbe namenjena odškodnina šteje kot primerno, pri čemer Sodišče, kot vselej, zadrži sposobnost, da pritožbo ponovno uvrsti na seznam zadev, kot je določeno v *Tahsin Acar*, citirano zgoraj, § 76).

196. Ni predvideno, da prej omenjeni dejavniki predstavljajo obširen seznam pomembnih dejavnikov. Glede na posebna dejstva vsakega primera je verjetno, da pri oceni enostranskih izjav za namene 37. § 1 člena Konvencije pridejo v poštev nadaljnji premisleki (glej *Tahsin Acar*, citirano zgoraj, § 77).

197. Nenazadnje Sodišče ponovno navaja, da njene sodbe ne služijo zgolj za odločitev o zadevah, predloženih Sodišču, ampak bolj splošno, da pojasnjujejo, varujejo in razvijajo pravila, utemeljena s Konvencijo, in da na ta način prispevajo k temu, da države izpolnjujejo dolžnosti, ki so jih

sprejele kot pogodbenice (glej *Irska v. Združeno kraljestvo*, 18. januar 1978 § 154, Serija A št. 25; *Guzzardi v. Italija*, 6. november 1980, § 86, Serija A št. 39; in *Karner v. Avstrija*, št. 40016/98, § 26, ESČP 2003-IX). Čeprav je osnovni namen sistema Konvencije zagotoviti individualno zadoščenje, je njeno poslanstvo tudi, da na podlagi javne politike določi vprašanja v skupnem interesu, in da na ta način prispevka k dvigu splošnih standardov pri zaščiti človekovih pravic in za razširitev jurisprudence v zvezi s človekovimi pravicami na skupnost držav iz Konvencije (glej *Karner*, citirano zgoraj, § 26; in *Capital Bank AD v. Bolgarija*, št. 49429/99, §§ 78 do 79, ESČP 2005-XII (izvlečki)).

2. Uporaba splošnih načel v pričujoči zadevi

198. Glede na to, ali bi bilo primerno na podlagi ciprske enostranske izjave izbrisati pričujočo pritožbo, kolikor se ta nanaša na pritožbe, usmerjene proti Republiki Ciper, Sodišče navaja naslednje ugotovitve.

199. Najprej Sodišče poudarja resnost obtožb glede trgovine z ljudmi v pričujoči zadevi, kar sproža vprašanja v skladu z 2., 3., 4. in 5. členom Konvencije. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je ozaveščenost o problemu trgovine z ljudmi in potreba po sprejetju ukrepov za boj proti njej v zadnjih letih narasla, kot je to razvidno s sprejetjem ukrepov na mednarodni ravni ter uvedba ustrezne domače zakonodaje v številnih državah (glej tudi odstavke 264 in 269 spodaj). V poročilih Komisarja Sveta Evrope za človekove pravice in v poročilu ciprske Varuhinje za človekove pravice je poudarjena akutna narava težave na Cipru, kjer je splošno znano, da je trgovina in spolno izkoriščanje kabaretnih artistk še posebej zaskrbljujoče (glej odstavke 83, 89, 91, 94, 100 do 101 in 103 zgoraj).

200. Drugič, Sodišče opozarja na pomanjkanje sodne prakse o tolmačenju in uporabi 4. člena Konvencije v kontekstu primerov trgovine z ljudmi. Še posebej je pomembno, da mora Sodišče še odločiti o tem ali, in če, v kakšen obsegu, 4. člen zahteva, da države članice sprejmejo pozitivne ukrepe za zaščito potencialnih žrtev trgovine izven okvira kazenske preiskave in pregona.

201. Ciprska vlada je priznala, da so se kršitve Konvencije zgodile pred in po smrti gdč. Rantseve. Sprejeli so dodatne, nove ukrepe za preiskavo okoliščin smrti gdč. Rantseve in predlagali znesek odškodnine v luči pravičnega zadoščenja. Vendar pa v luči dolžnosti Sodišča, da pojasni, zaščiti in razvija pravila, ki jih utemeljuje Konvencija, to ne zadostuje, da bi Sodišče lahko sklenilo, da ni več upravičeno nadaljevati z obravnavanjem pritožbe. V luči zgoraj opisanih ugotovitev obstaja potreba za nadaljnjo obravnavo zadev, ki sprožajo vprašanja o trgovini z ljudmi.

202. Za zaključek Sodišče ugotavlja, da spoštovanje človekovih pravic, kot so opredeljene v Konvenciji, zahteva nadaljnjo obravnavo primera. Zato

zavrača zahtevo ciprske Vlade o izbrisu pritožbe v skladu s 37. § 1 členom Konvencije.

II. DOPUSTNOST PRITOŽB NA PODLAGI 2., 3., 4. IN 5. ČLENA KONVENCIJE

A. Ugovor *ratione loci* ruske vlade

1. Stališča, ki so jih predložile stranke

203. Ruska vlada je dokazovala, da so dogodki, ki tvorijo podlago za pritožbo, potekali izven njenega ozemlja, pritožba je bila, v kolikor je bila usmerjena proti Ruski federaciji, z vidika *ratione loci* nedopustna. V predloženem stališču so trdili, da niso imeli “dejanskih pooblastil” nad ozemljem Republike Ciper, in da so bili ukrepi Ruske federacije omejeni s suverenostjo Republike Ciper.

204. Pritožnik je to stališče zavrnil. Dokazoval je, da bi v skladu s sodbo Sodišča v primeru *Drozd in Janousek v. Franciji in Španiji*, z dne 26. junija 1992, serija A št. 240, Ruska federacija lahko bila odgovorna, ko so dejanja in opustitev izvajanja dejanj, katera so izvedli njihovi oblastni organi, učinkovala izven njenega ozemlja.

2. Presoja Sodišča

205. 1. člen Konvencije določa, da:

“Visoke pogodbene stranke priznavajo vsakomur, ki sodi v njihovo pristojnost, pravice in svoboščine, ki so opredeljene v prvem delu te Konvencije.”

206. Kot je Sodišče predhodno poudarilo, je iz vidika mednarodnega javnega prava pristojnost sodne oblasti države predvsem teritorialna. Pristojnost države za izvrševanje sodne pristojnosti nad svojimi lastnimi državljani v tujini je podrejena ozemeljski pristojnosti druge države. Država ne sme izvrševati sodno pristojnost na ozemlju druge države brez soglasja, vabila ali privolitve slednje. Upoštevati je treba, da 1 člen Konvencije odraža ta običajni in pravzaprav teritorialni vidik sodne pristojnosti (glej *Banković in drugi proti Belgiji in 16 ostalim državam pogodbenicam* (odločitev) [GC], št. 52207/99, §§ 59-61, ESČP 2001-XII).

207. Pritožnikove pritožbe proti Rusiji v pričujočem primeru se nanašajo na domnevni neuspeh Rusije, da bi sprejela potrebne ukrepe za zaščito gdč. Rantseve pred tveganjem trgovine z ljudmi in izkoriščanjem in, da bi sprožila preiskavo o okoliščinah njenega prihoda na Ciper, njeno tamkajšnjo zaposlitev in poznejšo smrt. Sodišče ugotavlja, da takšne pritožbe ne temeljijo na trditvi, da je bila Rusija odgovorna za dejanja, ki so bila storjena na Cipru ali, ki so jih zagrešili ciprski organi oblasti. Glede na

dejstvo, da se je domnevna trgovina z ljudmi začela v Rusiji in glede na obveznosti, ki jih je sprejela Rusija za boj proti trgovini, ni izven pristojnosti Sodišča, da preišče, ali je Rusija izpolnila obveznost, ki jo je mogoče imela za sprejem ukrepov znotraj okvira svoje pristojnosti in pooblastil, da bi zaščitila gdč. Rantsevo pred trgovino z ljudmi, in da bi preiskala možnost, da se je z gdč. Rantsevo trgovalo. Podobno se pritožnikova pritožba v zvezi z 2. členom proti ruskim organom oblasti nanaša na njihov neuspeh, da bi sprejeli preiskovalne ukrepe, vključno z zaščito dokazov prič, ki prebivajo v Rusiji. Pri obravnavi utemeljenosti pritožnikove pritožbe v zvezi z 2. členom mora Sodišče oceniti obseg kakršne koli postopkovne obveznosti, za katere so zadolženi ruski organi oblasti, in ali v okoliščinah pričujočega primera takšna obveznost ni bila izpolnjena.

208. In končno, Sodišče je pristojno, da obravnava obseg, v katerem bi lahko Rusija sprejela ukrepe v okviru svoje lastne ozemeljske suverenosti, da bi zaščitila pritožnikovo hčerko pred trgovino z ljudmi, da bi preiskala domnevne obtožbe o trgovini z ljudmi in okoliščine, ki so vodile do njene smrti. Ali zadeve, ki so predmet pritožbe, sprožajo vprašanje o odgovornosti države v okoliščinah pričujočega primera je vprašanje, o katerem se mora odločiti Sodišče v svoji obravnavi o utemeljenosti pritožbe, podani spodaj.

B. Ugovor *ratione materiae* ruske vlade

1. Stališča, ki so jih predložile stranke

209. Ruska vlada je dokazovala, da pritožba ni bila dopustna po 4. členu Konvencije na podlagi *ratione materiae*, ker v pričujočem primeru ni šlo za suženjstvo, služabništvo ali prisilno ali obvezno delo. Izpostavili so dejstvo, da je gdč. Rantseva prostovoljno prišla v Republiko Ciper in prostovoljno pridobila delovno dovoljenje, ki ji je omogočilo delati v skladu s sklenjeno pogodbo o zaposlitvi. Ni bilo dokazov, da je bila gdč. Rantseva podvržena služabništvu, in da ni bila sposobna spremeniti svoj položaj ali, da je bila prisiljena delati. Ruska vlada je nadalje izpostavila, da je gdč. Rantseva neovirano zapustila stanovanje, kjer je prebivala z drugimi kabaretnimi artistkami. Zato je trdila, da ni bilo zadostnih razlogov za trditev, da so kabaretne artistke prebivale v stanovanju proti svoji volji. Ruska vlada je dodala, da dejstvo, da je gdč. Rantseva zapustila policijsko postajo z M.A.jem, ni zadostovalo, da bi podprli sklep, da je bila gdč. Rantseva podvržena služabništvu in prisilnemu delu. Če bi se bila bala za svoje življenje ali varnost, bi lahko bila obvestila policiste, medtem ko je bila na policijski postaji.

210. Pritožnik je vztrajal, da ravnanje, ki mu je bila gdč. Rantsevo podvržena, spada znotraj področja uporabe 4. člena.

2. Presoja Sodišča

211. Sodišče ugotavlja, da je vprašanje o tem, ali ravnanje, zaradi katerega se je pritožnik pritožil, spada na področje 4. člena neizogibno povezano z utemeljenostjo te pritožbe. Zato Sodišče izreka, da je treba ugovor *ratione materiae* spojiti z utemeljenostjo.

C. Sklep

212. Pritožb na podlagi 2., 3., 4., in 5. člena ni mogoče, z vidika *ratione loci* ali z vidika *ratione materiae*, zavrnil kot nezdružljive z določbami Konvencije, ki se nanašajo na Rusijo. Poleg tega Sodišče upošteva, da niso bilo očitno neutemeljene v okviru pomena 35. § 3 člena. Nadalje ugotavlja, da niso nedopustne iz kakršnih koli drugih razlogov. Zato jih je treba razglasiti za dopustne.

III. DOMNEVNA KRŠITEV 2. ČLENA KONVENCIJE

213. Pritožnik je izjavil, da so tako ruski kot ciprski organi oblasti kršili 2. člen Konvencije zaradi tega, ker so ciprski organi oblasti opustili ukrepe za zaščito življenja njegove hčerke, in ker so bili organi oblasti obeh držav neuspešni pri izvedbi učinkovite preiskave o njeni smrti. 2. člen med drugim določa, da:

»1. Pravica vsakogar do življenja je zavarovana z zakonom. Nikomur ne sme biti življenje namerno odvzeto, razen ob izvršitvi sodbe, s katero je sodišče koga spoznalo za krivega za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana smrtna kazen.

....«

A. Domnevna neučinkovitost, da bi sprejeli ukrepe za zaščito pred tveganjem za življenje

1. Stališča, ki so jih predložile stranke

a. Pritožnik

214. Z opiranjem na zadevo *Osman v Združeno kraljestvo*, z dne 28. oktobra 1998, *Poročila* 1998-VIII, se je pritožnik skliceval na pozitivne obveznosti, ki izhajajo iz 2. člena, ki od držav zahteva, da sprejmejo preventivne operativne ukrepe za zaščito posameznika, katerega življenje je bilo v nevarnosti zaradi kaznivih dejanj drugega posameznika, ko je država vedela ali bi morala vedeti za resnično in neposredno grožnjo za življenje. Pritožnik je trdil, da ker ciprske oblasti niso izpustile gdč. Rantseve, ampak

so jo izročile M.A.ju, niso ustrezno ukrepale v okviru svojih pooblastil, da bi se izognile resnični in neposredni nevarnosti za življenje gdč. Rantseve.

b. Ciprska vlada

215. Ciprska vlada ni oporekala, da je 2 § 1 člen naložil ustreznim organom oblasti pozitivno obveznost, da sprejmejo preventivne operativne ukrepe za zaščito posameznika, katerega življenje je bilo v nevarnosti zaradi kaznivih dejanj drugega posameznika. Vendar, da bi takšna obveznost nastala, je bilo treba dokazati, da so organi oblasti vedeli, ali bi morali vedeti o resnični in neposredni nevarnosti za življenje identificiranega posameznika, in da niso ukrepali v okviru svojih pristojnosti, za katere bi, upoštevaje utemeljeno presojo, lahko pričakovali, da bi preprečili to tveganje (navajanje *Osmana*, zgoraj).

216. V svojih pisnih stališčih je ciprska vlada trdila, da ni prišlo do neuspeha pri zaščiti življenja pritožnikove hčerke. Na podlagi informacij, ki so bile na voljo policistom, ki so imeli stik z gdč. Rantsevo dne 28. marca 2001, ni bilo razloga za sum o resnični ali neposredni nevarnosti za življenje gdč. Rantseve. Pričanje policistov je pokazalo, da si je gdč. Rantseva mirno nanašala ličila, in da je vedenje M.A.ja v odnosu do nje izgledalo običajno (glej odstavke 20 in 49 zgoraj). Čeprav je gdč. Rantseva zapustila svojo službo v kabaretu, ni predložila nobene pritožbe v zvezi z njenim delodajalcem ali o pogojih njenega dela. Medtem ko je bila na policijski postaji, se ni pritožila in ni zavrnila odhoda z M.A.jem. Odločitev, da gdč. Rantseve ne izpustijo, ampak da jo izročijo M.A.ju, ni kršila nobene obveznosti, ki bi jo bili ciprski organi oblasti obvezani izpolniti za zaščito njenega življenja.

217. V svoji poznejši enostranski izjavi je ciprska vlada priznala, da je odločitev policistov, da izročijo gdč. Rantsevo M.A.ju v nasprotju s pozitivno obveznostjo, ki na podlagi 2. člena Ciper zavezuje, da sprejme preventivne ukrepe za zaščito gdč. Rantseve pred kaznivimi dejanji drugega posameznika (glej odstavek 187 zgoraj).

2. Presoja Sodišča

a. Splošna načela

218. Jasno je, da 2. člen ne samo da zahteva, da se država vzdrži namernega in nezakonitega odvzema življenja, ampak tudi, da sprejme ustrezne ukrepe za zaščito življenja oseb znotraj svoje sodne pristojnosti (glej *L.C.B. v Združeno kraljestvo*, z dne 9. junija 1998, § 36, *Poročila* 1998-III; in *Paul in Audrey Edwards*, navedeno zgoraj, § 54). Najprej ta obveznost zahteva, da država zagotovi pravico do življenja tako, da s sprejetjem učinkovitih določb kazenskega prava prepreči storitev kaznivih dejanj zoper osebo, in to podpre s sistemom pregona za preprečitev,

zatiranje in kaznovanje kršitev takšnih določb. Vendar pa v ustreznih okoliščinah pomeni tudi pozitivno obveznost organov oblasti, da sprejmejo preventivne operativne ukrepe za zaščito posameznika, katerega življenje je v nevarnosti zaradi kaznivih dejanj drugega posameznika (see *Osman*, navedeno zgoraj, § 115; *Medova v Rusija*, št. 25385/04, § 95, z dne 15. januarja 2009; *Opuz v Turčija*, št. 33401/02, § 128, z dne 9. junija 2009).

219. Sodišče ponavlja da je treba obseg kakršne koli pozitivne obveznosti tolmačiti na takšen način, ki organom oblasti ne nalaga nemogočega ali nesorazmernega bremena, upošteva težave pri vzpostavitvi reda v sodobni družbi, nepredvidljivost človekovega ravnanja in operativne izbire, ki jih je treba sprejeti v smislu prednostnih nalog in sredstev. Vsako zatrjevano tveganje za življenje organom oblasti ne nalaga zahtevo iz konvencije, da se sprejmejo operativni ukrepi, s katerimi bi preprečili udejanjanje tega tveganja. Da lahko Sodišče ugotovi kršitev pozitivne obveznosti za zaščito življenja, je treba dokazati, da so organi oblasti vedeli ali bi v času resnične ali neposredne nevarnosti za življenje identificiranega posameznika zaradi kaznivih dejanj tretje osebe morali vedeti, in da niso ukrepali v okviru svoje pristojnosti, za katere bi, upošteva utemeljeno presojo, lahko pričakovali, da bi preprečili to tveganje (*Osman*, citirano zgoraj, § 116; *Paul in Audrey Edwards*, navedeno zgoraj, § 55; in *Medova*, navedeno zgoraj, § 96).

b. Uporaba splošnih načel v pričujoči zadevi

220. Sodišče mora preučiti, ali bi lahko ciprske oblasti predvidele, da bo izročitev gdč. Rantseve M.A.ju pomenila, da je njeno življenje v resnični in neposredni nevarnosti.

221. Sodišče upošteva, da je bila v primeru *Opuz*, državi odgovornost naložena, ker je oseba, ki je kasneje ustrelila in ubila pritožnikovo mati, predhodno grozila s smrtjo in storila kazniva dejanja nasilja nad pritožnikom in njegovo materjo, česar so se organi oblasti zavedali (*Opuz*, citirano zgoraj, §§ 133 do 136). Nasprotno je v primeru *Osman* Sodišče ugotovilo, da ni prišlo do kršitve 2. člena, ker pritožnica ni uspela navesti nobene točke v zaporedju dogodkov, ki bi vodili do ustrelitve njenega moža, za katero bi lahko rekli, da je policija vedela ali bi morala vedeti, da so življenja družine Osman v resnični in neposredni nevarnosti (*Osman*, navedeno zgoraj, § 121).

222. Čeprav je nesporno, da so žrtve trgovine z ljudmi in izkoriščanja pogosto prisiljene živeti in delati pod krutimi pogoji, in da delodajalci z njimi slabo ali nasilno ravnaajo (glej odstavke 85, 87 do 88 in 101 zgoraj), v odsotnosti izrecnih navedb v določenem primeru, splošno tveganje, da gre za slabo ravnanje in nasilje, ne more predstavljati resničnega in neposrednega tveganja za življenje. V pričujočem primeru, četudi bi policija morala vedeti, da bi gdč. Rantseva lahko bila žrtev trgovine (zadeva, ki jo je treba preučiti v okviru pritožnikove pritožbe na podlagi 4. člena, spodaj), v

času, ko je bila gdč. Rantseva na policijski postaji, ni bilo nobenih znakov, da je bilo njeno življenje v resnični in neposredni nevarnosti. Sodišče meni, da, ko so jo policisti izročili M.A.ju, niso mogli predvideti zaporedja dogodkov, ki so vodili do smrti gdč. Rantseve. Zato sodišče ugotavlja, da v tem primeru ni šlo za obveznost, da se sprejmejo operativni ukrepi za preprečitev tveganja za življenje.

223. Zato iz zgoraj navedenih razlogov Sodišče zaključuje, da na podlagi 2. člena Konvencije ni prišlo do kršitve pozitivne obveznosti ciprskih organov oblasti, da zaščitijo pravice gdč. Rantseve do življenja.

B. Postopkovna obveznost, da se opravi učinkovita preiskava

1. Stališča, ki so jih predložile stranke

a. Pritožnik

224. Pritožnik je trdil, da sta na podlagi 2. člena Konvencije Ciper in Rusija kršila svoje obveznosti, da se opravi učinkovita preiskava okoliščin smrti gdč. Rantseve. Izpostavil je domnevna protislovja v poročilih o obdukciji, ki sta ju pripravili ciprski in ruski organi oblasti (glej 50. odstavek zgoraj), in svoja zaprosila Cipru, posredovana preko ustreznih ruskih organov oblasti, da se opravi nadaljnjo preiskavo očitnih nepravilnosti, vendar ciprski organi oblasti njegovih zaprosil niso upoštevali (glej odstavke 52 in 62 zgoraj). Prav tako se je pritožil zaradi omejenega števila izjav prič, ki jih je policija pridobila (glej odstavke 31 in 33 zgoraj), in poudaril, da so pet od sedmih pomembnih izjav podali bodisi policisti, ki so bili v službi na policijski postaji v Limassolu, ali tisti, ki so bili prisotni v stanovanju v času smrti njegove hčerke, torej osebe, ki so po njegovem mnenju, imele interes, da predstavijo posebno različico dogodkov. Pritožnik je nadalje dokazoval, da katera koli preiskava ne bi smela biti odvisna od uradne pritožbe ali zahtevka žrtvinih sorodnikov. Zatrjeval je, da je njegova hči očitno umrla v nenavadnih okoliščinah, ki jih je bilo treba preučiti, in da je zato je bilo treba opraviti preiskavo na podlagi pritožbe iz 2. člena¹. Ciprska preiskava ni ustrezala določilom iz 2. člena zaradi zgoraj opisanih pomanjkljivosti, kot tudi zaradi dejstva, da njemu kot sorodniku žrtve ni bila dostopna.

225. Glede preiskave o vzroku smrti se je pritožnik izrecno pritožil, da ni bil obveščen o datumu končne obravnave v zvezi s preiskavo o smrti, kar je preprečilo njegovo udeležbo na obravnavi. Ni bil obveščen o poteku primera ali o katerih koli drugih pravnih sredstvih, ki so mu bili na voljo. Trdil je, da je prejel zgolj sklep Okrožnega sodišča o sodnem postopku glede preiskave o vzroku smrti in sicer dne 16. aprila 2003, torej skoraj 15

---

¹ Op. prev.: izvirnik dobesedno navaja "an Article 2-complaint investigation".

mesecev po zaključku sodnega postopka. Poleg tega mu ciprski organi oblasti niso zagotovili brezplačne pravne pomoči, potem ko so bili zanj stroški pravnega zastopanja na Cipru previsoki.

226. Glede Ruske federacije je pritožnik dokazoval, da je dejstvo, da je bila njegova hči državljanka Ruske federacije, pomenilo da je bila Ruska federacija, čeprav je začasno prebivala na Cipru in je tam umrla, na podlagi 2. člena obvezana preiskati okoliščine njenega prihoda na Ciper, njeno tamkajšnjo zaposlitev in kasnejšo smrt. Predložil je stališče, da bi se morali ruski organi oblasti obrniti na ciprske organe oblasti na podlagi Pogodbe o medsebojni pravni pomoči za sprožitev kazenskih postopkov v skladu s 5. in 36. členom (glej odstavke 181 in 207 zgoraj), kot je to bil zahteval. Namesto tega so ruski organi oblasti samo pridobili podatke v zvezi z okoliščinami smrti gdč. Rantseve. Pritožnikovo naknadno pritožbo pristojnim organom v Rusiji, da se sprožijo kazenski postopki, je tožilstvo v Chelyabinsku zavrnilo, ker gdč. Rantseva ni umrla v Rusiji. Ruski organi oblasti so zavrnilo njegova ponovna zaprosila, da pridobijo izjavo dveh državljanek Rusije, ker so ruski organi oblasti menili, da ne morejo ukrepati brez zaprosila za pravno pomoč ciprskih organov oblasti. Pritožnik je sklenil, da je neizpolnitev tega pomenila, da ruski organi oblasti niso opravili učinkovito preiskavo o smrti njegove hčerke, kot to zahteva 2. člen Konvencije.

b. Ciprska vlada

227. V svojih pisnih stališčih je ciprska vlada priznala, da je na podlagi 2. člena nastala obveznost, da se opravi učinkovita preiskava, potem ko so bili predstavniki države vključeni v dogodke, ki so vodili do smrti posameznika, vendar je zatrjevala, da se ob vsaki tragični smrti ne zahteva posebnega ukrepanja v smislu preiskave. V pričujočem primeru ciprski organi oblasti niso bili obvezani opraviti preiskavo o okoliščinah smrti gdč. Rantseve, vendar so jo klub temu opravili. Čeprav so točne okoliščine, ki so vodile do smrti gdč. Rantseve, ostale nejasne, je ciprska vlada izpodbijala navedbo, da je ob preiskavi prišlo do napak¹. Preiskavo je opravila policija, ki je imela sposobnost, da preiskavo pripelje do identifikacije in kaznovanja odgovornih oseb. Primerno je ukrepala, da je zavarovala pomembne dokaze in opravila preiskavo o vzroku smrti.

228. Kar zadeva preiskavo o vzroku smrti je ciprska vlada predložila stališče, da so ciprski organi oblasti pritožniku sporočili datum, ko je bila sklicana obravnava glede preiskave o vzroku smrti. Poleg tega je bila preiskava o vzroku smrti dvakrat odložena zaradi odsotnosti pritožnika. Ciprska vlada je izpostavila, da so ruski organi oblasti ciprskim organom oblasti prepozno sporočili pritožnikovo zaprosilo za odložitev; zaprosilo je

---

¹ Op. prev.: izraz je smiselno preveden, in morda izgublja odtenke bolj nevtralnega izraza iz izvirnika, ki uporablja izraz "failure", kar sicer prevajamo kot neizpolnitev, neuspeh.

prispelo štiri mesece po zaključku preiskave o vzroku smrti. Če bi sodišče bilo vedelo za pritožnikovo zaprosilo, bi lahko ponovno odložilo obravnavo. Obravnavana so bila vsa ostala pritožnikova zaprosila in pristojni ciprski organi oblasti so si prizadevali, da bi pritožniku pomagali, kjer je bilo mogoče. Kar zadeva pritožnikovo pritožbo glede pravne pomoči, je ciprska vlada izpostavila dejstvo, da se pritožnik ni poslužil pravih postopkov. Sklicevati bi se moral na Zakon o pravni pomoči; Pogodba o medsebojni pravni pomoči, na katero se je skliceval pritožnik ni zagotovila pravne pomoči ampak brezplačno pravno pomoč, kar niti zdaleč ni enako.

229. V svoji enostranski izjavi (glej odstavek 187 zgoraj) je ciprska vlada potrdila, da so bili nedavno imenovani trije neodvisni kazenski preiskovalci, da bi preiskali okoliščine smrti gdč. Rantseve in obseg kakršne koli kazenske odgovornosti katere koli osebe ali organa oblasti za njeno smrt.

c. Ruska vlada

230. Ruska vlada je dopustila, da ob ustreznem času rusko kazensko pravo ni predvidelo možnosti, da se v Rusiji sproži kazenski postopek proti neruskim državljanom v zvezi s kaznivim dejanjem, storjenim proti ruskemu državljanu izven ruskega ozemlja, čeprav je bila zakonodaja odtlej spremenjena. V vsakem primeru pritožnik od ruskih organov oblasti ni zahteval, da same sprožijo kazenski postopek, ampak je zgolj zaprosil za pomoč pri ugotavljanju okoliščin, ki so vodile do smrti njegove hčerke na Cipru. Zato v Rusiji niso opravili nobenih predhodnih preiskav o smrti gdč. Rantseve in niso pridobili nobenih dokazov. Čeprav je pritožnik večkrat zaprosil, da ruski organi oblasti pridobijo dokaze od dveh mladih ruskih žensk, ki sta delali z gdč. Rantsevo, kot mu je bilo svetovano, ruski organi oblasti niso mogli ukrepati brez zaprosila ciprskih oblasti za pravno pomoč. Ruski organi oblasti so obvestili ciprske organe oblasti, da so bili pripravljeni izvršiti sleherno takšno zahtevo, vendar takšnega zaprosila niso prejeli.

231. Ruska vlada je zatrjevala, da so ruski organi oblasti izvedli vse možne ukrepe, da bi ugotovili okoliščine smrti gdč. Rantseve, da bi ponudili pomoč ciprskim organom oblasti pri njihovi preiskavi in da bi zaščitili in vrnili v prejšnje stanje pritožnikove pravice. Zato so dokazovali, da je Rusija izpolnila vse svoje postopkovne obveznosti, ki jih je bila zavezana izpolniti v skladu z 2. členom Konvencije.

2. Presoja Sodišča

a. Splošna načela

232. Kot je Sodišče dosledno odločalo, obveznost, da zaščiti pravico do življenja na podlagi 2. člena Konvencije, razloženo¹ v povezavi s splošno

---

¹ Op. prev.: dobesedno "prebrano".

obveznostjo države iz 1. člena Konvencije, da »priznavajo vsakomur, ki sodi v njihovo pristojnost, pravice in svoboščine, ki so opredeljene v prvem delu te Konvencije» zahteva, da bi moralo priti do neke oblike učinkovite uradne preiskave, ko gre za to, da je bil posameznik ubit zaradi uporabe sile (glej *McCann in drugi v Združeno kraljestvo*, 27. september 1995, § 161, Serija A št. 324; *Kaya v Turčija*, 19. februar 1998, § 86, *Poročila* 1998-I; *Medova v Rusija*, navedeno zgoraj, § 103). Obveznost, da se opravi učinkovita uradna preiskava, nastane tudi takrat, ko smrt nastopi v sumljivih okoliščinah, za katere niso odgovorni predstavniki državnih organov oblasti (glej *Menson v Združeno kraljestvo* (odločitev), št. 47916/99, ECHR 2003-V). Bistveni namen takšne preiskave je, da se zaščiti učinkovita izvedba domače zakonodaje, ki ščiti pravico do življenja, in v tistih primerih, ki vključujejo predstavnike državnih organov oblasti ali organe, da zagotovi njihovo odgovornost za primere smrti, ki so se dogodili v njihovi pristojnosti. Organi morajo ukrepati po uradni dolžnosti, potem ko se seznanijo z zadevo. Tega ne morejo prepustiti pobudi sorodnika, da bodisi vloži uradno pritožbo ali da prevzame odgovornost za izvajanje kakršnihkoli preiskovalnih postopkov (glej, na primer, *İlhan v Turčija* [GC], št. 22277/93, § 63, ECHR 2000-VII; *Paul in Audrey Edwards*, citirano zgoraj, § 69).

233. Da bi preiskava bila učinkovita, morajo biti osebe, ki so odgovorne za njeno izvedbo neodvisne od oseb, ki so vpleteni v dogodke. To ne zahteva samo hierarhično ali institucionalno neodvisnost, pač pa tudi praktično (glej *Hugh Jordan v Združeno kraljestvo*, št. 24746/94, § 120, ECHR 2001-III (izvlečki); in *Kelly in drugi v Združeno kraljestvo*, št. 30054/96, § 114, 4. maj 2001). Preiskava mora pripeljati do identifikacije in kaznovanja odgovornih oseb (glej *Paul in Audrey Edwards*, citirano zgoraj, § 71). Zahteva po neodločljivosti in urnosti v razumnih okvirih je v kontekstu učinkovite preiskave v okviru pomena 2. člena Konvencije implicitna (glej *Yaşa v Turčija*, 2. september 1998, §§ 102-104, *Poročila* 1998-VI; *Çakıcı v Turčija* [GC], št. 23657/94, §§ 80-87 in 106, ECHR 1999-IV; in *Kelly in drugi*, citirano zgoraj, § 97). V vseh primerih je treba sorodnika žrtve vključiti v postopek, kolikor je to potrebno za zaščito njegovih zakonitih interesov (glej, na primer, *Güleç v Turčija*, 27. julij 1998, § 82, *Poročila o sodbah in odločitvah* 1998-IV; in *Kelly in drugi*, citirano zgoraj, § 98).

b. Uporaba splošnih načel v pričujoči zadevi

i. Ciper

234. Sodišče uvodoma priznava, da ni dokazov, da je gdč. Rantseva umrla zaradi neposredne uporabe sile. Vendar, kot je omenjeno zgoraj (glej odstavek 232 zgoraj), to ne izključuje obstoja obveznosti, da se njena smrt preišče na podlagi 2. člena (glej tudi *Calvelli in Ciglio v Italija* [GC], št.

32967/96, §§ 48 do 50, ESČP 2002-I; in *Öneryıldız v Turčija* [GC], št. 48939/99, §§ 70 do 74, ESČP 2004-XII). V luči dvomljivih in nepojasnjenih okoliščin smrti gdč. Rantseve in glede na obtožbe o trgovini z ljudmi, slabem ravnanju in nezakonitem pridržanju v obdobju pred njeno smrtjo, Sodišče meni, da je v zvezi s ciprskimi organi oblasti nastala postopkovna obveznost, da se preiščejo okoliščine smrti gdč. Rantseve. Nujno bi bilo, da se pri preiskavi zahteva upoštevanje ne zgolj neposrednega konteksta padca gdč. Rantseve iz balkona, pač pa tudi širši kontekst prihoda in bivanja gdč. Rantseve na Cipru, da bi lahko presodili, ali je obstajala povezava med obtožbami glede trgovine z ljudmi in kasnejšo smrtjo gdč. Rantseve.

235. Glede ustreznosti preiskave Sodišče ugotavlja, da je policija kmalu prispela na kraj dejanja in ga zavarovala v nekaj minutah. Kraj dejanja so fotografirali in opravili forenzično preiskavo (glej odstavek 32 zgoraj). Istega jutra je policija pridobila izjave oseb, ki so bile prisotne v stanovanju, ko je gdč. Rantseva umrla, in izjave sosedov, ki so bili priča padcu. Tudi policisti, ki so bili na dolžnosti na policijski postaji v Limassolu so podali izjave (glej odstavek 33 zgoraj). Opravljena je bila obdukcija in preiskava o vzroku smrti (glej odstavke 35 do 41 zgoraj). Vendar obstajajo številni elementi preiskave, ki so bili nezadovoljivi.

236. Najprej gre za protislovna pričanja oseb, ki so bile prisotne v stanovanju, v zvezi s katerimi izgleda, da ciprski preiskovalni organi oblasti niso ukrepali, da bi jih razrešili (glej odstavke 22 do 24 in 26 do 28 zgoraj). Podobne nedoslednosti izhajajo iz dokazov o fizičnem stanju gdč. Rantseve in še posebej v zvezi z obsegom učinkovanja alkohola na njeno ravnanje (glej odstavke 18, 20 do 21 in 24 zgoraj). Obstajajo pa še druge očitne nepravilnosti, kot so domnevne nedoslednosti med forenzičnima poročiloma ciprskih in ruskih organov oblasti, in dejstvom, da ko je gdč. Rantseva padla z balkona, ni bilo slišati nobenega hrupa, za kar ni bila predložena nobena zadovoljiva razlaga (glej odstavke 29, 50 do 52 in 67 zgoraj).

237. Drugič, v razsodbi iz preiskave o vzroku smrti je zabeleženo, da je gdč. Rantseva umrla v "sumljivih okoliščinah" v poskusu pobega iz stanovanja, v katerem je bila "gostja" (glej odstavek 41 zgoraj). Navkljub nejasnostim glede okoliščin njene smrti, si ciprska policija ni prizadevala, da bi izprašala tiste osebe, ki so živele z gdč. Rantsevo, ali delale z njo v kabaretu. Nadalje, navkljub presenetljivemu sklepu preiskave, da je gdč. Rantseva poskušala pobegniti iz stanovanja, ni nihče poskušal ugotoviti, zakaj je poskušala pobegniti, ali razjasniti, ali je bila v stanovanju priprta proti svoji volji.

238. Tretjič, poleg prvotnih izjav dveh policistov in uradnika za potne liste, ki so bili v službi dne 28. in 29. marca 2001, očitno ni bilo nobene preiskave o tem, kaj se je zgodilo na policijski postaji, in še posebej, zakaj je policija bila izročila gdč. Rantsevo M.A.ju. Iz izjav prič je jasno, da je predstavnik službe AIS menil, da je M.A. odgovoren za gdč. Rantsevo,

vendar pa razlogov za to in ustreznosti tega sklepa niso nikoli v celoti raziskali. Dalje, v izjavah policistov ni nobene navedbe, da bi kdo pridobil izjavo gdč. Rantseve, in v spisu o preiskavi ni ničesar, kar bi pojasnilo, zakaj to ni bilo storjeno; M.A. je podal izjavo (glej odstavek 19 zgoraj). Sodišče se sklicuje na to, da je Komisar Sveta Evrope leta 2008 v poročilu zapisal, da so mu odgovorni zagotovili, da so trditve o s trgovino povezani korupciji znotraj policije osamljeni primeri (glej odstavek 102 zgoraj). Vendar pa v luči pričujoče zadeve Sodišče meni, da so bili organi oblasti obvezani¹ preiskati, ali obstaja kakršenkoli znak za korupcijo znotraj policije glede na dogodke, ki so vodili do smrti gdč. Rantseve.

239. Četrtrič, navkljub pritožnikovemu jasnemu zaprosilu, ki ga je posredoval ciprskim organ oblasti, pritožnik ni bil osebno obveščen o datumu preiskave o vzroku smrti in posledično ni bil navzoč, ko je bila sodba razglašena. Ciprska vlada ne oporeka pritožnikovi trditvi, da je bil zgolj obveščen o ugotovitvah preiskave 15 mesecev potem, ko je obravnava potekala. Zatorej ciprski organi oblasti niso zagotovili, da bi pritožniku, navkljub njegovemu vztrajnemu prizadevanju, omogočili, da bi uspešno sodeloval pri sodnih postopkih.

240. Petič, zdi se, da ciprski organi oblasti niso upoštevali pritožnikovih nenehnih zaprosil za preiskavo, ki jih je posredoval preko ruskih organov oblasti. Še posebej so prezrli njegova zaprosila za informacije glede nadaljnjih pravnih sredstev, ki so mu bile na voljo v okviru ciprskega pravnega reda, ter zaprosila za brezplačno pravno pomoč. Odgovor ciprske vlade, ki so bile Sodišču podane v njenih pisnih stališčih, da je bilo zaprosilo za pravno pomoč vloženo na podlagi napačnega akta, je nezadovoljivo. Glede na pritožnikova večkratna zaprosila in upoštevanje resnost zadevnega primera, bi morala ciprska vlada pritožnika vsaj obvestiti o ustreznem postopku v zvezi s zaprosilom za brezplačno pravno pomoč.

241. Končno, da bi bila preiskava smrti učinkovita, morajo države članice narediti korake, ki so potrebni in so na razpolago, da se zaščitijo pomembni dokazi, ne glede na to, ali se nahajajo na ozemlju države, ki vodi preiskavo. Sodišče upošteva, da sta obe državi, Ciper in Rusija, pogodbenici Konvencije o medsebojni pomoči in sta poleg tega sklenili dvostransko Pogodbo o pravni pomoči (glej odstavke 175 do 185 zgoraj). Te listine določajo jasen postopek, na podlagi katerega bi lahko bili ciprski organi oblasti zaprosili za pomoč Rusije pri preiskavi okoliščin glede bivanja gdč. Rantseve na Cipru in njene kasnejše smrti. Generalni državni tožilec Ruske federacije je ponudil nezahtevano zavezo, da bo Rusija pomagala pri kakršnem koli zaprosilu Cipra za pravno pomoč za nadaljnje zbiranje dokazov (glej odstavek 70 zgoraj). Vendar pa ni nobenih dokazov, da bi ciprski organi oblasti zaprosili Rusijo za kakršno koli pravno pomoč v okviru svoje preiskave. V teh okoliščinah Sodišče ugotavlja, da je zavrnitev

---

¹ Op. prev.: dobesedno "so imeli obveznost".

ciprskih organov oblasti, da bi zaprosile za pravno pomoč, da bi pridobile pričanje dveh ruskih žensk, ki sta delali z gdč. Rantsevo v kabaretu, še posebej obžalovanja vredno glede na vrednost takšnih pričanj za razjasnitev zadev, ki so bile osrednjega pomena za preiskavo. Kljub temu, da je gdč. Rantseva umrla leta 2001, pritožnik še vedno pričakuje zadovoljivo pojasnitev okoliščin, ki so vodile do njene smrti.

242. Sodišče zatorej ugotavlja, da je prišlo do postopkovne kršitve 2. člena Konvencije kar zadeva neuspeh ciprskih organov oblasti, da bi opravili učinkovito preiskavo o smrti gdč. Rantseve.

ii. Rusija

243. Sodišče se sklicuje na to, da je gdč. Rantseva umrla na Cipru. Zatorej, razen če se lahko izkaže, da gre v pričujočem primeru za posebne značilnosti, zaradi katerih bi bilo treba opustiti splošni pristop, obveznost, da se zagotovi učinkovito preiskavo velja samo za Ciper (glej, *mutatis mutandis*, *Al-Adsani v Združeno kraljestvo* [GC], št. 35763/97, § 38, ECHR 2001-XI).

244. Kar zadeva obstoj posebnih značilnosti se pritožnik opira na dejstvo, da je bila gdč. Rantseva ruska državljanka. Vendar pa sodišče meni, da 2. člen ne zahteva, da kazensko pravo držav članic predpisuje univerzalno pristojnost v primerih, ki vključujejo smrt enega od njihovih državljanov. Drugih posebnih značilnosti, ki bi podprle obveznost Rusije, da opravi svojo lastno preiskavo, ni. Zatorej Sodišče zaključuje, da ni šlo za neodvisno obveznost, dodeljeno Rusiji na podlagi 2. člena Konvencije, da preišče smrt gdč. Rantseve.

245. Vendar pa je posledica obveznosti, ki jo ima preiskovalna država, da zaščiti dokaze, ki se nahajajo na območju druge jurisdikcije, dolžnost, dodeljena tej drugi državi, kjer se dokaz nahaja, da nudi kakršnokoli pomoč v okviru svojih pristojnosti in sredstev, zaprosenih na podlagi zaprosila za pravno pomoč. V pričujočem primeru je bil, kot je navedeno zgoraj, v zvezi z dokazi dveh ruskih žensk Generalni državni tožilec Ruske federacije pripravljen ravnati v skladu s kakršnimkoli zaprosilom za medsebojno pravno pomoč, ki bi bila posredovana ruskim organom oblasti, in pridobiti izjave prič, vendar takšnega zaprosila ni prejel (glej odstavek 241 zgoraj). Pritožnik je dokazoval, da bi bili morali ruski organi oblasti opraviti zaslišanje dveh žensk navkljub odsotnosti kakršnega koli zaprosila ciprskih organov oblasti. Vendar pa Sodišče opozarja, da je bil Ciper odgovoren za preiskavo smrti gdč. Rantseve. Zaradi odsotnosti zaprosila za pravno pomoč ruski organi oblasti niso bili dolžni sami zaščititi dokazov v skladu z 2. členom.

246. Kar zadeva pritožnikovo pritožbo, da ruski organi oblasti niso zahtevali uvedbe kazenskega postopka, Sodišča upošteva, da so ruski organi oblasti na široko uporabili možnosti, ki jih predstavljajo sporazumi o medsebojni pravni pomoči, da bi pritisnili na ciprske organe oblasti v zvezi

z ukrepanjem v zadevi (glej, na primer, odstavke 48, 52, 55, 57 in 61 do 62 zgoraj). Še posebej so s pismom z dne 11. decembra 2001 zaprosili, da se opravi nadaljnja preiskava o smrti gdč. Rantseve, da se opravi razgovore z ustreznimi pričami in da ciprski organi oblasti vložijo obtožnico za umor, ugrabitev in nezakoniti odvzem prostosti v zvezi s smrtjo gdč. Rantseve (glej odstavek 52 zgoraj). S pismom z dne 27. decembra 2001 so posredovali posebno zaprosilo, da se sproži kazenski postopek (glej odstavek 53 zgoraj). Zaposilo so večkrat ponovili.

247. V zaključku Sodišče ugotavlja, da v primeru Ruske federacije ni šlo za postopkovno kršitev 2. člena.

IV. DOMNEVNA KRŠITEV 3. ČLENA KONVENCIJE

248. Pritožnik je ciprskim organom oblasti očital kršitev 3. člena Konvencije v zvezi z neuspešnim ukrepanjem za zaščito gdč. Rantseve pred slabim ravnanjem in glede neuspešne preiskave o tem, ali je bila gdč. Rantseva v obdobju do njene smrti žrtev nečloveškega ali ponižujočega ravnanja. 3. člen določa, da:

“Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati.”

A. Stališča, ki so jih predložile stranke

1. Pritožnik

249. Pritožnik je dokazoval, da je v pričujočem primeru nastala pozitivna obveznost za zaščito gdč. Rantseve pred slabim ravnanjem posameznikov. Trdil je, da sta dve forenzični poročili, opravljena po smrti gdč. Rantseve, razkrili, da se pojasnilo o njeni smrti ne sklada z zabeleženimi poškodbami. Dokazoval je, da pridobljene izjave prič niso zagotovile zadovoljivega odgovora na vprašanje, ali so bile poškodbe na telesu gdč. Rantseve prisotne pred njeno smrtjo. Kljub temu ciprski organi oblasti niso opravili preiskave o tem, ali je bila gdč. Rantseva izpostavljena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju. Nadalje, ciprski organi oblasti niso storili nobenega koraka, da bi preprečili tveganje slabega ravnanja z gdč. Rantsevo v okoliščinah, v katerih so oblasti vedele, ali bi morale vedeti za resnično in neposredno nevarnost. Zato je po mnenju pritožnika prišlo do kršitve 3. člena Konvencije.

2. Ciprska vlada

250. V svojih pisnih stališčih je ciprska vlada oporekala vsakršno kršitev 3. člena. Poudarili so, da v spisu o preiskavi ni bilo nič takšnega, kar bi lahko kazalo na to, da je bila gdč. Rantseva pred njeno smrtjo izpostavljena

nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju. V vsakem primeru je bila opravljena temeljita preiskava o okoliščinah smrti gdč. Rantseve, ki bi lahko privedla do identifikacije in kaznovanja odgovornih oseb. Zato je preiskava bila skladna s 3. členom.

251. V svoji kasnejši enostranski izjavi (glej odstavek 187 zgoraj) je ciprska vlada priznala, da je prišlo do kršitve postopkovne obveznosti, ki izhaja iz 3. člena Konvencije, v kolikor je bila policijska preiskava o tem, ali je bila gdč. Rantseva izpostavljena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, neučinkovita. Prav tako je potrdila, da so bili imenovani trije neodvisni preiskovalci, da bi preiskali okoliščine v zvezi z zaposlitvijo in bivanjem gdč. Rantseve na Cipru, in tega, ali je bila izpostavljena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju.

B. Presoja Sodišča

252. Sodišče ugotavlja, da ni dokazov o tem, da bi bila gdč. Rantseva pred njeno smrtjo izpostavljena slabemu ravnanju. Vendar pa je jasno, da sta uporaba nasilja in slabo ravnanje z žrtvami skupna značilnost trgovine z ljudmi (glej odstavke 85, 87 do 88 in 101 zgoraj). Sodišče zatorej meni, da je v odsotnosti kakršnih koli posebnih obtožb o slabem ravnanju, kakršnega koli nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, ki ga je gdč. Rantseva utrpela pred njeno smrtjo, neposredno povezano z domnevno trgovino z ljudmi in izkoriščanjem. Zato Sodišče zaključuje, da ni treba ločeno preučiti pritožnikove pritožbe v zvezi s 3. členom, in bo obravnavalo izpostavljena splošna vprašanja v kontekstu svoje preučitve pritožnikove pritožbe na podlagi 4. člena Konvencije.

V. DOMNEVNA KRŠITEV 4. ČLENA KONVENCIJE

253. Pritožnik je zatrjeval, da so ruski in ciprski organi oblasti kršili 4. člen Konvencije, ker niso zaščitili njegove hčerke pred trgovino z ljudmi in ker niso opravili učinkovite preiskave o okoliščinah njenega prihoda na Ciper in narave njene tamkajšnje zaposlitve. 4. člen določa, kolikor je ustrezno, da:

“1. Nikogar se ne sme držati v suženjstvu ali v podložnosti.

2. Od nikogar se ne sme zahtevati, naj opravlja prisilno ali obvezno delo.

...”

A. Stališča, ki so jih predložile stranke

1. Pritožnik

254. S sklicevanjem na zadevo *Siliadin v Francija*, št. 73316/01, ESČP 2005-VII in Konvencijo za boj proti trgovini (glej odstavke 162 do 174 zgoraj) je pritožnik trdil, da bi ciprski organi oblasti imeli obveznost sprejeti zakone za boj proti trgovini in uvesti in okrepiti politike in programe za boj proti trgovini z ljudmi. Izpostavil je poročila Komisarja za človekove pravice Sveta Evrope (glej odstavke 91 do 104 zgoraj), ki so po njegovem pokazala, da je prišlo do poslabšanja položaja mladih tujih žensk, ki so se preselile na Ciper, da bi delala kot kabaretne artistke. Ugotovil je, da obveznosti, naložene Cipru za boj proti trgovini z ljudmi, niso bile izpolnjene. Pritožnik je še posebej poudaril, da ciprski organi oblasti niso mogli pojasniti, zakaj so na policijski postaji bili izročili gdč. Rantsevo njenemu nekdanjemu delodajalcu, namesto da bi jo bili izpustili (glej odstavek 82 zgoraj). Trdil je, da s tem dejanjem ciprski organi oblasti niso uspešno ukrepali, da bi zaščitili njegovo hčerko pred trgovino z ljudmi. Poleg tega niso uspešno opravili preiskave o tem, ali je bila njegova hčerka žrtev trgovine z ljudmi, ter ali je bila izpostavljena spolnemu ali drugemu izkoriščanju. Čeprav je gdč. Rantseva bila vstopila na Ciper prostovoljno, da bi delala v kabaretu, je Sodišče ugotovilo, da predhodno soglasje, brez nadaljnjega, ne negira ugotovitve o prisilnem delu (s sklicevanjem na *Van der Mussele v Belgija*, 23. november 1983, § 36, Serija A št. 70).

255. V zvezi z Rusijo je pritožnik poudaril da ob zadevnem času ruski Kazenski zakonik ni vseboval določb, ki so izrecno obravnavale trgovino z ljudmi. Dokazoval je, da so se ruski organi oblasti zavedali posebnega problema mladih žensk, s katerimi so trgovali in jih prepeljali na Ciper, da bi delale v spolni industriji. Zatorej je bila Ruska federacija dolžna sprejeti ukrepe, da bi preprečila izkoriščanje in trgovino z ruskimi ženskami, vendar tega ni storila. V pričujočem primeru je imela posebno obveznost, da bi preiskala okoliščine prihoda gdč. Rantseve na Ciper in naravo njene tamkajšnje zaposlitve, vendar takšna preiskava ni bila izvedena.

2. Ciprska vlada

256. V svojih pisnih stališčih je ciprska vlada potrdila, da v obdobju pred ali po smrti gdč. Rantseve niso ukrepali, da bi ugotovili, ali je bila gdč. Rantseva žrtev trgovine z ljudmi, ter ali je bila izpostavljena spolnemu ali drugim oblikam izkoriščanja. Vendar so zanikali, da je prišlo do kršitve 4. člena Konvencije. Dopustili so, da je imela država pozitivne obveznosti, ki so zahtevale kaznovanje in učinkovit pregon vsakršnega dejanja, katerega cilj bi bilo zadrževanje osebe v suženjstvu, služabništvu ali opravljanje prisilnega ali obveznega dela. Vendar so po analogiji z 2. in 3. členom trdili, da so pozitivne obveznosti nastale le, ko so organi oblasti vedeli, ali

bi morali vedeti za resnično in neposredno nevarnost, da se nek identificiran posameznik nahaja v takšnem položaju. Te pozitivne obveznosti bi bile kršene le, ko organi oblasti pozneje ne bi ukrepali v okviru obsega njihove pristojnosti, s čimer bi lahko, upoštevaje utemeljeno presojo, po pričakovanju preprečili to nevarnost.

257. V pričujočem primeru ni bilo v spisu o preiskavi ničesar, niti ni bilo kakršnih koli drugih dokazov, ki bi nakazovali, da se je gdč. Rantseva nahajala v suženjstvu ali služabništvu, ali da je morala opravljati prisilno ali obvezno delo. Ciprska vlada je nadalje izpostavila dejstvo, da pritožnik pri domačih organih oblasti ni vložil nobene pritožbe o tem, da je bila njegova hčer žrtev trgovine z ljudmi ali izkoriščanja, in da noben dopis ruskih organov oblasti ni navedel takšne pritožbe. Pred svojo smrtjo gdč. Rantseva ni navedla nobenih obtožb takšne narave in obvestilo, ki ga je pustila v stanovanju, kjer je pisalo, da je utrujena in, da se bo vrnila v Rusijo (glej odstavek 17 zgoraj) ni zadostovalo, da bi podprli kakršne koli takšne obtožbe. Vlada se je sklicevala na to, da se je zgodilo prvič, da je bila obtožba takšne narave prvič vložena pri organih oblasti, dne 13. aprila 2006, ko jo je vložil ruski pravoslavni duhovnik v Limassolu. Dokazovali so, da ruski organi oblasti niso sodelovali s ciprskimi organi oblasti, in da niso pridobili izjav dveh ruskih žensk, ki sta bili delali v kabaretu skupaj z gdč. Rantsevo.

258. V svoji poznejši enostranski izjavi (glej odstavek 187 zgoraj) je ciprska vlada dopustila, da je bila kršila svoje pozitivne obveznosti na podlagi 4. člena in da ni ukrepala, da bi ugotovila, ali je bila gdč. Rantseva žrtev trgovine z ljudmi ter ali je bila izpostavljena spolnemu ali kakšni drugi obliki izkoriščanja. Prav tako je potrdila, da so bili imenovani trije neodvisni preiskovalci, da bi preiskali okoliščine zaposlitve in bivanja gdč. Rantseve na Cipru, in ali so obstajali kakršnikoli dokazi o tem, da je bila žrtev trgovine z ljudmi ali izkoriščanja.

3. Ruska vlada

259. Kakor je zapisano zgoraj, je ruska vlada ugovarjala, da ravnanje z gdč. Rantsevo v pričujočem primeru spada na področje 4. člena (glej odstavek 209 zgoraj).

260. Glede bistva zadeve se je ruska vlada strinjala, da so pozitivne obveznosti, nastale na podlagi 4. člena, zahtevale, da države članice zagotovijo, da prebivalci niso pridržani v suženjstvu ali služabništvu ali prisiljeni delati. Ko je do takšnega primera prišlo, so morale države članice vzpostaviti učinkoviti okvir za zaščito in ponovno vzpostavitev pravic žrtev ter za pregon oseb, krivih kaznivih dejanj. Vendar pa, v kolikor je bila pritožnikova pritožba naperjena zoper Rusijo, je pritožnik v svojem argumentu trdil, da bi morale ruske oblasti vzpostaviti sistem preventivnih ukrepov, da bi zaščitile državljane, ki so odhajali v tujino. Ruska vlada je poudarila, da bi kakršni koli takšni ukrepi morali vzpostaviti ravnovesje

med 4. členom in pravico do svobode gibanja, ki ga zagotavlja 2. člen Protokola št. 4 Konvencije, ki določa da: "Vsakdo lahko svobodno zapusti katero koli državo, vključno tudi lastno." Prav tako so dokazovali, da je obseg kakršnihkoli takšnih ukrepov znatno omejen s potrebo po spoštovanju suverenosti države, v katero želi državljani odpotovati.

261. Po trditvah ruske vlade je bila v ruskem kazenskem pravu določena obilica ukrepov za preprečitev kršitev 4. člena, za zaščito žrtev in za pregon storilcev. Čeprav ob ustreznem času rusko kazensko pravo ni vsebovalo določb o trgovini z ljudmi in suženjskem delu, bi takšno ravnanje vseeno lahko spadalo v okvir opredelitev drugih kaznivih dejanj, kot so grožnje z umorom ali povzročitev hude škode za zdravje, ugrabitev, nezakoniti odvzem prostosti in kazniva dejanja zoper spolno integriteto (glej odstavke 133 do 135). Ruska vlada je tudi opozorila na različne mednarodne pogodbe, ki jih je Ruska federacija ratificirala, vključno s Konvencijo o suženjstvu iz leta 1926 (glej odstavke 137 do 141 zgoraj) in Palermskim protokolom iz leta 2000 (glej odstavke 149 do 155 zgoraj), in poudarila, da je Rusija podpisala številne sporazume o medsebojni pravni pomoči (glej odstavke 175 do 185 zgoraj). V pričujočem primeru so aktivno ukrepali, da bi v okviru pogodb o medsebojni pravni pomoči naredili odločilen korak za identifikacijo in kaznovanje oseb, krivih za kazniva dejanja. Nadalje so pojasnili, da je bila dne 27. julija 2006 uporaba Kazenskega zakonika razširjena tako, da bi omogočila pregon nedržavljanov, ki so zagrešili kazniva dejanja zoper ruske državljane izven ruskega ozemlja. Vendar je izvrševanje tega pooblastila odvisno od soglasja države, na ozemlju katere je bilo storjeno kaznivo dejanje.

262. Kar zadeva odhod gdč. Rantseve na Ciper so ruski organi oblasti poudarili, da so se seznanili z odhodom državljana iz Rusije šele v tistem trenutku, ko je posameznik prečkal mejo. Ko so bile zahteve za vstop v namembno državo izpolnjene in v odsotnosti kakršnihkoli okoliščin, ki bi preprečevale odhod, ruskim organom oblasti ni bilo dovoljeno prepovedati osebi, da bi uveljavila svoje pravice do svobode gibanja. Zato so ruski organi oblasti lahko zgolj svetovali in opozorili svoje državljane o morebitnih nevarnostih. Preko medijev so zagotovili opozorila ter podrobnejše informacije v zvezi z dejavniki tveganja.

263. Ruska vlada je tudi zaprosila, da Sodišče upošteva, da proti Cipru ni bilo predhodnih ugotovitev o kršitvah 4. člena. Predložili so stališče, da so imeli pravico, da to upoštevajo pri razvoju svojih odnosov s Ciprom.

4. Stališča, ki so jih predložile tretje stranke

a. Interights (International Centre for the Protection of Human Rights – Mednarodni center za zaščito človekovih pravic)

264. Organizacija Interights je izpostavila vedno večjo ozaveščenost o trgovini z ljudmi in sprejetje številnih mednarodnih in regionalnih

instrumentov za boj proti trgovini z ljudmi. Vendar pa menijo, da so nacionalne politike in ukrepi na tem področju včasih neustrezni in neučinkoviti. Dokazovali so, da je za sleherni pravni sistem najpomembnejša zahteva, da učinkovito obravnava trgovino z ljudmi, spoznanje o potrebi po multidisciplinarnem pristopu, sodelovanju med državami, in pravni okvir s celostnim pristopom do človekovih pravic.

265. Organizacija Interights je poudarila, da je značilen element trgovine z ljudmi neupoštevanje soglasja žrtve o nameravanem izkoriščanju, ko so bila uporabljena kakršna koli sredstva nasilja, našteta v Palermkem protokolu (glej odstavek 151 zgoraj). Zato oseba, ki se je zavedala, da bo delala v spolni industriji, ni bila na podlagi tega zavedanja izključena iz statusa žrtve trgovine z ljudmi. Nadaljnjega pomena pa je bilo razlikovanje med tihotapljenjem, ki se je nanašalo predvsem na zaščito države pred nezakonitim preseljevanjem, in trgovino z ljudmi, ki je bila kaznivo dejanje zoper posameznike in ni nujno vključevalo čezmejni element.

266. Ob trditvi, da je bila trgovina z ljudmi oblika sodobnega suženjstva, je organizacija Interights izpostavila sklepe Mednarodnega sodišča za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije v primeru *Tožilec v Kunarac in drugi* (glej odstavke 142 do 143 zgoraj) in dokazovala, da je bila nujna posledica te sodbe, da opredelitev suženjstva ne zahteva obstoja pravice lastništva nad osebo, ampak zgolj da je prisotno eno ali več pooblastil, pripisanih takšni pravici. Tako lahko sodobno razumevanje izraza "suženjstvo" vključuje situacije, ko je žrtev izpostavljena nasilju in prisili, zaradi česar ima storilec popoln nadzor nad žrtvijo.

267. Organizacija Interights je obravnavala pozitivne obveznosti držav članic v skladu s Konvencijo v kontekstu trgovine z ljudmi. Posebej še je organizacija Interights zatrjevala, da je obstajala obveznost, da se sprejme ustrezna zakonodaja o trgovini z ljudmi, kot je določeno v Konvenciji za boj proti trgovini (glej odstavke 160 do 174 zgoraj) in podprto s sodno prakso Sodišča. Takšna zakonodaja je bila potrebna za kriminalizacijo trgovine z ljudmi, da bi se ugotavljala odgovornost pravnih ter fizičnih oseb, za uvedbo revizijskih postopkov v zvezi z izdajo dovoljenj in delovanjem podjetij, ki se pogosto uporabljajo kot kritje za trgovino z ljudmi, in za določitev ustreznih kazni. Druge pozitivne obveznosti so vključevale obveznosti do odvratanja povpraševanja po trgovini z ljudmi, po zagotovitvi ustreznega odziva glede kazenskega pregona, da bi se identificiralo in zatrlo kakršnokoli vpletenost uslužbencev organov kazenskega pregona pri kaznivih dejanjih v zvezi z trgovino z ljudmi, po vzpostavitvi zaupanje žrtve do policije in pravosodnega sistema in po zagotovitvi, da je z uvedbo ustreznega usposabljanja identifikacija žrtev trgovine z ljudmi potekala uspešno in učinkovito. Raziskave o najboljših praksah, metodah in strategijah, dviganje ozaveščenosti v medijih in civilni družbi, informacijske kampanje, ki so vključevale javne organe in oblikovalce politik, izobraževalni programi in usmerjanje na spolni turizem

so tudi bila področja možnih ukrepov države, ki jih je identificirala organizacija Interights.

268. Nazadnje je organizacija Interights dokazovala, da je obstajala implicirana pozitivna obveznost držav, da opravijo učinkovito in skrbno preiskavo o obtožbah glede trgovine z ljudmi. Takšna preiskava bi morala izpolnjevati pogoje za preiskave, ki se zahtevajo na podlagi 2. člena Konvencije.

b. Center AIRE (Advice on Individual Rights in Europe – Nasvet o posameznih pravicah v Evropi)

269. Center AIRE je izpostavil čedalje večje število ljudi, večina katerih je žensk in otrok, ki vsako leto postanejo žrtve trgovine z ljudmi za namene spolnega ali druge oblike izkoriščanja. Opozorili so na hude fizične in psihične posledice za žrtve, ki žrtev pogosto preveč travmatizirajo, da bi se ustreznim organom oblasti predstavile kot žrtve trgovine z ljudmi. Še posebej so se sklicevali na ugotovitve poročila Ministrstva za zunanje zadeve ZDA iz leta 2008, *Poročilo o trgovini z ljudmi*, v katerem so avtorji ugotovili, da Ciper ni zagotovil dokazov, da je glede na pretekla leta povečal svoja prizadevanja za boj proti hudim oblikam trgovine z ljudmi (glej odstavek 106 zgoraj).

270. Na splošno je Centre AIRE poudaril zaskrbljenost, da so bile pravice žrtev trgovine z ljudmi pogosto podrejene drugim ciljem v boju proti trgovini z ljudmi. Mednarodni in regionalni instrumenti o trgovini z ljudmi pogosto niso bile vsebovane praktične ali učinkovite pravice za zaščito žrtev. Poleg zahtev glede preiskave in pregona kaznivih dejanj na področju trgovine z ljudmi, so bile določbe Palermškega protokola o zaščiti žrtev, po trditvah centra AIRE, “na splošno bodisi opominjajoče ali zaželenene”, in so obvezovale države, da “preučijo” ali “si prizadevajo” uvesti določene ukrepe.

271. Nazadnje je Center AIRE ugotovil, da mora jurisprudenca nadzornih organov za mednarodne instrumente za boj proti trgovini z ljudmi šele v celoti obravnavati obseg in vsebino pozitivnih obveznosti, ki jih imajo države v okoliščinah, ki nastajajo iz pričujoče pritožbe. Glede jurisprudence tega Sodišča, je Center AIRE ugotovil, da čeprav je Sodišče že bilo pozvano, da preuči obseg uporabe 4. člena v primeru trgovine z ljudmi (*Siliadin*, citirano zgoraj), je ta primer izključno obravnaval nezmožnost države, da bi določila ustrezne določbe kazenskega prava za preprečitev in kaznovanje storilcev. S sklicevanjem na sodno prakso, ki se je oblikovala v kontekstu 2., 3. in 8. člena Konvencije, je Center AIRE dokazoval, da so imele države pozitivno obveznost, da zagotovijo zaščito, ko so vedele, ali bi morale vedeti, da je posameznik bil žrtev, ali je bil v nevarnosti, da bi postal žrtev trgovine z ljudmi. Ti posebni zahtevani ukrepi bi bili odvisni od okoliščin, vendar državam ni bilo dovoljeno, da bi

takšnega posameznika pustili nezaščitenega, ali, ga vrnili v situacijo trgovanja in izkoriščanja.

B. Presoja Sodišča

1. Uporaba 4. člena Konvencije

272. Prvo vprašanje, ki se pojavlja je, ali pričujoči primer sodi na področje uporabe 4. člena. Sodišče opozarja, da 4. člen ne omenja trgovine z ljudmi, prepušča pa "suženjstvo", "služabništvo" in "prisilno ali obvezno delo."

273. Sodišče ni določb Konvencije nikoli upoštevalo kot edini referenčni okvir za razlago pravic in svoboščin, ki so v njej določene (*Demir in Baykara v Turčija* [GC], št. 34503/97, § 67, 12. november 2008). Dolgo je poudarjalo, da je eno izmed glavnih načel uporabe določb Konvencije to, da jih ne uporablja v vakumu (glej *Loizidou v Turčija*, 18. december 1996, *Poročila o sodbah in odločbah* 1996-VI; in *Öcalan v Turčija* [GC], št. 46221/99, § 163, ECHR 2005-IV). Kot mednarodno pogodba je treba Konvencijo tolmačiti v luči pravil tolmačenja, ki so določena v Dunajski konvenciji o pogodbenem pravu z dne 23. maja 1969.

274. Na podlagi Konvencije mora Sodišče presojati tako, da se besedam v njihovem kontekstu in v luči cilja in namena določbe, iz katere izhajajo, podeli običajen pomen (glej *Golder v Združeno kraljestvo*, 21. februar 1975, § 29, Serija A št. 18; *Loizidou*, navedeno zgoraj, § 43; in člen 31 § 1 Dunajske konvencije). Sodišče mora upoštevati dejstvo, da je kontekst določbe meddržavni sporazum za učinkovito zaščito posameznih človekovih pravic, in da je treba Konvencijo brati kot celoto ter jo tolmačiti na takšen način, da se spodbuja notranjo doslednost in skladnost med njenimi različnimi določbami (*Stec in drugi v Združeno kraljestvo* (odločitev) [GC], št. 65731/01 in 65900/01, § 48, ESČP 2005-X). Upoštevati je treba tudi sleherna ustrezna pravila in načela mednarodnega prava, ki se uporabljajo v odnosih med državami pogodbenicami, in Konvencijo je treba, kolikor je to mogoče, tolmačiti v skladu z ostalimi pravili mednarodnega prava, katerih del je (glej *Al-Adsani v Združeno kraljestvo* [GC], št. 35763/97, § 55, ECHR 2001-XI; *Demir in Baykara*, navedeno zgoraj, § 67; *Saadi v Združeno kraljestvo* [GC], št. 13229/03, § 62, ESČP 2008-...; in 31. člen odst. 3 (c) Dunajske konvencije).

275. Nazadnje Sodišče poudarja, da predmet in namen Konvencije kot instrumenta za zaščito individualnih človekovih pravic zahtevata, da se določbe Konvencije tolmačijo in uporabljajo tako, da postanejo njeni nadzorni ukrepi praktični in učinkoviti (glej, *med drugim*, *Soering v Združeno kraljestvo*, 7. julij 1989, § 87, Serija A št. 161; in *Artico v Italija*, 13. maj 1980, § 33, Serija A št. 37).

276. V primeru *Siliadin*, upošteva je področje »suženjstva« na podlagi 4. člena, se je Sodišče sklicevalo na klasično definicijo suženjstva iz Konvencije o suženjstvu iz leta 1926, ki je zahtevala izvrševanje dejanske pravice lastništva in zmanjšanje statusa zadevnega posameznika na status »predmeta« (*Siliadin*, navedeno zgoraj, § 122). Kar zadeva koncept »služabništva« je Sodišče odločilo, da, kar je prepovedano je "posebno resna oblika odrekanja svobode" (glej *Van Droogenbroeck v Belgija*, Poročilo Komisije z dne 9. julija 1980, §§ 78-80, Serija B št. 44). Koncept »služabništva« predvideva obveznost, da se storitve nekoga zagotovijo pod prisilo in je povezan s konceptom »suženjstva« (glej *Seguin v Francija* (odločitev), št. 42400/98, 7. marec 2000; in *Siliadin*, navedeno zgoraj, § 124). Da nastane »prisilno ali obvezno delo« je Sodišče odločilo, da mora obstajati neka telesna ali duševna omejitev ter nekakšno teptanje posameznikove volje (*Van der Mussele v Belgija*, 23. november 1983, § 34, Serija A št. 70; *Siliadin*, navedeno zgoraj, § 117).

277. Ni presenetljivo, da v Konvenciji ni bilo izrecne navedbe o trgovini z ljudmi. Konvencijo je navdihnila Splošna deklaracija o človekovih pravicah, ki jo je razglasila Generalna skupščina Združenih narodov leta 1948, ki sama po sebi izrecno ne omenja trgovine z ljudmi. V svojem 4. členu Deklaracija prepoveduje »suženjstvo in trgovino s sužnji v kakršnikoli obliki.« Vendar pa pri presoji o obsegu 4. člena Konvencije ne bi smeli pozabiti na posebne značilnosti Konvencije ali na dejstvo, da je živi instrument, ki ga je treba tolmačiti v luči današnjih razmer. Vedno višji standardi, ki se zahtevajo na področju zaščite človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ustrezno in neizogibno zahtevajo večjo trdnost pri presoji kršitev temeljnih vrednot demokratičnih družb (glej, med mnogimi drugimi organi oblasti, *Selmouni v Francija* [GC], št. 25803/94, § 101, ECHR 1999-V; *Christine Goodwin v Združeno kraljestvo* [GC], št. 28957/95, § 71, ECHR 2002-VI; in *Siliadin*, navedeno zgoraj, § 121).

278. Sodišče ugotavlja, da se je v zadnjih letih trgovina z ljudmi kot globalen pojav znatno povečala (glej odstavke 89, 100, 103 in 269 zgoraj). V Evropi je bila njena rast delno posledica razpada nekdanjega komunističnega bloka. Sklep Palermškega protokola iz leta 2000 in Konvencija za boj proti trgovini iz leta 2005 prikazujeta vse večjo spoznanje na mednarodni ravni o razširjenosti trgovine z ljudmi in potrebo po ukrepih za boj proti trgovini.

279. Sodišče je redkokdaj pozvano, da preuči uporabo 4. člena. Do sedaj je Sodišče samo enkrat preučevalo, v kolikšnem obsegu ravnanje, ki je povezano s trgovino z ljudmi, spada na področje uporabe tega člena (*Siliadin*, navedeno zgoraj). V tistem primeru je Sodišče sklenilo, da je ravnanje, ki ga je trpel pritožnik, ustrezalo služabništvu in prisilnemu ali obveznemu delu, dasiravno ni bilo daleč od suženjstva. V luči širjenja tako trgovine same kot tudi sprejetih ukrepov za boj proti trgovini, Sodišče meni, da je v pričujočem primeru primerno, da se preuči, v kolikšni meri se lahko

šteje, da trgovina z ljudmi sama nasprotuje duhu in namenom 4. člena Konvencije, tako da sodi na področje uporabe jamstev, ki jih nudi ta člen, brez potrebe, da se oceni, za katero od treh vrst predpisanega ravnanja gre v posebnem ravnanju v pričujočem primeru.

280. Sodišče ugotavlja, da je Mednarodno kazensko sodišče za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije sklenilo, da se je tradicionalen koncept »suženjstva« razvil, tako da vključuje različne sodobne oblike suženjstva, ki temeljijo na izvršitvi katerih koli ali vseh pooblastil, ki se pripisujejo pravici lastništva (glej odstavek 142 zgoraj). Pri presoji, ali situacija ustreza sodobni obliki suženjstva, je Sodišče odločilo, da so pomembni dejavniki vključevali, ali je prišlo do nadzora svobodnega gibanja osebe ali fizičnega okolja, ali so obstajali elementi psihološkega nadzora, ali so bili sprejeti ukrepi za preprečevanje ali onemogočanje pobega, in ali je obstajal nadzor nad spolnostjo in prisilnim delom (glej odstavek 143 zgoraj).

281. Sodišče meni, da trgovina z ljudmi, glede na njej lastno naravo in glede na njen cilj izkoriščanja, temelji na izvrševanju pooblastil, ki se pripisujejo pravici lastništva. Človeka obravnava kot blago, ki se ga lahko kupi in proda ter ga prisili k delu, pogosto za nekaj ali celo nič plačila, navadno v spolni industriji, vendar tudi drugje (glej odstavke in zgoraj). Implicitno je, da gre za strog nadzor nad aktivnostmi žrtev, katerih gibanje je pogosto omejeno (glej odstavke 85 in 101 zgoraj). Vključuje uporabo nasilja in groženj, usmerjenim proti žrtvam, ki živijo in delajo v slabih pogojih (glej odstavke 85, 87 do 88 in 101 zgoraj). V organizaciji Interights in v obrazložitvenem poročilu, ki spremlja Konvencijo za boj proti trgovini, jo opisujejo kot sodobno obliko stare svetovne trgovine s sužnji (glej odstavke 161 do 266 zgoraj). Ciprska Varuhinja za človekove pravice se je sklicevala na spolno izkoriščanje in trgovino z ljudmi, ki poteka "pod režimom modernega suženjstva" (glej odstavek 84 zgoraj).

282. Ni dvoma, da trgovina z ljudmi ogroža človeško dostojanstvo in temeljne svoboščine njenih žrtev in je ni mogoče šteti za združljivo z demokratično družbo in vrednotami, ki so opisane v Konvenciji. V skladu s svojo obveznostjo, da tolmači Konvencijo v luči današnjih razmer, Sodišče meni, da ni potrebno ugotoviti, ali ravnanje, nad katerim se je pritožnik pritožil predstavlja »suženjstvo«, »služabništvo« ali »prisilno in obvezno delo.« Namesto tega Sodišče zaključuje, da trgovina z ljudmi sama po sebi, znotraj pomena 3(a) člena Palermškega protokola in 4(a) člena Konvencije za boj proti trgovini, spada na področje uporabe 4. člena Konvencije. Ugovor ruske vlade o nezdružljivosti *ratione materiae* se zato zavrne.

2. Splošna načela 4. člena

283. Sodišče ponavlja, da skupaj z 2. in 3. členom, 4. člen vsebuje eno od temeljnih vrednot demokratičnih družb, ki tvorijo Svet Evrope (*Siliadin*, navedeno zgoraj, § 82). V nasprotju z drugimi materialnimi določbami

Konvencije, 4. člen ne predvideva izjem, in nobena razveljavitev od njegovih določb ni dopustna na podlagi 15. § 2 člena celo v primeru splošne nevarnosti, ko je ogroženo življenje naroda.

284. Pri presojanju, ali je prišlo do kršitve 4. člena, je treba upoštevati ustrežni, uveljavljeni pravni ali regulativni okvir (glej smiselno, *Nachova in Drugi v Bolgarija* [GC], št. 43577/98 in 43579/98, § 93, ESČP 2005-VII). Sodišče meni, da mora biti spekter zaščitnih ukrepov, ki so določeni v nacionalni zakonodaji, primeren za zagotavljanje praktične in učinkovite zaščite pravic žrtev ali potencialnih žrtev trgovine z ljudmi. Zato poleg ukrepov na področju kazenskega prava za kaznovanje trgovcev z ljudmi 4. člen zahteva, da države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi se regulira delovanje podjetij, ki se pogosto uporabljajo kot krinka za trgovino z ljudmi. Nadalje morajo pravila držav o priseljevanju obravnavati ustrezne pomisleke v zvezi s spodbujanjem, lajšanjem in strpnostjo do trgovine z ljudmi (glej, *smiselno, Guerra in drugi v Italija*, 19. februar 1998, §§ 58 do 60, *Poročila o sodbah in sklepih* 1998-I; *Z in drugi v Združeno kraljestvo* [GC], št. 29392/95, §§ 73 do 74, ESČP 2001-V; in *Nachova in drugi*, navedeno zgoraj, §§ 96 to 97 in 99-102).

285. Sodišče je v sodbi primera *Siliadin* potrdilo, da je posledica 4. člena posebna pozitivna obveznost držav članic, da kaznujejo in učinkovito preganjajo vsakršno dejanje, katerega cilj bi bilo zadrževanje osebe v suženjstvu, služabništvu ali v prisilnem ali obveznem delu (navedeno zgoraj, §§ 89 in 112). Da bi izpolnile to obveznost, morajo države članice sprejeti zakonodajni in upravni okvir za prepoved in kaznovanje trgovine z ljudmi. Sodišče upošteva, da se Palermški protokol in Konvencija za boj proti trgovini nanašata na potrebo po celovitem pristopu k boju proti trgovini z ljudmi, ki poleg ukrepov za kaznovanje trgovcev vključuje ukrepe za preprečevanje trgovine z ljudmi in zaščito žrtev (glej odstavke 149 do 163 zgoraj). Iz določb teh dveh dokumentov je jasno, da so države pogodbenice, vključno s skoraj vsemi državami članicami Sveta Evrope, oblikovale mnenje, da je lahko zgolj kombinacija ukrepov, ki obravnava vse tri vidike, učinkovita v boju proti trgovini z ljudmi (glej tudi navedbe organizacije Interights in centra AIRE v odstavkih 267 in 271 zgoraj). Zato je dolžnost, da se kaznuje in preganja trgovino z ljudmi samo eden od vidikov splošne zaveze držav članic za boj proti trgovini z ljudmi. Obseg pozitivnih obveznosti, ki izhajajo iz 4. člena, je treba obravnavati znotraj širšega konteksta.

286. Kot pri 2. in 3. členu Konvencije lahko tudi 4. člen v določenih okoliščinah zahteva, da država sprejme operativne ukrepe za zaščito žrtev ali potencialnih žrtev trgovine z ljudmi (glej, *smiselno, Osman*, navedeno zgoraj, § 115; in *Mahmut Kaya v Turčija*, št. 22535/93, § 115, ESČP 2000-III). Da so lahko na podlagi pozitivne obveznosti sprejeti operativni ukrepi, ki izhajajo iz okoliščin posameznega primera, je treba dokazati, da so se državni organi zavedali, ali bi se morali zavedati okoliščin, ki bi bile

povod za verodostojen sum, da je bil posameznik izpostavljen resničnemu in neposrednemu tveganju, da se z njim trguje ali se ga izkorišča znotraj 3(a) člena Palermškega protokola in 4(a) člena Konvencije za boj proti trgovini. V primeru pritrdilnega odgovora bo šlo za kršitev 4. člena Konvencije, ko oblasti niso sprejele ustreznih ukrepov v okviru svojih pooblastil, da bi posameznika odstranili iz takšne situacije ali izpostavljenosti tveganju (glej smiselno, *Osman*, navedeno zgoraj, §§ 116 do 117; in *Mahmut Kaya*, navedeno zgoraj, §§ 115 do 116).

287. Ob upoštevanju težav pri ohranjanju reda v sodobnih družbah in pri operativnih odločitvah, ki jih je treba sprejeti v smislu prednostnih nalog in virov, je treba obveznost sprejetja operativnih ukrepov tolmačiti na takšen način, ki za organe oblasti ne pomeni nemogoče ali nesorazmerne obremenitve (glej smiselno, *Osman*, navedeno zgoraj, § 116). Za premislek o sorazmernosti kakršne koli pozitivne obveznosti, ki nastaja v pričujočem primeru, je pomembno, da Palermski protokol, ki sta ga podpisali tako Ciper kot tudi Ruska federacija leta 2000, zahteva, da si države prizadevajo zagotoviti fizično varnost za žrtve trgovine z ljudmi, medtem ko se nahajajo na njihovem ozemlju, za vzpostavitev celovite politike in programov za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi (glej odstavke 153 do 154 zgoraj). Države morajo tudi zagotoviti ustrezno usposabljanje uslužbencev organov pregona in urada za priseljevanje (glej odstavek 155 zgoraj).

288. Kot 2. in 3. člen ima tudi 4. člen za posledico postopkovno obveznost, da se preiščejo situacije, da gre za možno trgovino z ljudmi. Zahteva za preiskavo ni odvisna od pritožbe žrtve ali sorodnika: ko so o zadevi obveščeni organi oblasti morajo ukrepati po uradni dolžnosti (glej smiselno *Paul in Audrey Edwards v Združeno kraljestvo*, št. 46477/99, § 69, ESČP 2002-II). Da je preiskava učinkovita, mora biti neodvisna od tistih oseb, ki so vpletene v dogodke. Prav tako mora pripeljati do ugotovitve identitete in kaznovanja odgovornih posameznikov, torej ne obveznost rezultata, temveč sredstev. Zahteva po neodložljivosti in hitrosti v razumnih okvirih je implicitna v vseh primerih, vendar pa ko je na voljo možnost, da se posameznika odstrani iz škodljive situacije, se je treba nujno lotiti preiskave. Žrtev ali sorodnik mora biti vključen v postopek v takšnem obsegu, kot je potreben za zaščito njegovih legitimnih interesov (glej smiselno *Paul in Audrey Edwards*, navedeno zgoraj, §§ 70 to 73).

289. Nenazadnje Sodišče ponavlja, da je trgovina z ljudmi težava, ki ni pogosto omejena na domači prostor. Ko se z osebo trguje iz ene države v drugo, se lahko kaznivo dejanje na področju trgovine z ljudmi pojavi v državi izvora, v kakršni koli tranzitni državi in v namembni državi. Pomembni dokazi in priče se lahko nahajajo v vseh državah. Čeprav Palermski protokol ne omenja vprašanja pristojnosti, Konvencija za boj proti trgovini izrecno zahteva, da vsaka država vzpostavi sodno pristojnost nad katerim koli kaznivim dejanjem na področju trgovine z ljudmi, storjenim na njenem ozemlju (glej odstavek 172 zgoraj). Takšen pristop je

po mnenju Sodišča logičen samo v luči splošne obveznosti, opisane zgoraj, ki na podlagi 4. člena Konvencije obvezuje vse države, da morajo preiskati domnevna kazniva dejanja na področju trgovine z ljudmi. Poleg obveznosti, da se opravi domača preiskava o dogodkih, ki so se zgodili na njihovih ozemljih, morajo države članice v primerih čezmejne trgovine z ljudmi učinkovito sodelovati z ustreznimi organi drugih držav, ki so vpleteni v preiskavo dogodkov, ki so se zgodili izven njihovega ozemlja. Takšna obveznost je v skladu s cilji držav članic, kot je to izraženo v preambuli Palermškega protokola, da sprejmejo celovit mednarodni pristop k trgovini z ljudmi v izvornih, tranzitnih in namembnih državah (glej odstavek 149 zgoraj). Sklada se tudi z mednarodnimi sporazumi o medsebojni pravni pomoči, v katerih sodelujejo tožene države v pričujočem primeru (glej odstavke 175 do 185 zgoraj).

3. Uporaba splošnih načel v pričujočem primeru

a. Ciper

i. Pozitivna obveznost za sprejem ustreznega zakonodajnega in upravnega okvira

290. Sodišče upošteva, da je bila na Cipru zakonodaja, ki prepoveduje trgovino z ljudmi in spolno izkoriščanje, sprejeta leta 2000 (glej odstavke 127 do 131 zgoraj). Zakon odraža določbe Palermškega protokola in prepoveduje trgovino z ljudmi in spolno izkoriščanje, pri čemer soglasje ne nudi obrambe pred kaznivim dejanjem. V zakonodaji so določene stroge kazni. Zakon predpisuje tudi dolžnost, da se žrtve zaščitijo, *med drugim*, z imenovanjem Varuha za žrtve. Čeprav je Varuhinja človekovih pravic kritizirala organe oblasti, da niso sprejeli praktične izvedbene ukrepe, je menila, da je sam zakon zadovoljiv (glej odstavek 90 zgoraj). Tudi Komisar Sveta Evrope je menil, da je pravni okvir, vzpostavljen z Zakonom 3(1) 2000, »ustrezen« (glej odstavek 92 zgoraj). Ne glede na pritožnikovo pritožbo o neustreznosti ciprske zakonodaje na področju trgovine z ljudmi, Sodišče meni, da okoliščine pričujočega primera v tej zvezi ne povzročajo nobene zaskrbljenosti.

291. Vendar pa lahko v zvezi s splošnim pravnim in upravnim okvirom ter glede ustreznosti ciprske politike priseljevanja ugotovimo številne pomanjkljivosti. Komisar za človekove pravice Sveta Evrope je v svojem poročilu iz leta 2003 zapisal, da sta odsotnost politike priseljevanja in zakonodajne pomanjkljivosti v zvezi s tem spodbudili trgovino z ženskami na Cipru¹. (glej odstavek 91 zgoraj). Pozval je k sprejemu preventivnih nadzornih ukrepov za zaježitev dotoka mladih žensk, ki so prihajale na Ciper, da bi delale kot kabaretne artistke (glej odstavek 94 zgoraj). V

---

¹ Op. prev: dobesedno "…/ da se je trgovanje z ženskami preselilo na Ciper".

kasnejših poročilih je Komisar ponovno izrazil svojo zaskrbljenost glede pravnega okvira, in še posebej kritiziral sistem, na podlagi katerega morajo direktorji kabareta vložiti vlogo za dovoljenje za vstop artistke, zaradi česar je artistka postala odvisna od svojega delodajalca ali agenta in je to povečevalo tveganje, da bi postala žrtev trgovine z ljudmi (glej odstavek 100 zgoraj). V svojem poročilu iz leta 2008 je Komisar kritiziral režim izdajanja vizumov za artistke, in sicer da je organom kazenskega pregona oteževal sprejem ustreznih ukrepov za boj proti trgovini z ljudmi, in ugotovil, da bi lahko artistično dovoljenje dojemali kot nekaj, kar je kontradiktorno ukrepom, ki so bili sprejeti za boj proti trgovini z ljudmi, ali vsaj da povzroča, da postanejo ukrepi neučinkoviti (glej tudi poročilo Zunanjega ministrstva ZDA v odstavkih 105 in 107 zgoraj). Komisar je izrazil svoje obžalovanje, da je, kljub zaskrbljenosti, ki jo je izrazil v prejšnjih poročilih, in obvezi vlade, da ga bo ukinila, artistično delovno dovoljenje še vedno v veljavi (glej odstavek 103 zgoraj). Podobno je Varuhinja človekovih pravic v svojem poročilu iz leta 2003 za prihod tisočih tujih mladih žensk na Ciper, kjer so jih v krutih življenjskih in delovnih pogojih delodajalci izkoriščali, okrivila režim vizumov za artistke (glej odstavek 89 zgoraj).

292. Nadalje Sodišče poudarja, da medtem ko je obveznost delodajalca, da, ko artistka zapusti svoje delovno mesto, obvesti organe oblasti (glej odstavek 117 zgoraj), legitimen ukrep, ki organom oblasti omogoča, da spremljajo izpolnjevanje¹ obveznosti, ki jih imajo v zvezi s priseljivanjem priseljenci, mora odgovornost za zagotavljanje tega izpolnjevanja in za sprejem ukrepov v primeru neizpolnjevanja ostati v rokah organov oblasti. Ukrepi, ki spodbujajo lastnike kabaretov in direktorje, da izsledijo manjkajoče artistke ali na kakršen drugi način prevzamejo osebno odgovornost za ravnanje artistk, so nesprejemljivi v širšem kontekstu zaskrbljujočih dejstev v zvezi s trgovino z ljudmi, ki se nanašajo na artistke na Cipru. Na podlagi tega Sodišče meni, da je praksa, ki zahteva, da lastniki in direktorji kabaretov vložijo bančno garancijo za kritje morebitnih prihodnjih stroškov, ki bi nastali v povezavi z artistkami, ki so jih zaposlili (glej odstavek 115 zgoraj) še posebej zaskrbljujoča. Ločeno jamstvo, ki je bilo podpisano v primeru gdč. Rantseve, je enako zaskrbljujoče (glej odstavek 15 zgoraj), kot je tudi nepojasnen sklep službe AIS, da je bil M.A. odgovoren za gdč. Rantsevo in je zato moral priti ponjo na policijsko postajo (glej odstavek 20 zgoraj).

293. V teh okoliščinah Sodišče zaključuje, da režim vizumov za artistke na Cipru gdč. Rantsevi ni zagotovil praktične in učinkovite zaščite pred

---

¹ Op. prev: "compliance of immigrants with their immigration obligations" je smiselno prevedeno; izvirnik uporablja izraz "compliance", kar prevajamo kot "skladnost", vendar je v konkretnem primeru težko govoriti o "skladnosti priseljencev s priseljenjskimi obveznostmi", če bi se posluževali načela striktnega dobesednega prevajanja.

trgovino z ljudmi in izkoriščanjem. V skladu s tem je zatorej prišlo do kršitve 4. člena.

ii. Pozitivna obveznost za sprejem praktičnih ukrepov

294. Pri presojanju, ali je v pričujočem primeru nastala pozitivna obveznost, da se sprejmejo ukrepi za zaščito gdč. Rantseve, Sodišče meni, da je pomembno naslednje. Najprej, iz poročila Varuhinje za človekove pravice iz leta 2003 je jasno razvidno, da se je vse od leta 1970 na Cipru pojavljala resna težava, ki je vključevala tuje mlade ženske, ki so bile prisiljene delati v spolni industriji (glej odstavek 83 zgoraj). V poročilu so nadalje omenili vedno večje število artistk, ki so prihajale iz nekdanjih sovjetskih držav po razpadu ZSSR (glej odstavek 84 zgoraj). V svojih zaključkih je Varuhinja za človekove pravice poudarila, da se je trgovina z ljudmi na Cipru lahko razcvetela zaradi tolerance organov za priseljevanje (glej odstavek 89 zgoraj). V svojem poročilu iz leta 2006 je Komisar za človekove pravice Sveta Evrope prav tako zapisal, da so se organi oblasti zavedali, da bo veliko žensk, ki so prišle na Ciper na podlagi vizumov za artistke, delalo v prostituciji (glej odstavek 96 zgoraj). Torej ni nobenega dvoma, da so se ciprski organi oblasti zavedali, da se je s precejšnjim številom tujih žensk, še posebej iz nekdanje ZSSR, trgovalo in da so jih na podlagi vizumov za artistke prepeljali na Ciper, in da so bile ob prihodu na Ciper izpostavljene spolnemu izkoriščanju lastnikov in direktorjev kabaretov.

295. Drugič, Sodišče poudarja, da je gdč. Rantsevo na policijsko postajo v Limassolu pripeljal njen delodajalec. Ob prihodu na policijsko postajo je M.A. policiji povedal, da je bila gdč. Rantseva ruska državljanka in zaposlena kot kabaretna artistka. Nadalje je pojasnil, da je gdč. Rantseva šele pred kratkim prišla na Ciper, da je svojo zaposlitev zapustila brez opozorila in se tudi izselila iz stanovanja, ki ji je bilo zagotovljeno (glej odstavek 19 zgoraj). Izročil jim je njen potni list in ostale dokumente (glej odstavek 21 zgoraj).

296. Sodišče se sklicuje na obveznosti, ki so jih ciprski organi oblasti sprejeli v kontekstu Palermskega protokola in posledično Konvencije za boj proti trgovini, da bodo zagotovili ustrezno usposabljanje tistih, ki delajo na ustreznih področjih, da bi jim omogočili prepoznavanje potencialnih žrtev trgovine z ljudmi (glej odstavke 155 in 167 zgoraj). Še posebej se države na podlagi 10. člena Palermskega protokola obvezujejo, da bodo za preprečitev trgovine z ljudmi zagotovile ali okrepile usposabljanje uslužbencev organov pregona, urada za priseljevanje in druge pomembne uslužbenke. Po mnenju Sodišča so imeli policijski organi oblasti na splošni podlagi glede vprašanj v zvezi s trgovino z ljudmi na Cipru na voljo dovolj pokazateljev, da bi se zavedali okoliščin, ki so zbujele sum, da je bila gdč. Rantseva v resnični in neposredni nevarnosti, da je žrtev trgovine z ljudmi ali izkoriščanja. Zato je

prišlo do pozitivne obveznosti, da se nemudoma preišče in sprejme vse potrebne operativne ukrepe za zaščito gdč. Rantseve.

297. Vendar se zdi, da v pričujočem primeru policija gdč. Rantseve ni niti izprašala, ko je prišla na policijsko postajo. Policija ni od nje pridobila nobene izjave. Prav tako ni opravila nobenih nadaljnjih poizvedovanj o izhodiščnih dejstvih. Preverili so le, ali je bilo ime gdč. Rantseve na seznamu iskanih oseb, in, ko so ugotovili, da temu ni tako, so poklicali njenega delodajalca in ga zaprosili, da se vrne ponjo. Ko je to prošnjo zavrnil in zahteval, da jo priprejo, je policist, ki se je ukvarjal s tem primerom M.A.ja prevezal s svojim nadrejenim (glej odstavek 20 zgoraj). Podrobnosti tega, kar je bilo izrečeno med pogovorom M.A.ja in policistovim nadrejenim niso znane, vendar je bil rezultat pogovora ta, da je M.A. pristal, da pride na policijsko postajo in prevzame gdč. Rantsevo, kar je nato tudi storil.

298. V pričujočem primeru so policijski organi naredili več napak. Prvič, niso takoj opravili poizvedb, ali se je z gdč. Rantsevo trgovalo. Drugič, gdč. Rantseve niso izpustili, ampak so se odločili, da jo predajo v varstvo M.A.ju. Tretjič, niso poskušali ravnati v skladu z določbami Zakona 3(1) iz leta 2000 in sprejeti kakršne koli ukrepe iz 7. poglavja tega zakona (glej odstavek 130 zgoraj), da bi jo zaščitili. Sodišče zato zaključuje, da so te pomanjkljivosti, v okoliščinah, ki so zbujele verodostojen sum, da se je z gdč. Rantseva morda trgovalo ali da so jo izkoriščali, povzročile, da ciprski organi oblasti niso sprejeli ukrepov za zaščito gdč. Rantseve. Zato je prišlo do kršitve 4. člena tudi v zvezi s tem.

iii. Postopkovna obveznost, da se preišče trgovina z ljudmi

299. Pojavlja se nadaljnje vprašanje, ali je prišlo do postopkovne kršitve kot posledice nenehnega neuspeha ciprskih organov oblasti, da bi opravili učinkovito preiskavo o pritožnikovih obtožbah, da se je z njegovo hčerko trgovalo.

300. V luči okoliščin kasnejše smrti gdč. Rantseve Sodišče meni, da je dolžnost ciprskih organov oblasti, da opravijo učinkovito preiskavo glede obtožb o trgovini z ljudmi, vključena v splošni obveznosti, ki izhaja iz 2. člena, da se v pričujočem primeru opravi učinkovita preiskava o smrti gdč. Rantseve (glej odstavek 234 zgoraj). Vprašanje glede učinkovitosti preiskave o njeni smrti je bilo upoštevano zgoraj v kontekstu preiskave Sodišča o pritožbi pritožnika na podlagi 2. člena in ugotovljena je bila kršitev. Zato ni treba, da se posebej preuči postopkovno pritožbo proti Cipru po 4. členu.

b. Rusija*i. Pozitivna obveznost za vzpostavitev ustreznega zakonodajnega in upravnega okvira*

301. Sodišče se sklicuje, da je odgovornost Rusije v pričujočem primer omejena na dejanja, ki spadajo pod njeno jurisdikcijo (glej odstavke 207 do 208 zgoraj). Čeprav kazensko pravo ni izrecno predpisovalo kaznivega dejanja na področju trgovine z ljudmi v odločilnem trenutku, je ruska vlada dokazovala, da spada ravnanje, o katerem se je pritožnik pritožil, znotraj opredelitve drugih kaznivih dejanj.

302. Sodišče upošteva, da pritožnik ne izpostavlja nobene posebne pomanjkljivosti v določbah ruskega kazenskega prava. Nadalje, kar zadeva širši upravni in pravni okvir, Sodišče poudarja prizadevanja ruskih organov oblasti, da bi objavili tveganja v zvezi s trgovino z ljudmi preko informacijskih kampanj, ki so bile izvedene preko medijev (glej odstavke 262 zgoraj).

303. Na podlagi predloženih dokazov Sodišče ne meni, da v okoliščinah pričujočega primera pravni in upravni okvir, ki je bil uveljavljen v Rusiji v odločilnem času, ni zagotovil praktične in učinkovite zaščite gdč. Rantseve.

ii. Pozitivna obveznost, da se sprejmejo zaščitni ukrepi

304. Sodišče se sklicuje na to, da lahko kakršna koli pozitivna obveznost Rusije, da sprejme operativne ukrepe, nastane samo v zvezi z dejanji, ki so se zgodila na ruskem ozemlju (glej *smiselno*, *Al-Adsani*, navedeno zgoraj, §§ 38 do 39).

305. Sodišče ugotavlja, da čeprav se zdi, da so se ruski organi oblasti zavedali splošne težave v zvezi z mladimi ženskami, s katerimi se je trgovalo, da bi delale v spolni industriji v tujih državah, ni nobenega dokaza, da so se pred njenim odhodom na Ciper zavedale okoliščin, ki so zbujele verodostojen sum o resnični in neposredni nevarnosti za samo gdč. Rantsevo. Da nastane neka obveznost, da se sprejmejo nujni operativni ukrepi, ne zadostuje, da se zgolj izkaže, da je v zvezi z mladimi ženskami, ki so potovale na Ciper na podlagi vizumov za artistke, obstajalo splošno tveganje. Kar zadeva to splošno tveganje, se Sodišče sklicuje na to, da so ruske oblasti naredile korake, da so opozorile državljane o tveganjih, ki so bili povezani s trgovino z ljudmi (glej odstavke 262 zgoraj).

306. Za zaključek Sodišče ne meni, da so bile okoliščine primera takšne, da bi sprožile pozitivno obveznost ruskih organov oblasti, da sprejmejo operativne ukrepe za zaščito gdč. Rantseve. Zato ruski organi oblasti niso kršili 4. člena.

iii. Postopkovna obveznost, da se preišče potencialno trgovino z ljudmi

307. Sodišče se sklicuje na to, da se v primerih, ki vključujejo čezmejno trgovino z ljudmi, lahko kazniva dejanja na področju trgovine z ljudmi

zgodijo v državi izvora ter v namembni državi (glej odstavek 289 zgoraj). V primeru Cipra, kot je poudarila Varuhinja za človekove pravice v svojem poročilu (glej odstavek 86 zgoraj), novačenje žrtev običajno opravijo artistični agenti na Cipru, ki delajo skupaj z agenti v drugih državah. Neuspeh, da se preišče vidik domnevne trgovine z ljudmi, ki se nanaša na novačenje, bi omogočal, da pomemben del verige trgovine z ljudmi deluje nekaznovano. V zvezi s tem Sodišče poudarja, da opredelitev trgovine z ljudmi, ki je bila sprejeta s Palermskim protokolom in Konvencijo za boj proti trgovini, izrecno vključuje novačenje žrtev (glej odstavke 150 in 164 zgoraj). Potreba po celoviti in učinkoviti preiskavi, ki zajema vse vidike obtožb glede trgovine z ljudmi, od novačenja do izkoriščanja, je nesporna. Ruski organi oblasti so zato imeli obveznost, da preiščejo možnost, da so posamezni agenti ali omrežja, ki so delovala v Rusiji, vpleteni v trgovanje z gdč. Rantsevo in njeno pot na Ciper.

308. Vendar pa Sodišče ugotavlja, da ruski organi oblasti niso opravili nobene preiskave glede tega, kako in kje je potekalo novačenje gdč. Rantseve. Še posebej niso organi oblasti sprejeli nobenih ukrepov, da bi ugotovili identiteto oseb, ki so bile vpletene v novačenje gdč. Rantseve, ali uporabljene metode novačenja. Ker se je novačenje zgodilo na ruskem ozemlju, so bili ruski organi oblasti v najboljšem položaju, da bi opravili učinkovito preiskavo o novačenju gdč. Rantseve. Ker do tega v pričujočem primeru ni prišlo, je bilo v luči kasnejše smrti gdč. Rantseve in posledične skrivnosti glede okoliščin njenega odhoda iz Rusije to toliko bolj resno.

309. Zato so ruski organi oblasti kršili svojo postopkovno obveznost na podlagi 4. člena, da se preišče domnevna trgovina z ljudmi .

VI. DOMNEVNA KRŠITEV 5. ČLENA KONVENCIJE

310. Pritožnik se je pritožil, da so ciprski organi oblasti kršili 5 § 1 člen Konvencije, ker je bila njegova hčerka pridržana na policijski postaji, ker je bila izpuščena in predana v varstvo M.A.ju in nato pridržana v stanovanju osebe, ki je bila zaposlena pri M.A.ju. 5 § 1 člen med drugim določa, da:

“Vsakdo ima pravico do prostosti in osebne varnosti. Nikomur se ne sme odvzeti prostost, razen v naslednjih primerih in v skladu s postopkom, ki je predpisan z zakonom:(a) zakonit pripor, odrejen s sodbo pristojnega sodišča,

(b) zakonit odvzem prostosti osebi, ki se ne pokori zakoniti odločbi sodišča, ali zato, da bi zagotovili izpolnitev kakšne z zakonom predpisane obveznosti,

(c) zakonit odvzem prostosti, ki je potreben zato, da bi osebo privedli pred pristojno sodno oblast ob utemeljenem sumu, da je storila kaznivo dejanje, ali kadar je to utemeljeno nujno zato, da bi preprečili storitev kaznivega dejanja ali beg po storjenem kaznivem dejanju,

(d) pridržanje mladoletnika na podlagi zakonite odločbe zaradi vzgojnega nadzorstva ali zakonit odvzem prostosti mladoletniku zato, da bi ga privedli pred pristojno oblast,

(e) zakonito pridržanje oseb, da bi preprečili širjenje nalezljivih bolezni, ali duševno bolnih oseb, alkoholikov, narkomanov in potepuhov,

(f) zakonit odvzem prostosti osebi z namenom, da bi ji preprečili nedovoljen vstop v državo, ali pripor osebe, proti kateri teče postopek za izgon ali za izročitev.

A. Stališča, ki so jih predložile stranke

1. Pritožnik

311. Pritožnik je predložil stališče, da je ravnanje z njegovo hčerko na policijski postaji in poznejša omejitev njenega gibanja na stanovanje osebe, ki je bila zaposlena pri M.A.ju, kršitev 5 § 1 člena Konvencije. Poudaril je pomembnost 5. člena pri varstvu posameznikov pred samovoljnim pridržanjem in zlorabo oblasti. Gdč. Rantseva je bila zakonito na ozemlju Republike Ciper in jo je, po trditvah pritožnika, M.A. nerazumno in nezakonito pridržal, jo odpeljal na policijsko postajo, bila je izpuščena in predana v skrbništvo M.A.ju in pridržana v stanovanju osebe, zaposlene pri M.A.ju. Nadalje je pripomnil, da ciprski organi oblasti niso predložili nobenega dokumenta, ki bi podrobno razložil razloge, zaradi katerih je bila gdč. Rantseva pridržana in kasneje izročena M.A.ju.

2. Ciprska vlada

312. Ciprska vlada je v svojih pisnih stališčih zanikala, da je v pričujočem primeru prišlo do kršitve 5. člena. Dokazovali so, da iz ugotovljenih dejstev primera ni bilo jasno, ali je policija nad gdč. Rantsevo izvrševala kakršnokoli oblast. Niti ni jasno, kaj bi se bilo zgodilo, če bi gdč. Rantseva zavrnila odhod z M.A.jem.

313. V svoji enostranski izjavi (glej odstavek 187 zgoraj) je vlada dopustila, da je bilo ravnanje z gdč. Rantsevo na policijski postaji in odločitev, da je ne izpustijo, ampak izročijo M.A.ju, četudi ni bilo pravne podlage za odvzem njene prostosti, neskladno z zahtevami 5. člena.

B. Presoja Sodišča

1. Obstoje odvzema prostosti v pričujočem primeru

314. Sodišče ponavlja, da si pri razglasitvi »pravice do prostosti«, 5 § 1 člen prizadeva zagotoviti, da nikomur ne bi bila odvzeta fizična prostost na

samovoljen način. Razlika med omejitvijo¹ gibanja, ki je dovolj resna, da spada na področje odvzema prostosti na podlagi 5 § 1 člena, in zgolj omejitvijo prostosti, ki spada samo pod 2. člen Protokola št. 4, je v stopnji intenzivnosti, ne pa [stopnje]² narave ali bistva (*Guzzardi v Italija*, 6. november 1980, § 93, Serija A št. 39). Da bi dognali, ali je bila nekomu »odvzeta prostost« znotraj pomena 5. člena, mora biti izhodiščna točka konkretna situacija in treba je upoštevati celotno vrsto meril, kot so vrsta, trajanje, učinki in način izvajanja zadevnih ukrepov (glej *Engel in drugi v Nizozemska*, 8. junij 1976, §§ 58-59, Serija A št. 22; *Guzzardi*, navedeno zgoraj, § 92; in *Riera Blume in drugi v Španija*, št. 37680/97, § 28, ESČP 1999-VII).

315. V pričujočem primeru Sodišče upošteva, da je M.A. pritožnico³ peljal na policijsko postajo, kjer je bila priprta približno eno uro. Nobenih dokazov ni, da je bila gdč. Rantseva obveščena o razlogih za njeno pridržanje; pravzaprav, kot je Sodišče zapisalo zgoraj (glej odstavek 297), ni nobenih zapisov o tem, da bi policija takrat, ko je bila na policijski postaji, z njo sploh opravila razgovor. Kljub dejstvu, da je policija ugotovila, da v zvezi z gdč. Rantsevo ni bilo nepravilnosti glede statusa priseljenke, in, da ni bilo nobenih razlogov za njeno nadaljnje priprtje, je niso nemudoma izpustili. Namesto tega je na zahtevo odgovorne osebe v Službi za tujce in priseljevanje (»AIS«), policija poklicala M.A. ja po telefonu in ga prosila, da pride ponjo in jo odpelje na urad AIS ob 7 uri zjutraj zaradi nadaljnje preiskave. M.A. je bil obveščen, da če ne bo prišel ponjo, ji bo dovoljeno zapustiti policijsko postajo. Gdč. Rantseva je bila pridržana na policijski postaji do prihoda M.A. ja, ko je bila izpuščena in predana v njegovo skrbništvo (glej odstavek 20 zgoraj).

316. Dejstva o poznejšem bivanju gdč. Rantseve v stanovanju M.P. ja so nejasna. V svoji izjavi kot priče pred policijo je M.A. zanikal, da se je gdč. Rantseva zadrževala v stanovanju proti njeni volji in vztrajal, da bi lahko svobodno odšla (glej odstavek 21 zgoraj). Pritožnik dokazuje, da je bila gdč. Rantseva zaklenjena v spalnici in tako prisiljena, da poskuša zbežati preko balkona. Sodišče ugotavlja, da je gdč. Rantseva umrla, potem ko je padla z balkona stanovanja v očitnem poskusu pobega (glej odstavek 41 zgoraj). Smiselno je domnevati, da če bi bila gostja v stanovanju in bi ji bilo dovoljeno prosto oditi, kadarkoli bi hotela, bi preprosto zapustila stanovanje skozi vhodna vrata (see *Storck v Nemčija*, št. 61603/00, §§ 76-78, ESČP 2005-V). Zato Sodišče meni, da je bila gdč. Rantseva v stanovanju proti svoji lastni svobodni volji.

317. V celoti je domnevno pridržanje trajalo okrog dve uri. Čeprav je bil kratko, Sodišče poudarja resnost narave in posledic pridržanja in se sklicuje na to, da ko dejstva kažejo na odvzem prostosti znotraj pomena 5 § 1 člena,

¹ Op. prev: izvirnik govori o omejitvi gibanja v množini.

² Op. red: redakcijski vstavek, v izvirniku ga ni.

³ Op. prev: morda gre za lapsus, in bi tu moralo pisati "hčerko pritožnika".

relativno kratko trajanje priprtja ne vpliva na to sklepanje (glej *Järvinen v Finska*, št. 30408/96, Odločba Komisije z dne 15. januar 1998; in *Novotka v Slovaška* (odločitev), št. 47244/99, 4. november 2003, ko se je štel, da prevoz na policijsko postajo, preiskava in začasno pridržanje v celici, ki je trajalo okrog eno uro, predstavlja odvzem prostosti za namene 5. člena).

318. Zato Sodišče ugotavlja, da je pridržanje gdč. Rantseve na policijski postaji in njena poznejša premestitev in pridržanje v stanovanju, ustrezalo odvzemu prostosti znotraj pomena 5. člena Konvencije.

2. Odgovornost Cipra za odvzem prostosti

319. V kolikor so gdč Rantsevo pridržali posamezniki zasebno, mora Sodišče preučiti vlogo policistov in določiti, ali je odvzem prostosti v stanovanju vključeval odgovornost ciprskih oblasti, še posebej v luči njihove pozitivne obveznosti, da zaščitijo posameznike pred samovoljnim pridržanjem (glej *Riera Blume*, navedeno zgoraj, §§ 32-35).

320. Sodišče je že izrazilo svojo zaskrbljenost, da se je policija odločila, da preda gdč. Rantsevo v skrbništvo M.A.ja, namesto da bi ji preprosto dovolila oditi (glej odstavek 298 zgoraj). Gdč. Rantseva ni bila mladoletnica. Glede na dokaze policistov, ki so bili v službi, ni kazala znakov pijanosti. Ni dovolj, da ciprski organi oblasti trdijo, da ni nobenih dokazov, da gdč. Rantseva ni pristala, da odide z M.A.jem: kot je poudarila organizacija AIRE CENTRE (glej odstavek 269 zgoraj) žrtve trgovine z ljudmi pogosto trpijo hude fizične in psihične posledice, zaradi katerih so preveč travmatizirane, da bi se predstavile kot žrtve. Podobno je v svojem poročilu iz leta 2003 Varuhinja človekovih pravic ugotovila, da strah pred povratnimi učinki in neustrezni zaščitni ukrepi vodita do omejenega števila pritožb, ki so jih žrtve podale ciprski policiji (glej odstavke 87 do 88 zgoraj).

321. V kontekstu splošnih življenjskih in delovnih pogojev kabaretnih artistk na Cipru ter v luči posebnih okoliščin primera gdč. Rantseve, Sodišče meni, da policija ne more trditi, da je ukrepala v dobri veri, in da ne nosi nobene odgovornosti za kasnejši odvzem prostosti gdč. Rantseve v stanovanju M.P.ja. Jasno je, da se brez aktivnega sodelovanja ciprske policije v pričujoči zadevi odvzem prostosti ne bi mogel zgoditi. Sodišče zato meni, da so državni organi oblasti privolili v izgubo prostosti gdč. Rantseve.

3. Združljivost odvzema prostosti s 5 § 1 členom.

322. Še vedno je treba dognati, ali spada odvzem prostosti znotraj ene od kategorij dovoljenih pridržanj, ki so obširno našteje v 5. § 1 členu. Sodišče ponavlja, da se 5. § 1 člen nanaša zlasti na notranjo zakonodajo in določa obveznost ravnanja v skladu z vsebinskimi in postopkovnimi pravili. Vendar tudi zahteva, da mora biti vsakršen ukrep, na podlagi katerega se

posamezniku odvzame prostost, združljiv z namenom 5. člena, in sicer, da se zaščiti posameznika pred samovoljnostjo (glej *Riera Blume*, navedeno zgoraj, § 31).

323. S predpisovanjem, da mora biti vsak odvzem prostosti »v skladu s postopkom, ki je predpisan z zakonom«, 5 § 1 člen zahteva, prvič, da morata vsaka aretacija ali pridržanje imeti pravno podlago v domači zakonodaji. Ciprska vlada ni opozorila na nobeno pravno podlago za odvzem prostosti, vendar se lahko sklepa, da je bilo prvotno pridržanje gdč. Rantseve na policijski postaji izvedeno zato, da se preišče, ali ni izpolnila zahtev glede priseljevanja. Vendar, potem ko so ciprski organi oblasti ugotovili, da ime gdč. Rantseve ni bilo na ustreznem seznamu, ciprski organi oblasti niso podali nobene razlage glede razlogov in pravne podlage za odločitev, da gdč. Rantsevi ne dovolijo zapustiti policijsko postajo, ampak da jo izpustijo in izročijo v skrbništvo M.A.ju. Kot je zapisano zgoraj je policija ugotovila, da gdč. Rantseva ni kazala znakov pijanosti, in da ni predstavljala nikakršne nevarnosti za sebe ali druge (glej odstavke 20 in 320 zgoraj). Nobenega znaka ni in ni bilo omenjeno, da je gdč. Rantseva zaprosila, da bi M.A. prišel ponjo. Odločitev policijskih organov, da gdč. Rantsevo pridržijo do prihoda M.A.ja, in jo nato predajo v njegovo skrbništvo, ni imela nobene podlage v domači zakonodaji.

324. Ni se dokazovalo, da je bilo pridržanje gdč. Rantseve v stanovanju zakonito. Sodišče ugotavlja, da je bil ta odvzem prostosti tako samovoljen kot nezakonit.

325. Sodišče zatorej zaključuje, da je prišlo do kršitve 5 § 1 člena zaradi nezakonitega in samovoljnega pridržanja gdč. Rantseve.

VII. DOMNEVNA KRŠITEV 6. ČLENA KONVENCIJE

326. Pritožnik je trdil, da so ciprski organi kršili njegovo pravico dostopa do sodišča na podlagi 6. člena Konvencije, ker mu niso zagotovili sodelovanja pri postopkih glede preiskave o vzroku smrti, ker mu niso dodelili brezplačne pravne pomoči in ker mu niso zagotovili informacij o razpoložljivih pravnih sredstvih na Cipru. 6. člen določa, kolikor je ustrezno, da:

“Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... pravično...odloča....sodišče.”

A. Stališča, ki so jih predložile stranke

1. Pritožnik

327. Pritožnik je poudaril pomembnost pravice dostopa do sodišča v demokratični družbi. Takšna pravica prinaša za posameznika priložnost, da

ima jasno, praktično možnost, da izpodbija zakon, ki je posegel v njegove pravice. Pritožnik je poudaril, da v primeru smrti njegove hčerke ni bilo nobenega sojenja. Nadalje se je pritožil glede nezmožnosti ciprskih organov oblasti, da bi mu omogočili učinkovito udeležbo v postopkih v zvezi s preiskavo o vzroku smrti in zagotovili brezplačno pravno pomoč. Zato je predložil stališče, da so ciprski organi oblasti kršili njegovo pravico dostopa do sodišča, ki je zajamčena v skladu s 6. členom Konvencije.

2. Ciprska vlada

328. V svojih pisnih stališčih je ciprska vlada zatrjevala, da 6. člen ne velja za postopek preiskave o vzroku smrti, ker to ni bil postopek, ki je odločal o civilnih pravicah in obveznostih. Zato pritožnik ne more zahtevati pravice dostopa do postopka v zvezi s smrtjo njegove hčerke.

329. Če pa je po drugi strani postopek preiskave o vzroku smrti [vključil uporabo]¹ 6. člena, so ciprske oblasti zatrdile, da je bila v pričujočem primeru pritožniku zagotovljena njegova pravica dostopa do sodišča.

330. V svoji poznejši enostranski izjavi (glej odstavek 187 zgoraj) je ciprska Vlada priznala kršitev pritožnikove pravice do učinkovitega dostopa do sodišča zaradi neuspeha ciprskih organov oblasti, da bi vzpostavili resnično in učinkovito komunikacijo s pritožnikom glede preiskave o vzroku smrti in v zvezi s kakršnimi koli drugimi možnimi pravnimi sredstvi, ki so bile pritožniku na razpolago.

B. Dopustnost

331. Sodišče uvodoma upošteva, da iz 6. člena ne izhaja pravica do sprožitve kazenskega postopka v posebnem primeru ali do pregona ali kaznovanja tretjih oseb zaradi kaznivega dejanja (glej, na primer, *Rampogna in Murgia v Italija* (odl.), št. 40753/98, 11. maj 1999; *Perez v Francija* [GC], št. 47287/99, § 70, ESČP 2004-I; in *Dinchev v Bolgarija*, št. 23057/03, § 39, 22. januar 2009). V obsegu, v okviru katerega se na podlagi 6 § 1 člena pritožnik pritožuje o nezmožnosti ciprskih organov oblasti, da sprožijo kazenski postopek v zvezi s smrtjo njegove hčerke, je zato njegova pritožba nedopustna *ratione materiae* in jo je treba zavrnila na podlagi 35 §§ 3 in 4. člena Konvencije.

332. Glede pritožbe v zvezi z udeležbo v postopku preiskave o vzroku smrti, Sodišče ugotavlja, da so postopkovna jamstva v postopkih preiskave o vzroku smrti neločljivo povezana z 2. členom Konvencije, in da so bile pritožnikove pritožbe v tem kontekstu že preučene (glej odstavek 239 zgoraj). Glede uporabe 6. člena v postopku preiskave o vzroku smrti Sodišče meni, da v kontekstu takšnega postopka ne gre za nobeno kazensko obtožbo ali civilno pravico, ki bi bila relevantna za pritožnika. Zato je tudi

---

¹ Op. red: redakcijski vstavek, v izvirniku ga ni.

ta del pritožbe nedopusten *ratione materiae* in ga je treba zavrniti na podlagi 35 §§ 3 in 4. člena Konvencije.

333. Nenazadnje, glede pritožnikovih pritožb, da ni bil obveščen o drugih pravnih sredstev, ki so mu bili na razpolago, da mu ni bila zagotovljena brezplačna pravna pomoč, ko so bili stroški pravnega zastopanja v Cipru previsoki, Sodišče meni, da so te pritožbe same po sebi povezane s pritožnikovo pritožbo na podlagi 2. člena Konvencije in opozarja, da so bile obravnavane v tem kontekstu (glej odstavek 240 zgoraj). Zato ni treba, da se preuči obseg, v okviru katerega lahko v takšnih okoliščinah nastane kakršnokoli ločeno vprašanje na podlagi 6. člena.

334. Zato morajo biti pritožbe na podlagi 6 § 1 člena razglašene za nedopustne in zavrnjene v skladu s 35 §§ 3 in 4. členom Konvencije.

VIII. DOMNEVNA KRŠITEV 8. ČLENA KONVENCIJE

335. Pritožnik se je skliceval tudi na 8. člen Konvencije, ki določa:

“1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.”

336. Pritožnik ni predložil nobenih nadaljnjih podrobnosti o naravi svoje pritožbe po tem členu. Z vidika vsega gradiva, ki ga ima Sodišče v lasti, in v kolikor so zadeve, ki so predmet pritožbe, v njegovi pristojnosti, Sodišče ne ugotavlja nobene kršitve pravic in svoboščin, ki so določene v Konvenciji ali njenih Protokolih, ki izhajajo iz te pritožbe. Pritožbo je zatoj treba razglasiti za nedopustno v skladu s 35 §§ 3 in 4. členom Konvencije.

IX. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

337. 41. člen Konvencije določa:

“Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno nakloni pravično zadoščenje.”

A. Škoda

1. Stališča, ki so jih predložile stranke

338. Pritožnik je v zvezi z nedenarno škodo zaradi smrti njegove hčerke zahteval 100.000 EUR . Poudaril je resnost narave domnevnih kršitev v

pričujočem primeru in dejstvo, da je bila njegova hčerka edina, ki je vzdrževala družino. Izpostavil je tudi čustveno stisko, ki je nastala zaradi smrti njegove hčerke, in njegova kasnejša prizadevanja, da se odgovorne osebe kaznuje.

339. Ciprska vlada je dokazovala, da je zahtevana vsota previsoka upošteva sodno prakso Sodišča. Nadalje je poudarila, da pritožnik ni predložil dokazov, da je bil finančno odvisen od svoje hčerke. V svoji enostranski izjavi (glej odstavek 187 zgoraj), so ponudili, da pritožniku izplačajo znesek v višini 37.300 EUR za denarno in nedenarno škodo in stroške in izdatke, ali takšen drug znesek, kot bi ga predlagalo Sodišče

340. Ruska vlada je predložila stališče, da mora nedenarno odškodnino plačati država, ki pritožnikovi hčerki ni zagotovila varnosti, in ni uvedla učinkovite preiskave o njeni smrti. Zapisali so, da kar zadeva pritožnikove vsebinske pritožbe po 2. členu niso tožena država.

2. Presoja Sodišča

341. Sodišče ugotavlja, da je bolj ustrezno, da se zahtevek za izgubo ekonomske podpore, obravnava kot zahtevek za premoženjsko škodo. V zvezi s tem Sodišče ponavlja, da mora obstajati jasna vzročna povezava med škodo, ki jo zahteva pritožnik, in kršitvijo Konvencije, in da to lahko v ustreznem primeru vključuje odškodnino za izgubo zaslužka (glej, *med drugim, Aktaş v Turčija*, št. 24351/94, § 352, ESČP 2003-V (izvlečki)). V pričujočem primeru Sodišče ni ugotovilo, da je Ciper odgovoren za smrt gdč. Rantseve, pri čemer se je izreklo, da je šlo v pričujočem primeru za postopkovno in ne vsebinsko kršitev 2. člena. Zato Sodišče ne meni, da je primerno, da se pritožniku dodeli poplačilo v zvezi s premoženjsko škodo, ki je nastala zaradi smrti gdč. Rantseve.

342. Kar zadeva nedenarno škodo je Sodišče ugotovilo, da ciprski organi oblasti niso sprejeli ukrepov za zaščito gdč. Rantseve pred trgovino z ljudmi, in da niso opravili preiskave, ali se je z njo trgovalo. Nadalje je ugotovilo, da ciprski organi oblasti niso opravili učinkovite preiskave o smrti gdč. Rantseve. Zato je Sodišče ugodilo navedbi, da je treba pritožnika obravnavati kot osebo, ki je utrpela bolečino in stisko zaradi nepojasnenih okoliščin smrti gdč. Rantseve in zaradi nezmožnosti ciprskih organov oblasti, da bi sprejeli ukrepe za njeno zaščito pred trgovino z ljudmi in izkoriščanjem, in da bi učinkovito preiskali okoliščine njenega prihoda in bivanja na Cipru. Na podlagi nepristranske odločitve, Sodišče določa znesek v višini 40.000 EUR za škodo, ki jo je pritožnik utrpel zaradi ravnanja ciprskih organov oblasti, vključno s kakršnim koli davkom, ki se zaračuna na ta znesek.

343. Sodišče se sklicuje na to, da je v zvezi z Rusijo ugotovilo postopkovno kršitev 4. člena. Na podlagi pravičnosti prisoja Sodišče pritožniku znesek v višini 2.000 EUR nepremoženjske odškodnine zaradi

škode, ki jo je utrpel pritožnik zaradi ravnanja ruskih oblasti, vključno s kakršnim koli davkom, ki se zaračuna na ta znesek.

B. Stroški in izdatki

1. Stališča, ki so jih predložile stranke

344. Pritožnik je zahteval povračilo nastalih stroškov in izdatkov v znesku okrog 485.480 ruskih rubljev (RUB) (približno 11.240 EUR), vključno s stroški potovanja, fotokopiranja, prevajanja in notarskimi storitvami. Znesek je vključeval tudi 233.600 RUB v zvezi s prodajo njegovega doma v Rusiji, glede česar je trdil, da je bilo potrebno za pridobitev potrebnih sredstev, pogrebne stroške v znesku približno 46.310 RUB in 26.661 RUB, ki jih je porabil za udeležbo na konferenci o trgovini z ljudmi na Cipru leta 2008. Predloženi so bili ustrezni računi.

345. Ciprska vlada je dokazovala, da pritožnik lahko zahteva povračilo zgolj za stroške, ki so glede na količino in vzročno povezavo z zadevno kršitvijo, smiselno neizogibno nastali, da bi preprečili ali popravili kršitev Konvencije, . Zato je prerekala zahtevo pritožnika v višini 233.600 RUB v zvezi s prodajo njegovega stanovanja, z zneskom, ki ga je porabil za udeležbo na konferenci leta 2008, in za sleherne stroške in izdatke, ki niso bili utemeljeni z računi, ali ki niso bili smiselni glede na količino.

346. Ruska vlada je trdila, da pritožnik ni utemeljil svojih obtožb, da je moral prodati svoje stanovanje in odpotovati na Ciper. Še posebej je zatrdila, da bi pritožnik lahko zaprosil ustrezne organe pregona v Rusiji, da bi od ciprskih organov oblasti zahtevali potrebne dokumente in dokaze in bi lahko dali navodila odvetniku na Cipru. Ruska vlada je tudi prerekala pritožnikovo zahtevo za stroške konference iz leta 2008 na podlagi dejstva, da ta ni bila neposredno povezana s preiskavo o smrti gdč. Rantseve.

2. Presoja Sodišča

347. Sodišče se sklicuje na to, da je pritožnik upravičen do povračila stroškov in izdatkov, v kolikor je bilo izkazano, da so ti dejansko in neizogibno nastali in so smiselni glede na količino. V pričujočem primeru pritožnik ni upravičen, da zahteva povračilo stroškov za prodajo njegove hiše ali stroškov potovanja na konferenco na Cipru leta 2008, ker takšna konferenca ni neposredno povezana s preiskavo o smrti gdč. Rantseve. Nadalje se Sodišče sklicuje na to, da je ugotovilo zgolj procesno kršitev 2. člena. Zato pritožnik ni upravičen do povračila pogrebnih stroškov.

348. Ob upoštevanju zgoraj navedenega, Sodišče meni, da je smiselno določiti znesek v višini 4.000 EUR v zvezi s stroški in izdatki, vključno s kakršnim koli davkom, ki se pritožniku lahko zaračuna na ta znesek, minus 850 EUR, ki jih je Svet Evrope dodelil kot pravno pomoč. V okoliščinah

tega primera Sodišče meni, da je primerno, da se plačilo stroškov in izdatkov dodeli Cipru.

C. Zamudne obresti

349. Sodišče meni, da je primerno, da bi morale zamudne obresti temeljiti na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, na katero bi bilo treba dodati 3 odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV, SODIŠČE SOGLASNO

1. *zavrača* zaprosilo ciprske vlade, da se zadevo izbriše s seznama,
2. *odloča*, da bistvo ugovora *ratione materiae*, ki ga je podala ruska vlada, združi s 4. členom in ga zavrže,
3. *razsodi*, da so pritožbe na podlagi 2., 3., 4., in 5. člena dopustne in preostanek pritožbe nedopusten,
4. *izreka*, da ciprski organi oblasti niso kršili pozitivno obveznost, da zaščitijo pravice do življenja gdč. Rantseve na podlagi 2. člena Konvencije,
5. *izreka*, da je v zvezi s Ciprom prišlo do postopkovne kršitve 2. člena Konvencije, zato ker niso opravili učinkovite preiskave o smrti gdč. Rantseve,
6. *izreka*, da Rusija ni kršila 2. člena Konvencije,
7. *izreka*, da ni treba ločeno obravnavati pritožnikove pritožbe po 3. členu Konvencije,
8. *izreka*, da je Ciper kršil 4. člen Konvencije, ko gdč. Rantsevi ni nudil praktične in učinkovite zaščite pred trgovino z ljudmi in izkoriščanjem na splošno, in ker ni sprejel potrebnih ukrepov za njeno zaščito,
9. *izreka*, da ni treba posebej obravnavati domnevno kršitev 4. člena v zvezi z nenehno nezmožnostjo, da bi ciprski organi oblasti opravili učinkovito preiskavo,

10. *izreka*, da Rusija ni kršila svojih pozitivnih obveznosti na podlagi 4. člena Konvencije, da sprejme operativne ukrepe za zaščito gdč. Rantseve pred trgovino z ljudmi,
11. *izreka*, da je Rusija kršila postopkovne obveznosti 4. člena Konvencije, da se preišče domnevna trgovina z ljudmi,
12. *izreka*, da je Ciper kršil 5. člen Konvencije,
13. *izreka*
  - (a) da mora ciprska vlada v roku treh mesecev od dokončnosti sodbe v skladu s 44 § 2 členom Konvencije plačati pritožniku znesek v višini 40.000 EUR (štirideset tisoč evrov) za nepremoženjsko škodo in znesek v višini 3.150 EUR (tri tisoč sto pet evrov) v zvezi s stroški in izdatki, vključno s kakršnim koli davkom, ki bi ga pritožniku lahko zaračunali na te zneske,
  - (b) da mora ruska vlada v roku treh mesecev od dokončnosti sodbe v skladu s 44 § 2 členom Konvencije pritožniku plačati znesek v višini 2.000 EUR (dva tisoč evrov) za nepremoženjsko škodo, ki se pretvori v ruske rublje po tečaju, ki velja na dan poravnave, vključno s kakršnim koli davkom, ki bi ga pritožniku lahko zaračunali na ta znesek,
  - (c) da se po poteku zgoraj omenjenih treh mesecev do poravnave na gornje zneske izplačajo linearne obresti po stopnji, ki je enakovredna mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, veljavni v obdobju zamujenih plačil, plus tri odstotne točke,
14. *zavrne* preostanek pritožnikove pritožbe za pravično zadoščenje.

Sprejeto v angleškem jeziku, izdano v pisni obliki dne 7. januarja 2010, v skladu z določbama 2. in 3. odstavka 77. člena Poslovnika Sodišča.

Søren Nielsen
Sodni tajnik

Christos Rozakis
Predsednik